ئەسپەکانی ناو با

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسیار: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، شەقامی گوڵان، هەولێر

ئەسپەکانی ناو با

نۆڤلێت

کەریم دەشتی

ناوی کتێب: ئەسپەکانی ناو با - نۆڤلێت
نوسینی: کەریم دەشتی
بڵاوکراوەی ئاراس- ژمارە: ٧٠٤
هەڵەگری: تریسکە ئەحمەد حەمید
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە: ئاراس ئەکرەم
چاپی یەکەم، هەولێر ٢٠٠٨
لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە ١٦٦ی
ساڵی ٢٠٠٨ی دراوەتێ

١

سەرتەنگ لە بەری دێی تروانش گوندە گەورە و خەمگینەکەی فەلان لە تاشەبەردە دوورەکانی دواوەی کانی ماسیدا وەک ئاوی ڕووبارێکی تووڕە بۆ ناوەوە هەڵدەڕژا، ئەوانە هەر لە ئەزەلەوە وەک یەتیمێکی لە بیرکراوی خودا لەوێ فڕێ درابوون، هەر لەوێشەوە بۆ ماوەی هەزاران هەزار ساڵ مانەوە و زا و زێیان کرد، هێزی مانەوەی ئەوان لە هێزی مانەوەی ئەو زنجیرە ئەبەدییەی چیاکان نەبوو، بەڵکو لە هێزی هەمیشە هەڵچووی ئەو زەنگە ئەفسانەیییەی کەلیسا دێرینەکەیان بوو کە هەمیشە و بۆ ئەبەد ئەوانی لەگەڵ دژوارترین ڕۆژگاردا هەموار دەکرد و دەگونجان، چیاکانیش وەک تەیمانێکی ئەبەدی دەوری ئەوانی دابوو و لەو سەرزەمینە پان و پۆڕەی دابڕیبوون، هەر بۆیەش ئەوان کۆمەڵە مرۆڤێکی جیا بوون، جگە لە زێدی خۆیان و ئاسمانی سەر ئەو زێدە هیچ شوێنێکی دنیایان ئەندێشە نەدەکرد، لە دوور دووری دێکەوە گۆڕستانی فەلان وەک بەهارستانێکی سەوز پشتی لە ئاواییە دوورەکانی بەرواری باڵا کردبوو، لە ژێر خاک خۆڵی بەبەفر داپۆشراوی ئەو ناوە چەندین نەوە دەستیان لە ملی یەکتر کردبوو و لە خەوێکی ئەبەدیدا ئەفسانەی قارەمانەکانی خۆیان دەگێڕایەوە، مەزارگاییێکی سەیرانئامێز بوو، هەمیشە سوور سوور دەچۆوە،

کە بایێکی پایزی لێی دەدان ئەو ناوە پڕ لە پەپوولە دەبوو و یادەوەری زیندووەکانی تیژ دەکردەوە، ژیان لە نێوەندی (تروانش و سەرتەنگ)دا چارەنووسێکی دیکەی نەبوو جگە لەوەی بەناچاری لەگەڵ ئیمپراتۆریەتی سروشت و بەرد و دارەکەیا لە یەکیەتییێکی ئەزەلیدا بتوێتەوە، ئەو ڕەز و باخاتەی ئەوان ساڵ دوازەی مانگ پەروەردەیان دەکرد بەس بوو بۆ ئەوەی هەزاران هەزار ساڵی تر لەو بنارە نادیارەدا بژین، هەر بۆیەش ئەگەر ڕێت کەوتبا دێرە جوانەکەی کە وەک خاچێکی بەردین پشتی بە شاخەکەوە دابوو، یا ئەو گۆڕستانە سەوزەی ئەوێکەوە، ئەوە مێژووی خەڵکانێکت دەدی هەر لەوێ لە دایک بووینە و هەر لەوێش کۆچی دواییان کردووە بێ ئەوەی یەک پێ لەو زێدە ترازا بن، تروانش زۆر لە ئەفسانەکان دەچوو بەڕادەیەک ئەگەر دیقەتێکی وردت پێ دابا ئەوە وەکو خەون دەهاتە بەرچاوان، لە نێوان زەوی و ئاسماندا خولی دەخوارد و دەمەیی، خەڵکانیشی لە کۆمەڵە کەسێک دەچوون کە زیاتر پەیوەندییان لەگەڵ ئاسماندا بێ. مەگۆ کورتەی ناوی مێرێ بوو، لە سرووتێکی ئەبەدیدا نەهامەتییەکانی ئێمەی دەگێڕایەوە، گوزارشتی لە ڕۆحی هەڵفڕیوی خۆی دەکرد، هەر لەو ڕۆژەوە مەگۆ تروانشی بەجێ هێشت و خۆی کرد بەقوربانی ئایدیا سەوزەکانی سەرتەنگ، ئەوە ئەو ڕۆژە بۆ تا هەتا خالیقی ئەفسانەی جوانی و ئەڤین بوو.

٢

مێرێ سیمایێکی ونی ناو کۆمەڵە مرۆڤێکی هێجگار غەریب بوو، وەکو جەستە لە ماسی ئاوە دوورەکان دەچوو، دەتگوت لە شوێنێکی هێجگار دوورەوە هاتووە و نەتوانێ پەیوەندییەک بۆ خودی خۆی لەگەڵ دەوروبەر دروست بکات، بەڵام لەگەڵ ئەوەش هەمیشە بە ڕەوتی سەمایێکی جوان جێگەی بۆ خەونەکانی خۆی دەکردەوە، لە نێو ئەم کۆمەڵە مرۆڤەدا وەک کۆترێکی باڵکراوی خەمگین وابوو، فڕینەکانی بەقەد باڵای خۆی لە بەرزاییدا دەمەیی، تەنک تەنک دەتگوت ئەو ئاوەیە تازە لە کانیێکی تەقیودا بازرقە دەدات، دەموچاوێکی خڕکەڵە و قەفقاسییانە، مەچەکێکی توندوتۆڵی ئازەریانە، گفت و لفتی مایەی سەرنجڕاکێشانی ئەو کۆمەڵەیە بوو، کە هەریەکە لە سووچێکی ئەم دنیایەدا پەڕیبوونە نێو ئەم دۆڵانە، مێرێ هەمیشە لە لووتکە دوورەکانی دەڕوانی، جار جارە وەها دادەڕژایە ناو ڕوانین وەکو ئەوەی لەگەڵ نادیاردا قسە بکات، بەشێوەیەک بوو ئەوانی دەوروبەری خۆی دەخستە جۆرێک لە دڵەڕاوکێ، یاخود شتێک لەم چەشنەدا. ئەو هەمیشە شتێکی دەنووسییەوە، زۆربەی ئەو لاپەڕە سپییانەی دەینووسینەوە، لە ڕۆژێکی سەختی زستاندا لەو گەوەڕەی لە بنارێکەوە لێمان

دابوو کەوتە بەردەستی من، بەڵام نەمزانی ئەو کاتە بۆ وەها لەناکاو ونبوو، ئیدی سەر و سۆراغیم نەدۆزییەوە، هەتا زەمانێکی درەنگ ئەوسا زانیم، وەک شەبەنگێ هات و تێپەڕی. ئەوەشم لە بیر ناچێ شەوێک لە شەوەکانی هاویندا ئەستێرە لە حەویقی ئاسمانێ دەیانجریواند و وەکو ورشە گڕی بەتین دنیایان لە ڕووناهی دەشووشتەوە، گوتی:

– جوانن هەمووی جوانن، بەڵام ئەوەندەی من جوان نین، ئاوا لە بەرزایی دان و منیش ئاوا لە نزمییەکاندا، من هاتووم و تازە گەڕانەوەم بۆ نییە، دەربازبوونیشم مەحاڵە.

ئەو قسانەی بۆ خەڵکەکەی دەکرد تەواو نوێ بوون، مێرێ لە هەموو ڕوویێکەوە زۆر جیاواز بوو لەوان، ئەگەر ئەو گوڵێکی بۆن کردبا ئەوە هەر لە سەرچڵەوە بۆنی دەکرد و دەیگوت:

– ئەو گوڵانەی لە چڵەوە دادەبڕێن وەک من سیس هەڵدەگەڕێن، بۆنی جارانیان لێ نایەت، کەچی ئەوان لە چڵەوە هەڵیان دەپاچێ، جیاوازی ئەو لە زەینەوە بوو، کە ئەوان ورەیان بەردەدا ئەو دووبارە دابەشی دەکردەوە، کە ئەوان سەرمەستی خۆشی دەبوون ئەو تازە دەگەڕایەوە ناو خەمبارییەکانی خۆی و دەیگوت:

– ئێمە وەرسییەکانی خۆمانە لە لوولەکانەوە دەیتەقێنینەوە،

یا لە گۆرانییەکانەوە دەیچڕین، یا لە ئەڤین دەیخۆینەوە.

ئەوانیش هەرگیز لەم قسانە نەدەگەیشتن، بۆیە ئەرکی مێریێ زۆر سەخت بوو. ئەو ئێوارەیەی کە لەبەری (میرۆزەوە) تا دەگاتە (شیوێ) جەنگێکی بێ ئەمان هەڵگیرسابوو، سەری لە پشتی تاشە چیاکانی (دڕێ) و (باسیاو) دابوو، کۆتاییشی لە سەرووی دۆڵەکانی (بێداوێ) دابوو، مێریێ تا درەنگان نەگەڕایەوە، حەزی دەکرد ئەو ئەزموونە لە وەڕسییەکانی خۆی کورت کاتەوە، لەو حاڵەتانەدا هەمیشە دەیگوت:

– دەبێ ئێمە جارێ خۆمان لە مۆتەکەی ڕۆحی خۆمان ڕزگاریمان بێت بۆ ئەوەی دەستیشمان بتوانێ ئایدیایەک بگرێت، ئەگینا مەحاڵە لەو جەنگانەدا شتێ بەشتێ بکەین.

کەس نەیدەزانی مێریێ بۆچی و لە سۆنگەی چی و لە کوێ و لە چ بەندەرێکەوە هاتۆتە ناو گەرداوی تێنوویێتی ئەو ئاپۆڕەوە، کە لەززەت هەموو گیانی وشک کردبوونەوە، بۆیە کە جار جار سەیری مێرێیان دەکرد هەموویان سەریان لە ژێر لێفە شڕەکەی خۆیان ون دەکرد و خەریکی هێنانەوەی ئاوی لەززەت بوون، مێریێ بە هەموو شتێکی ئەوانی دەزانی، بەلای ئەوەوە ئاسایی بوو، چونکە هاتنی ئەو بۆ ناو ئاپۆڕەی ئەو هەموو نێرانە لە ڕیتمێکی موزیکی دەچوو کە خۆی ئەو موزیکایە بێ،

ئەویش بەمەوە تۆزێ دەحەسایەوە و لەززەتێکی تەنکی بە گیانی دادەهات، بەڵام هەرکات مەودای دەبوو ئیدی دەگەڕایەوە سەر تاشەبەردەکەی خۆی کە ناویان نابوو تاشەبەردی دێری.

ئای مێریێ لەو ساتانەدا چەند تەنها بوو، زۆر جار بوونی مێرێم لە نێو خۆماندا وەک ئەوە دەهاتە بەرچاو کە بۆنی چڵە ڕێحانێکی هێجگار خۆش پەرش و بڵاوی ناو ئەم ئاپۆڕەیە بووبێ، بەڵام لووتی ئەوان لە ئاست بۆنی هەزار ڕەگی ئەو ڕێحانەدا گیرابێ و هەستی پێ نەکەن، من بۆ خۆم ئەو کاتە تازە لە پراگ گەڕابوومەوە و هاتبوومە نێو ئەم ناوەندە و دەمزانی دنیا چ باسە، بەچاکی لەوە دەگەیشتم ئەو کۆمەڵگە داخراوە بۆ کەسێکی وەکو ئەو لە دۆزەخێ دەچێ، قەت وام نەدەکرد ئەو بزانێ لەو دەگەم و هەوڵم دابێ لەو خەتەوە لەو نزیک بکەومەوە، چونکە دەمزانی لە نێو ئەم ئاپۆڕەیەدا هەر نزیکبوونەوەیەک وەکو شەپۆل تا ئەوسەری بنار دەڕوا و هەزار و یەک بەند و بالۆرە دەتەنێتەوە، بۆیە مەحاڵ بوو بتوانم نێوەندێک بۆ ئەو کۆترە بدۆزمەوە و بمبینێ و هەڵنەفڕێ، تا ئەوسا هەرچی لە دڵما بێ بۆی هەڵڕێژم، نێوەندێکی تێنوو بیر لە هیچ شتێ ناکاتەوە، لە نێوانماندا هەبوو بۆ ماوەی هەشت ساڵ بوو لەگەڵ ئافرەتەکەی خۆی نەنووستبوو، هەبوو ئاوڕی لەم ڕابردووەی خۆی دەدایەوە تەنها بوایە دەگریا، باشم لە

بیرە هەندێکیان نامەیان بۆ ماڵەوەیان دەنووسی بەجگەرەی دەستیان کون کونیان دەکرد تا پێیان بڵێن چۆن چۆنی بۆتان دەسووتێم و هەناوم کون کون بووە. ئەمانە هەموو مێرێیان دەخستەوە ناو یادەوەری خۆی، ئەو یادەوەرییەی کە جار جارە لە پەڕێکا دەینووسین و هیچ کەسیش پەی پێیان نەدەبرد، هەر بۆیە دەتوانم بڵێم مێرێ لە نێو ئێمەدا تەنهاترین مەخلوقی سەر زەوی بوو، زۆر جاران پێم دەگوت ماریێ تۆ هەندێ کار دەکەیت لەگەڵ ئەم نێوەندە ناگونجێ و ئەویش بە شێوەزاری نیمچە فەلەییەکەی خۆی دەیگوت:

– وا نییە بەیار وا نییە ئەگەر ئێوە لە سەرەتاوە وا بیرتان نەکردباوە هەر چییەک پێتان باش بوایە ئەنجامتان دابوایە، ئێستە وا نەدەبوو، ئاخر بویەری ئێمە بەردێکی هەزاران ساڵەی کەڕە نەیشکێنی دەتشکێنێ، ئەوانە تا ئێستە نازانن کۆمی خۆیان پاک کەنەوە، لەسەر ئەو کەنارە جوانە دادەنیشن و ئاویشی لێ دەخۆنەوە، ئاخر ئەو تەرەسانە کەی ئاقڵ دەبن.

من دەمزانی ئەو لە کوێوە قسان دەکات و قسەکانیشی چەند ڕاستن، بۆیە قسەکانم دەگۆڕی و دەچوومە لایەکی دیکەوە.

٣

ئێمە لە کوێین؟ ئەمەی گوت و مێرێ دەتگوت لە ئاسمانەوە تووڕیان هەڵداوەتە سەر زەوی و خودا لە بەهەشتی خۆی دەری کردووە، هاوارێکی لێ هەڵسا وەک ئەوەی کوانووی ئاگرە هەڵدەچێ و نائومێدییێکی ترسناکی لێ دەتکایەوە، هاواری مێرێ دەتگوت تاشەبەردە لەو بەرزاییانە دەهاتە خوارەوە، لەو سەرەوە بەیار وەڵامی دایەوە و گوتی:

– ئەوە ئەو سنوورە دوورەیە کە هەرگیز لە خەیاڵی ئێمەدا نەبوو، دوا شوێنی ئەو سەرزەمینە سووتاوانەیە کە کەسمانی لێ ناگەڕێتەوە.

شکست و دارِمانێکی زۆر لە قسەکانی بەیاردا هەڵدەڕژا و هاوبەندەکەی دەخستە ناو زوقمێکی ئەبەدی، ئەم قسانەشی دەکرد وردە وردە دوور دەکەوتەوە.

زێماری قەدەرێکی ترسناک کەونی وەک مەلۆتکەیەکی لەرزیو لە باوەش گرتبوو بەخەمباری دەیلاواندەوە، جار جارە تەمێکی تەڵخ لە (میرۆز و ماواتەوە) دەهات و ئەو ناوەی دادەگرت، کە هەرگیز لە تەم نەدەچوو، بەڵکو لە غەزەبێک دەچوو خوداوەندەکان لە ململانێ نەفرەتئامێزی نێوان خۆیاندا هەڵیاندەڕشتە ئەو دەشت و دەرەوە، کپییێکی زۆر خامۆش لە

خامۆشی ئەو ساتە خەمگینە دەچوو کە لە مەرگ نزیک بیتەوە و هەرگیز باوەڕ نەکەیت ئێستە نا ئێستە کۆتاییت دێت. من دوا کەسی ناو ئەو بویەرە وەهمییە بووم لە دوای دابڕان لە هاوبەندە بوهیمییەکانم، وەک سامگرتووی بەو ناوەدا دەسووڕامەوە، خۆشم نەمدەزانی بەرەو کوێ دەچم، نەمدەزانی کام لا خۆرئاوایە و کامەیش خۆرهەڵات، هیچ باڵندەیەک نەویدی وجوودی پێ نەدەبەخشیم، شنەیەک هەڵی نەدەکرد.

ئەوان زۆر جاران لە دەم کەناری ڕووبارە سەرابییەکانی ئەم سەرابستانەوە خۆیان ڕووت و قووت دەکردەوە و چاوەکانی خۆیان دەبەستایەوە و تا درەنگی شەوان لە ناو سەرابی ئاودا دەمانەوە، بەچاوی بەستراوەوە لە سنوورەکانی (شیوێ و بوسێ)دا سەیری شوێنێکی دوور دووری خۆیان دەکرد، بەیەکەوە دەچوونە ناو درووەدێکی خودایی، بێدەنگ و بێ جووڵە دەوەستان و دەوەستان، هیچ شتێ کاری لە وەستانی ئەوان نەدەکرد، بەتەواوی لە دنیا دادەبڕان و دەتگوت لەسەر زەویدا نەماون، لەو کاتانەدا هەتا ڕووباری سەرابیش لە جووڵە دەکەوت، بەڵام بۆ هیچ کەسێ ئاشکرا نەدەبوو بۆچی ئەوانە سەیری ئەو شوێنە دوورە دەکەن؟ تاکە شەوقێکی سەرابی چ سرووشێک بە ڕۆحی ئەوان دەبەخشێ، وەک کۆمەڵە سیحربازێ وا بوون و لە ئانی وەستاندا لە بەرچاودا ون

دەبوون. هەر ئەوەندەت دەزانی ڕووبار بەهێمنی شۆڕ دەبێتەوە و شەپۆلەکان دەنگیان دێت، هیچ ئاسەوارێ لەواندا نەدەما، کە بەتەواوی بتویستایە لەوان نزیک بیتەوە ئەوان دوور دەبوونەوە، دوور دەکەوتییەوە ئەوان لە بەرچاوت قیت دەبوونەوە، وەکو شەوق دەهاتن و ون دەبوون، مرۆڤ بەبینینی ئەوان لەم حاڵەتە شەوقئامێزەدا، چاوی خۆی دەنووقاند و جۆرێک لە ترس دای دەگرت، هەمیشە هەر سەیری ئەو شەوقە سەرابییە دوورەیان دەکرد، ئەوان پەیوەندییان بە کەسێکەوە نەبوو، لە کەس نەدەچوون، کە لە ئاوەکە هاتنە دەرەوە چاوی خۆیان کردەوە و دووبارە ونبوونەوە، بەدیار کەوتن، ونبوونەوە، لە دوور دوورەوە دیاربوو ئەو شەوقە چەند ساف هەڵگەڕابوو.

ئەو شەوە، کۆمەڵە مرۆڤێکی زۆر بووین، کەس کەسی نەدەناسی، بەڵام هەموومان لە چاواندا یەکتریمان دەخوێندەوە، کە بەنێو ئەو نەهامەتییەدا ڕەت دەبووین، بۆن و بەرامەی پنچک و دڕکی بریشک لووتی دادەگرتین و دەیخستینە ناو لێکدانەوەیەکی بێ ئامانی سەبر لێ بڕان، شەوقی مانگ بەر خاک و خۆڵی ئەو سەرابستانە دەکەوت و ملیۆنەها خەیاڵ ختوورەی دەکردە گیانی هەریەک لە ئێمەوە، هەر هەموومان بەسەر خۆڵی سەرابەوە خەیاڵ دەیبردینەوە سەر چارەنووسێکی نادیار، بەیار کە وەک ڕابەرێک برووسکی دەگرت و ڕووباری

ڕادەگرت، هەمیشە لە بیری فڕین و ڕەودا بوو ئەو لە سروشتی برووسک و با بوو، هەمیشە لە خەونی سەفەر و ڕاکردن بوو، قەدەرێک بوو کە ڕەنگە هیچ کەسێ لەم سەر زەمینە پەی پێ نەبات و بۆ ئەبەد سەرنگون بێ.. کۆمەڵە مرۆڤێکی دەستەپاچە بووین ڕۆژگار بەقەفەزی سەرابەوە مەحکوومی کردبووین، زەهاو وەک کەسێکی سەیر و هەمیشە ماندوو هەر لە هاواردا بوو هاوارەکانی زەهاو لە شکانی شووشەی مانگ دەچوو کە دادەبەزینەوە سەر زەوی ئاسمان تاریک هەڵدەگەڕا.

هەندێ جار بەنێو ئەو باخ و باخاتە سەرابییانە دەکەوتن، جونب و جۆش دەکەوتە ناو ڕۆحی درەختەکان و ئەو ناوە پڕ دەبوو لە جوانی، هەندێ جار وەک با و زریان لە هەڵکردن دەکەوتن، تەنها کاری پاککردنەوەی باخەکانیان دەکرد، لە بەیانییەوە تا ئێوارە باخەکانیان پاک دەکردەوە و پاک دەکردەوە و پاک دەکردەوە، هەموو ئەوانەی کۆیان دەکردەوە دووبارە لە سووچێکی دیکەی ئەو باخاتانە هەڵیاندەڕشتەوە، بەڵام ئەگەر بە چاوێکی پڕ لە دیقەتەوە سەیرت کردبان لەو کاتانەی ئەوان ئەم کارەیان دەکرد، هەموو ئەو گەڵا و گوڵ و گیا وشکانە وەک مەرجان دەبریقانەوە و هێندەی دیکە باخەکانیان پڕ لە جوانی دەکرد، مرۆڤ وای بە خەیاڵ دادەهات ئەوانە هەر خەریکی دروستکردنی جوانین، جوانی جوانی جوانی، وەک ئەوەی

خۆیان بۆ ئاهەنگی جوانکردنی باخەکان ئامادە بکەن. ئەوان وەک کۆمەڵە ئاشقێ کە باخ مەعشووقی ئەوان بێ لە نێو ئەو سەرابستانە بەم وەهمە جوانەوە کاریان دەکرد، هەرگیز ماندوو نەدەبوون مرۆڤ حەزی دەکرد بەشێک بێت لەوان، بەڵام ئەوانە دۆخیان دەگۆڕا و مەحاڵ بوو ببیتە بەشێک لەوان، نهێنییەکی سەیر بوو، نا سیحرێکی سەیری بەتاڵکردنەوەی چەند خودێکی خەمگین بوو، لە یەک کاتدا قەبارە و مەیدانی باخەکان دەگۆڕان و بچووک دەبوونەوە تەنها جێگەی ئەوانی تیا دەبۆوە، هەندێ جاریش هێندە گەورە دەبوون دەتگوت سەرتاسەری زەوی باخاتە، کاتێ تۆ خەریکی لێکدانەوەی ئەم ئەفسوونە دەبووی ئەوانت دەبینی سەد ساڵ دوور کەوتوونەتەوە، بەڵام هەستت بە ڕسکانی ئەو سەرابستانە دەکرد.

ئێمە دەمانزانی چ ئارەزوویەکی هەرماسئامێز لە ئارادایە، چونکە لەوبەرەوە دوور دوور چەخماخەی هاوار و پرووشکی ئەو دۆزەخە دەگەیشتە تاقی ئاسمان، هێندێکمان دەگریاین، ئەمە گریانی ناخی مرۆڤە هێندێ جار بێ ئەوەی هەستی پێ بکەیت، دەتگرێ و بەرت نادا، عاشقەکان لە هەر کوێ بن هەمیشە خەون بە ماشوقەکانی خۆیانەوە دەبینن، بە تایبەت کە دوا ساتەکانی ژیانی خۆت بەڕێ دەکەیت و بە یەقینێکی تەواویشەوە دەزانی چی دەبێ، ئێمە دەمانزانی هەر هێندەمان

ماوە تا دەکەوینە ناو فڕنەکانی ئەم سەرابستانەوە، من بە پێی ئەوەی کە لە ئەکادیمیاتی ژینی پیت و ئەدەب کارم دەکرد و کتێبێکی زۆرم خوێندبۆوە لە بارەی نەهامەتییەکان و چەندین هەزار جەنگی ناو ئەو کتێبانەم لەبەر بوو، هەست ڕاگرتن و دیقەتدانم لە هی ئەوانی دیکە زیاتر بوو، بۆیە زیاتر لە هەمووان لەناو ئاگری بێهوودەیی ئەم سەفەرە سەخت و دژوارە دەسووتام، جەنگەکانم وەبیر دەهاتنەوە ئەو زەمینە سووتاوانەم وەبیر دەهاتنەوە کە لە یەک لە گەشتەکانی ڕۆژانی سەختیدا لە باکوری ڕۆژهەڵاتەوە تا دوا مەرزەکانی باشووری خۆرهەڵات دەستم پێ کردبوو، لەوێ هەموو ئەو کارەساتانەم بە چاوی خۆم بینیبوو، ڕێگاکان هەمووی پڕبوون لە ئاسەواری مەرگ و خاپووری و درەختە سووتاوەکان... تەنانەت لە کاتی ڕەتبووندا من تەواو بۆنی هەڵکڕووزانی زیندوو و بێ گیانەکانمان دەکرد، تەنهاییەک بوو ترس گیانی دادەگرتی، ژێرزەمینەکانی جەنگم وەبیر دەهاتنەوە کە لە ناو کتێبان هەموویانم بینیبوو، لێرەش لە نێو ئەم سەرابە گۆڵە سەگەدا بە هەمان ئەو نیوە شەوە نەفرەتییە کە trووسک و شەوقی مانگ وردە وردە هێزی نەدەما و بازرقەی سپیدە هەڵی دەدا و شەبەقی کازیوە تێکەڵ بەو خاک و خۆڵە دەبوو، سەفەری زەهاو کە لە قۆزاخەی لۆکە دەچوو و هەر ڕۆژە شوێنێکی جەستەی دەپشکوفت، بێدەنگترینی هەمووان بوو، بەڵام هەمیشە ڕوو لە ئاسمان و سەیری دوور

دووری دەکرد، نائومێدییەکی گەورە دای دەگرتم، نائومێدییەک سووری خوێنمی بە هەڵەدا دەبرد و گەدەی پڕ لە ژان دەکردم، تەمموز مانگێکی هێندە تۆقێنەرە لە هەموو لایەکەوە ژاڵە دەڕسکا، کاتێک سەیری ئەو خاک و خۆڵەم دەکرد کە جگە لە گوڵەکانی دۆزەخ هیچی بەسەرەوە شین نابێ، هێندەی دیکە موژدەی مەرگ دەچرپایە گوێچکەکانمەوە، گرمت گرمت بوو، دەتگوت خواوەند لە وەتەی کەونی خەڵق کردووە، بە ئاگری خۆیەوە سووتاندوویەتی و لە سروشتی وەدەر ناوە، هێندەی دیکە دڵم توند دەبوو. بەهەرحاڵ لە سپێدەیەکی خەمگیندا هەرا و زەنای سەراب لە نێو مەیدانە دوورەکانەوە دڵیان تەزاندم... ئەمە یەکەم جار نییە بینەری ئەم دیمەنە ناهەموارانەی ژیان بم، بەڵکو زیندەگی من هەر لە منداڵییەوە ئاوێتەی کارەساتەکان بووە، گەلێ جار تا پای مەرگ چوویمە و لە لووتکەدا خۆم دۆزیوەتەوە، ئامادەی مەرگی گەلێ گەلێ ئازیزی خۆم بوویم کە لە بەردەمما ڕۆحی دەسپاردە تاشەبەردەکان، بەڵام ئاوارەبوونم لە نێوجەرگەی ئەم سەرابە ئیرادەی ورد و خاش کردووم و هێزی مانەوەی ڕماندووم، بەڵکو قەدەرێکی ترسناک ڕای داومەتە نێو ئەم ئاشەی کە بەخوێن دەسووڕێ. هاوئازارەکانم مرۆڤی سەیر بوون بۆ ئەوەی بەر لە تووڕەیی خۆیان بگرن هەندێ جار هەموو بەیەکەوە هەڵیاندەکوتایە سەر سینەی دەفتەرەکانی بەر باخەڵیان و دەیانکردنەوە، لە ژێر ڕێژنەی بای

ئاگراویدا هەموو خەریکی نووسین دەبوون، هێندە بەپەلە و حەماسەتەوە هەڵدەڕژانە سەر ئەو دەفتەرانەوە دەتگوت دەیانەوێ بە ئەنجامێکی فیزیکی بگەن و بیکەن بە پارسەنگی ئەم کەونە ناهەموارە و ئەم سەر زەوییە لەواندا بکاتەوە کە پێیان وابوو هەموو دەرگاکانی لەوان داخراوە و تازە بۆ ئەبەد ناکرێنەوە، دیاربوو ئەوان لە ناو خەیاڵێکی گیانسۆزدا بوون، بۆیە هەرگیز لە نووسین نەدەکەوتن، هەمیشە دەیاننووسی و دەیاننووسی و دەیاننووسی. نووسینی ئەوان لە پێناوی ئەشقێک بوو، بەڵام کەس نەیدەزانی مەعشووقی ئەوان کێیە؟ بۆ هەر لایەک ئاوڕیان دەدایەوە مەعشووقی ئەوان لەوێ بوو، هەموو ئەو درەخت و بەرد و ئاسمان و زەوییە سەرابییانە بۆ ئەو سەرکێشە خەیاڵاوییانە کوانووی ئەڤینی دێرینیان بوون، دەیاننووسی تۆ وا هەستت دەکرد دووکەڵێکی سپی سپی لە نووکی قەڵەمە ئاگراوییەکانی ئەواندا ڕووەو ئاسمان هەڵدەچێ، ئەگەر لە دوورەوە سەیری ئەو هاوبەندە سیحراویانەت کردبا، دەتگوت کوانووی ئاگرن لە هەموو لایەکی پەنجەکانیانەوە دووکەڵی سپی هەڵدەچێ، ئەگەر زۆر بە دیقەت زاکیرەی خۆت بەوانەوە شەتەک دابا وا هەستت دەکرد ئەوانە کۆمەڵە بەردێکی کەڵەکەبووی سەر یەکن، وەک پەرژین و پاردە وان، لێک دەترازێن و پەرش و بڵاو دەبوونەوە، دووبارە لە بەرچاوتا دەچوونەوە بار یەک و لەبەر یەک هەڵدەوەشانەوە، بەڵام ئەوان

هەمیشە دەیاننووسی و دەیاننووسی، ئەوان ڕۆمانی ئەو قەدەرەیان دەنووسییەوە کە گوزارشتی لە فڕێدانی ئەوان بۆ نێو هادیسەکانی قووڵترین خاڵی زەوی دەکرد کە لەوێدا کۆتاییبوون دەست پێ دەکا، دەفتەرەکانی ناو زەینیان بچووک بوون، بەڵام کاتێ زەینی خۆت بەسەریاندا چەقبەست دەکرد دەفتەرەکان لە بەرچاوت گەورە دەبوون و گەورە دەبوون و گەورە دەبوون، تا دەهات سپی دەچوونەوە و قەڵەمەکانیان درێژ دەبوونەوە، ئەوان هێندە مەست ببوون لە نووسیندا کە ئیدی لەم سەرزەمینەدا نەمابوون، کاتێکیش وەئاگا دەهاتنەوە، دەفتەرەکانیان هەڵدەڕشت، وشەکان لە شەقەی باڵیان دەدا، ئەوان خەریکی دروستکردنی پارسەنگی ژیان بوون لەو نائومێدییە تاڵەی تێی کەوتبوون. کە لەگەڵ ئەو کۆمەڵە مرۆڤە سیحراوییانەدا گەیشتمە ناو ئەم سەرابستانە من بە دەستێکی ڕووتەوە تێکەڵی مێگەلی گومان کرام، هەر ئەوسا زانیم تەنها شتێ چاوەڕێی بکەم دەبێ مەرگ بێ، مەرگێکی دژواری وا ناڵەت ئەگەر بچێتە ئاسمانیش کەسێ ئاوڕت لێ ناداتەوە، تەنانەت شنەبایەکیش پارچەیێ لەو ناڵینەت هەڵناگرێ و بۆ ئەبەد لە ناو مێژوویێکی نادیاردا ون دەبیت و سروشتیش بە خۆیەوەت ناگرێ، لە ناو دڵەڕاوکێیەکی سامناکدا زێماری ناو دڵم لەسەر زماندا دەبوون بە بەرد، هەموو لایەکم تەنرابوو، بەڵام گەورەترین و دڕندەترین غەنیمی من سەراب بوو...

سەراب سەراب، تا دەهات شیرازەی هاوبەندەکەی ئێمەی لەبەر یەک هەڵدەوەشایەوە، کەس ئاگای لە کەس نەبوو، تاریکییەکی ئەبەدی تەواو باڵی بەسەر سەرابدا کێشابوو، ئەوە نەبێ چەخماخەی خۆڵ و بای تێکەڵ بەخوێنی سەراب ئەو ناوەیان ڕووناک دەکردەوە.

من تەنها لە خەیاڵی ئەوەدا بووم هەلێکم بۆ بڕەخسێ و بەلایەکدا بکەومەوە، تۆزێک دوور کەومەوە، بەڵام دوودڵ بووم لە ترسی دابڕان، چونکە هەر هێندەی چەند مەترێک دوور کەوتمابایەوە، ئیدی کەس نەیدەتوانی بمدۆزێتەوە، پرسیاری ئەوەی دوای ئەمە چی بکەم لغاوی دەکردم، یەکەمین کەسێ لە بەردەم مندا تێنووێتی ئەژنۆی شکاند و بەزەویدا کەوت کەوکەس بوو کە هەمیشە بەر لەوەی بکەوینە نێو ئەم سەرزەمینە نەفرەتییە هەر گۆرانی دەگوت، هەردوو چاوە شینەکانی بەئەبڵەقی سەیری ئاسمانیان دەکرد، ڕۆحی هەڵتەکاندم، خۆم وەبیر کەوتەوە ئەوە منم لە ناوجەرگەی سەرابی قەدەردا کەوتووم، خوێن لە هەموو لایەکی جەستەم بازرقە دەدا، ڕۆحم بۆ دڵۆپە ئاوێ کەوتۆتە واوەیلا، برووسکێک گەدەی هەڵتەکاندم، دەنگ و هەراییێکی زۆر قیامەتێکیان خولْقاندبوو ئەمسەر و ئەوسەری دیار نەبوو، بیرم کردەوە چاکترین هەل ئەوەیە وردە وردە پاشەکشێ بکەم و

دوورکەومەوە، بەڵام ئاخ هاوئازارەکانم وەک موگناتیسێ پەلکێشیان دەکردم، سەیری ئەملا و ئەولای خۆم کرد، ئەوە نزیکەی دە دوازدە سەعاتە لە نێو ئەم مەیدانەدام، بینیم کەسێک نییە چاو بەدوای مندا بگێڕێ، بەڵام بۆ هەر شوێنێ بڕۆیشتمایە هەمیشە خۆم لە ناویاندا دەدۆزییەوە، ئەوان هەر بەرەو پێشەوە دەچوون و هەریەکە بەلایەکدا دەبۆوە منیش تا دەهات خۆم خاو دەکردەوە، بە ڕادەیێک سەیرم کرد زۆر دوور کەوتوومەتەوە، سەرم هەڵبڕی باشە بۆ کام لا بچم، بۆ من وەک یەک وابوو، مردن زۆر خۆشتر بوو لەوەی کە لەو سەرابە شۆرەکاتە ون ببم، زەمین ئەوسەری دیار بوو، تۆزی سەراب هەموو شتێکی داپۆشی بوو. ژیان لەم جۆرە وەزعەدا وەکو هەویرێک وایە کە بەناو لەپی خۆتەوە یاری پێ بکەیت، چونکە هیچ یاسایێک جگە لە یاسای بێدەنگێ و نەهامەتی هەڵیناسورێنێ، هاوارت بێدەنگە و ڕوانینت بێ شەوقە، ڕۆیشتنت بێ ئەنجامە، ئەم سێیینە دۆزەخییە لە هەر لایەک بئاڵێت ئەوپەڕی کارەساتە.

هاوئازارەکانم لەپڕێکا دەیاندایە گریان، بەڵام چ گریانێ، گریانی ڕۆحێ کە سروشتی دەوروبەریان هەلا هەلا دەکرد و گیانیان هەڵدەقرچاند، بۆنی سووتانی جگەریان ئەو ناوەی پڕ دەکرد، وەک ئەوە وابوو ئێستێ نا ئێستێ گیانیان دەکێشن و

ماڵاوایی لە ئازیزترین کەسی خۆیان دەکەن، هەمیشە دەگریان و دەگریان و دەگریان، بۆ هیچ کەسێ نەبوو بزانێ ئەوان لە پای چییە ئەو هەموو فرمێسکە گەرمە ئاوا بە گوڕ و ئاگرئاسا هەڵدەڕێژن، گریانێکی بێدەنگ وەک ئەوەی کەسێ لە ئاسمانەوە سەیریان بکات و سایەدیان بێت، گریانی ئەوانە لە دەنگی پڕ لە نەوای ئەو بایە دەچوو کە بە ناو قامیشەڵانەکاندا هەڵبکات و مرۆڤ بباتەوە ناو یادەوەرییەکانی خۆیان، ئەوان لە ڕاکردن و نووسین و پاککردنەوەی باخەکانیشدا هەمیشە لە ناو یادەوەرییەکانی خۆیاندا ئەو ساتانەیان بەسەر دەبرد، لەو گریانە بەکوڵەدا لە دەوروبەری خۆیاندا هەزاران ساڵ بەدوور دەکەوتنەوە، ئەگەر گوێی خۆت بە شێوەییێکی ئەندازەیی بۆ ئەوان هەڵخستبا بە ئاسانی بۆت بە دیار دەکەوت کە ئەوانە لەو کاتەی دەگرین لەگەڵ بەرانبەرێکی نادیار و ئاڵۆز ورتە ورتیانە، لەجیاتی ئەوەی زمانیان بێتە گۆ فرمێسک زمانی دەگێڕا و دەجولایەوە، هەرکە دڵۆپێ فرمێسک هەڵدەڕژایە سەر کەڤرێکەوە وەک ئەوە وابوو دڵۆپە ئاگرێ هەڵڕژێتە سەر قومێ ئاوەوە هەڵبکفکفێ، دەنگی لالانەوەی فرمێسکی ئەوان لە ئاوازێکی دێرینی ناو دیرۆکێکی دوور دەچوو، وەک ئەوەی ئەفسانەی لە دەستدان و شکستێ بگێڕێتەوە و ئەوان تا دەهات گریانی خۆیان دەکرد و خۆیان لەو ئەفسانەیە بە تاڵ دەکردەوە، تا ئەو ڕادەیەی هیچ هێز و بڕستێکیان لە گیاندا نەدەما و لە

هەموو شتێ بەتاڵ دەبوونەوە، کە دەسماڵەکانیان دەردەهێنا و بۆنیان دەکرد دیاربوو پەڵە خوێنی کارەساتێکی دووریان بەسەرەوە وشک ببۆوە، ئەوان دەسماڵیان بۆن دەکرد و بۆن دەکرد و بۆن دەکرد و دادەکەوتن. دڵم هێندە بەخۆڕپە لێی دەدا دەتگوت دەیەوێ دەرپەڕێ.

– ئای دڵەکەم ئەوە چیتە چی ئاخر ئەگەر سینەم پەنجەرەیەکی هەبێ ئازادت دەکەم ئاخ دڵەکەم.

ئاگام لە هیچ نەمابوو دەستێکی پەڕیوم کەوتە بەرپێ. سەعاتێکی سایکۆی وۆتەر پروڤی لە دەست دابوو، ئەنگوستیلەییێکی نقێم شینی لە پەنجە دابوو.

– بیرم کردەوە، دەستێک بە تەنها دەتوانی هەموو سەرزەمین بکات بە گوڵ و لە هەمان کاتدا دەتوانێ هەموو سەر زەمین بکات بە ئاگر... ئەلێرە لە نێو چەقی ئەم سەرابەدا کەوتووە، ئاخۆ دەبێ دەستی کام مرۆڤ بێ؟ لە دڵی خۆمدا گوتم: ئەی دایە گیان ئەگەر دەتزانی کوڕەکەت لە چ حاڵدایە.

– ها کوڕەکەم ئەوە چیتە دەڵێی گۆڕاوی؟

– نا دایە گیان نا تۆزێ تێنووم، یەک تۆز.

فرمێسکم وەک بارانی بەهار دەهاتە خوارەوە، ئەوسا هەستم کرد زۆر لە خودا تەنهاترم. لە دوور دوورەوە دیاربوون هەمیشە لە جووڵەدا بوون، بەملاو بەملادا ڕایان دەکرد، ون

دەبوون و بەدیار دەکەوتنەوە، ئەو کاتانەی ون دەبوون هیچ هێزیک نەبوو بیاندۆزێتەوە، کە بەدیاریش دەکەوتنەوە کەسێ لە توانایدا نەبوو ڕاقەیان بکات، وەک هەڵم وابوون بەسەر ئاگرێکەوە هەڵبچێ، ئەوانە دەتگوت کوانوییێکی پڕ لە گڕن هەمیشە نێڵەیان دەهات، لە چاوی دەوروبەر سوور دەچوونەوە، هەندێ جار بەیەکەوە سەیری ئاسمانیان دەکرد و چەندین سەعات و سەعات لە بوون دادەبڕان، من بۆ خۆم پێم وابوو لەگەڵ خودادا قسە دەکەن، چونکە هەمیشە دەمیان دەجووڵا و ورتە ورتیان بوو، کەس نەبوو لە ورتە ورتیان بگات، هەندێ جاریش کە بە ئاگا دەهاتنەوە، وا بەدیار دەکەوتن کە هێز و بڕستیان لە جەستەدا نەمابێ و هەموویان بەخشیبێ بە ئاسمان، ئەوان بەڕاستی دروستکەری سەرسامی بوون، ببوونە مایەی ئەوەی سەراب لە ناو تای پرسیاردا مت بکەن و لەگەڵ خۆیاندا پەلکێشی ناو ئەم نادیاری و ئاڵۆزییەیان بکەن، هەندێ جار دەگەڕانەوە تا ناو گلێنەی چاو دەهاتن، ئێوارە دادەهات و دوور دوور دەڕۆیشتن و بەیەک دەنگ هاواریان دەکرد و هاواریان دەکرد:

– ئایا خۆمان بەکام لای زەویدا بگرینەوە؟ ئەوە بۆ زەوی ئێمە ڕاناگرێ؟

ئای چ هاوارێک بوو و زەوی زەوی زەوی بەشی ئەوانی

نەدەکرد. هەندێ جار هەر هەموویان بە پەلە بەلایەکدا ڕایان دەکرد و بەردیان کۆ دەکردەوە، ئەم سەرابستانە دەتگوت بەردی لێ دەبارێ، بە سەرە بەردەکانیان دەهێنا و دیواریان دروست دەکرد، کە لەو دیوارانە دەبوونەوە لە لایەکی تر دەوەستان تا دووبارە و دیسانەوە دەکەوتنەوە دیوار دروستکردن، ئەوان هەمیشە دیواریان دروست دەکرد، دیوار دیوار دیوار، سەردەمانێک ئەگەر بەچاوێکی پێوانەیی ڕامانی خۆت لە جووڵە و بزاوتیان گرێ دابایە بۆت ئاشکرا دەبوو ئەوانە چەندین هەزار دیواریان دروست کردووە، کە لەو دیوارانە ڕادەمای سەریان لە ئاسمان بوو، هەر خۆشیان لە پشتی دیوارەکانەوە شمشێرە وەهمییەکانی خۆیان ساو دەدا و زرێی خەیاڵیان دەپۆشێ، وا بەدیار دەکەوت ئەوانە خۆیان بۆ شەڕێک ئامادە دەکرد لە ڕۆحیاندا هەڵگیرساوە، شەڕێک تیایا هیچ بەرابەرێکی نییە هەڕەشەت لێ بکات، شەڕێک لە ناو جووڵەییێکی نادیاردا کە لە دوورەوە هەستت بەوە دەکرد هەر شمشێرە و لە شمشێر گیر دەبێ و ئەوە ناڵە و هاواری کوژراوەکانە فەلەک دەهەژێنن، یا ئەوە پێکەنینی ئەو پاڵەوانانەیە دوای ڕووبەڕووبوونەوەییێکی سەخت و دژوار غەنیمەکەی خۆی لەسەر پشتی ئەسپ دەگلێنێ و هەپڕوون بەهەپڕوونی دەکات، لەگەڵ ئەو هەموو جەنگە ئاڵۆزانەشدا هەمیشە دیوار بەرز و بەرزتر دەبوونەوە، شمشێرەکانیان

درێژتر دەبوون، مەتەرێزەکان پان و پۆڕتر دەبوون، بەڵام کەسێ نەبوو بزانێ ئەوانە لە جەنگدان، یا لە پاککردنەوەی باخ و باخاتەکان، یاخود لە گەرمەی گریان و نووسین و تووڕەبووندان، چونکە لە هەمان دەمی ئەو جەنگە سەختەدا دیسانەوە دەفتەرەکەی بەر باخەڵیان دەردەهێنا و دادەبڕان، یا ئەوەتە ڕایان دەکرد و ڕایان دەکرد و ڕایان دەکرد، ئەوانە دۆنکیشۆتیش نەبوون، چونکە ئەوەی سایەدی ئەوان بوایە دەیبینی کە چۆن چۆنی خوێن بازرقە دەدات و دیوارە وەهمییەکان چۆن بەرز دەبنەوە و دەنگی شمشێرەکان چۆن تێکەڵ بە ناڵە و هاوار دەبێ، ئەوان بەڕاستی هێزی چاو و گوێچکەیان دەگۆڕێ. ئەو شەوە، شەوێکی ئەبەدی بوو، لە ناو ئەو سەرابە سووتاوەدا ژیان لە بەرچاوم هێندە ڕەش ببوو بەقەد سەری دەرزی ڕووناکایی لە ناو دڵمدا نەمابوو، تەنانەت هەندێ جار هەستم دەکرد مرۆڤ هەرگیز ڕووناکی نەدیوە، نائومێدییەکی کوشندە جگەری هەلا هەلا دەکردم و دەیبردمەوە ناو ڕابردووەکانم، ئەو ڕابردووانەی یەک یەک وەک چەند وێنەیەکی زیندوو دەهاتنە بەرچاوم و هێندەی دیکە فرمێسک و هەنسکی ساردی پێ هەڵدەڕشتم بەچاوی خۆم دەمبینی پارچە پارچەی گیانم لە دوو چاوەکانم و لە دەم و دەست و لوولاقمدا دەهاتنە دەرەوە و وەک ڕەوە پۆڕێکی خەمگین بەرهەلای ئاسمان دەبوون و ماڵئاواییان لێ دەکردم... منێک کە تەواوی زیندەگیم

بە کتێب و دنیای پاکی پڕ کردبۆوە، ئێستێکەش کەوتوومەتە ناو گێژاوی نەهامەتییەکانی سەراب و ڕۆحی ورد و خاش کردووم، ئێستاکەش هەر بەڕێوەم بەرەو ئایندەی نادیار.. سەرم دەرهێنا، ئەستێرەکان لەبەر تۆزی سەرابێ و دووکەڵی سووتان بە ئاستەم جریوەیان دەهات.. بیرم لەو ئەستێرانە دەکردەوە کە لەو شوێنەی من لێی هەڵقوولام چەند گەش و جوان بوون و لێرەکانەش هەمووی تووشی ژەنگی زەمانە هاتوون و بریق و باقی جارانیان نەماوە، هیچ زیرۆحێکم لە دەوروبەری خۆم نەدی و سەیری دوورم کرد، قیامەتێک بوو لە خوێن و ئێسقان و هەڵوەرین.. ئەو کاتەم بە هەل زانی لە ناو دۆزەخ بێمە دەرەوە، یەکسەر دەستم بە ڕاکردن کرد، بیرم کردەوە ئەگەر بۆ ماوەیەکی کورتیش بێ دەبێ ڕابکەم، ڕەنگە لە تێنووان بخنکێم.. بەهەرحاڵ بە خێرایی کەوتمە ڕێ... ماوەیەکی زۆر ئاوەها ڕۆیشتم.. تەواو تەواو دوور کەوتبوومەوە لە ناوجەرگەی مەیدانی سەراب، بەڵام هەمدیس هاوئازارەکانم بەدوامەوە و لە پێشمەوە بوون، لەناکاو تارماییێکی تۆقێنەر بەچەند مەترێک لە بەردەممدا قیت بۆوە و ڕۆحی هەراسان کردم.. لە جێگەی خۆم تاسام و جووڵەم نەکرد، خۆم وام خەیاڵ دەکردەوە، چونکە تاریکی شەو منی لوول دابوو، دوودڵی دای گرتم خۆشم نەمدەزانی بۆ کوێ دەچم، چونکە لە نێو ئەم وەهمستانەدا هیچ سنوورێک دیار نییە، ئەو شەوە تا سپێدە هەر ڕۆیشتم، زمانم

وشک ببوو لە ترس و لەبەر تێنوویێتی شەکەت ببووم، جگە لەوەش خەمی ئەوەی من چارەنووسم چی دەبێ؟ هێندەی دیکە دنیام لێ دادەخرا، هاوبەندە خەمگینەکانم وەکو ڕەوە ئەسپێکی بریندار کورژنیان دەگەیشتە ئاسمان و دەچوونەوە سەر گردە سەرابییەکان و خۆیان دەدایە بەر خۆر، هەموو بەیەکەوە و لەتەک یەک و لە ناو یەکدا دەوەستان و دەتگوت تۆپەڵە هەڵمێکن و هەڵدەچوون بە ئاستەم هەناسەیان دەدا، وەک ئەوە وابوون کە هەستیان بەوە کردبێ خۆر گوێی لە دەنگی ئەوانە ئاوەها بێدەنگ ببوون و لەو سەر گردانەوە دەوەستان و دەوەستان و دەوەستان، نە ماندوو دەبوون و نە شەکەت، سەیری خۆرەتاویان دەکرد و چاویان پڕ دەبوو لە تیشکی زێڕینی خۆر، سینەیان دەبوو بەکوانووی ئاگر و لێویان تەتەڵەی دەکرد، ئەوان لە سەفەرێکی دوور دووری ڕامان و کرێشمە و شکست و هەڵسانەوەدا هاتبوونەوە، بە ئاوی خۆرەتاو ڕۆحیان دەشووشتەوە و شووشەی شکاوی دڵیان چاک دەکردەوە، ئەگەر لە نزیکەوە سەیری جەستەی ئەوانت بکردایە وا دەهاتنە بەر دڵ و دیدەت کە ئەوانە چەند بوتڵێ شەرابی پڕ لە تیشکن، ئەگەر بیانخۆیتەوە ئەوە بە شێوەیێکی ئەزەلی مەست دەبیت و بۆ ئەبەد ناگەڕێیتەوە هۆشی جارانت.

– ئایا ئەوانە چییان لە تیشکی خۆر دەبینێ، ئایا ئەوانە

کەڵکەڵەی چییان لە هەناو دایە، ئاوا بەرانبەر بەخۆرەوە دەوەستن و بێدەنگ دەبن؟ لە هیکەوە وەک بڵێی ئیدی نوێژی خۆر تەواو بوو وەئاگا دەهاتنەوە و هەمدیس دەستیان بە ڕاکردن دەکردەوە، ئەوانە ڕاکردن بەشێک بوو لە کولتووری مانەوەیان، ڕاکردن ئەفسانەی ڕابردووی ئەوانی دەگێڕایەوە، بەڵام کە زەینی خۆت بەسەریانا تیژ دەکردەوە دەتبینین ئەمجارەیان مرۆڤ نین، بەڵکو ڕەوە ئەسپێکی باڵدار و ماندوونە و بەدوو چاوی تژی تیشکەوە دەگەڕانەوە ئەو مەزارگا وەهمییانەی خۆرەتاو هیدایەتی بۆ دەکردن، ئەو مەزارگایانەی کە هەورێکی سپی سپی لە وەهم داپۆشیبوون. ئەو کاتەی هێندەی نەمابوو گزنگ هەڵێ و داو داوە تیشکی ڕووناکی بەرچاوم ڕووناک بکاتەوە، گرمۆڵەیەکم بەرچاو کەوت، لە جێگەی خۆم وەستام، کەوتمە سەر ئەژنۆ و تۆزێ دیقەتم دا، هەر نەمزانی ئەم گرمۆڵەیە چی بوو، دووبارە دیقەتم دایە گرمۆڵەکە جووڵەیەکم کەوتە بەرچاو، دیسانەوە دیقەتم دایێ، بینیم کەسێکە لەسەر لاتەنیشت کەوتووە، ئەو کاتە کەوتمە یەقین کە ئەوە یەکێ لە هاوئازارەکانمە و لەو ناوە هەڵکورماوە، بەڵام زانیم کەسێکی زۆر هیلاک و شەکەتە، جا یا ئەوەتا لە تێنووانا کەوتووە، یا لە ناو برینی خۆیدا دەگەوزێ، تازە کار لە کار ترازاوە هەر دەبێ بەلایدا بچم، هێدی هێدی لێی نزیک کەوتمەوە... بەڵام بە ئاگا لەخۆبوونەوە، هێندەی نەمابوو بگەم

دەستی خۆی بەرز کردەوە، بەڵام هێزی لەبەر بڕابوو، زانیم ئەویش کەسێکە هەروەک من و هاوبەندەکانم چارەنووس ڕایکێشاوەتە ناو ئەم کارەساتەوە، دڵەڕاوکێکەم کەم بۆوە، کە گەیشتمە سەری تێگەیشتم لە تێنوواندا هەڵتۆقیوە، دیاربوو بڕستێکی زۆری لەبەر ڕۆیشتبوو، چونکە ڕەنگی وەک پەلکە پیازی لێ هاتبوو، تۆزێ بەدیارییەوە وەستام کوڕێکی تەمەن هەژدە تا بیست ساڵی دەبوو، بە چاوێکی هێجگار سۆزناک و خەمبارەوە سەیری دەکردم، لە هێمای چاوەکانیدا دیاربوو کە داوای بە فریاکەوتنی لێ دەکردم، لە داخا گیانم هەڵتەکا، چونکە خۆمم دەبینی وەکو ئەو کەوتبووم و کەسێک نایێ فریادڕەسم بێ، مرۆڤ لەو ساتانەی دەکەوێ هیچ شتێ نییە ڕاستی بکاتەوە و هەر ئەو کەوتنەیە تا پای مەرگ نەخشی خۆی لە ناو جەستە و زەینیدا دەگێڕێ.

هاوبەندەکانم ئێواران دەتگوت هەزاران ساڵە دەگەڕێن و ئەو پیرۆزگایە نادۆزنەوە کە وەک زەمینی وادەبەخش وابوو و خولیای ئەبەدی مرۆڤە لە خاچدراوەکانی ئەو هەبوونە بوو، بەڵام هەرگیز ڕێی پێ نابەن، بنارەکان هەڵدەکشان، بەردەوام هەڵدەکشان مرۆ هەستی بەوە دەکرد ئەوانە دەفڕن و کۆمەڵە نەورەسێکی لە کەنار دابڕاون هەڵدەکشان و هەڵدەکشان و هەڵدەکشان، تا دەهات بەرز دەبوونەوە، لە

بەرزاییەوە بەرەو ئەو بنارانەوە شۆڕ دەبوونەوە، هەموویان نەورەسئاسا بەسەر کەڤر و بانەکان و گردەکانەوە هەڵدەنیشتنەوە. لە چرکە ساتێکدا دەکەوتنە گۆرانی چڕین و هەڵبڕینی دەنگیان، گۆرانییەکانی ئەوان وەک پێگەیشتنی ترێ وابوو، یاخود هەستت بەوە دەکرد چرۆ دەکەن، هەندێ جار وا هەستت دەکرد ئەوە کۆمەڵە ئاوێکی زۆر دووری زەوین و لە کانییەکاندا دەتەقنەوە، ئەو ناوە پڕ دەبوو لەو ئاوازانەی کە هیچ کاتێ مرۆڤ گوێبیستی نەبووبێ و غەرقی غوربەتێکی ئەبەدی دەکردی، گۆرانی چڕینی ئەوان جیاوازییێکی ئەوتۆی نەبوو لەگەڵ ڕاکردن و گریان و پاککردنەوەی باخەکان، ئەگەر هەموو هەستەکانی خۆت کۆ کردبایەوە ئەوە دەگەیشتییە ئەو ڕاستییەی ئەوانە گۆرانی بۆ کچانێ دەڵێن کە ئێستێکە لە دوورترین ئەشکەوتی مێژووەوە چاوەڕوانیان دەکەن، بەڵام هێزی ڕۆیشتنیان نەماوە، هەر بەو داخەوەش خۆیان بە بەرد و دار دادەدەن، بنارەکان لە شەوقی گۆرانی ئەوان دەهەژانەوە، لە یەک کاتدا تەنها دەنگ دەمایەوە وەک ئەوەی تۆ لە بەرانبەر تەنهاییێکی گەورەدا موجیزە دەبینێ.

– ئایا ئەو دەنگانە چی بوون؟ چییان لێ هات؟

بەڵام کە ئاوڕ دەدایەوە ڕەوێ مەل بە ئاسمانەوە دەفڕین و تۆیان دەخستەوە ناو یادەوەرییەکان و هەر ئەوەندەت دەزانی

گیانت لە خۆڵی ئەو سەرابستانەدا غەرق بووە. من لە لایەک ترسی کەوتن و ڕمان لە تێنووواندا هەموو گیانی هێنابوومە لەرزە، کەچی خەمی ئەو مرۆڤەش هێندەی دیکەی خەم و خەفەتی پێ بەخشیم، دەستێکم بۆ دەستی برد هەتا هێزی ئەوەشی نەبوو دەستی درێژ بکات.. تۆزێکی دیکەش لێی وەنزیک کەوتمەوە، تازە کار لە کار ترازابوو، نەدەکرا بەدیارییەوە بوەستم، چونکە ئەو لە دوا ساتەکانی ژیانیدا بوو ناچار جێم هێشت، هەستم بە شەرمەزاری دەکرد. لە ناو ئەو وەهمەدا بۆنی گۆشتی سووتاوی بەر هەتاوی داغ دەهات وەک ئەوەی لە چێشتخانەیێکی گەورەدا بیت و دووکەڵی ڕەژووت بۆ بێت... بۆنی گۆشتی سووتاوی مرۆڤ هیچ جیاوازییەکی لەگەڵ بۆنی ئەو گۆشتانە نەبوو کە ئێمە دەیخۆین... لە ڕێگەدا بەتەک هەزاران هەزار تەرمدا ڕەت دەبووم ئایا ئەمە خەونە، یا حەقیقەت؟ وەکو خەون دەهاتە بەرچاوم، چونکە منیش هەروەک ئەوان تەرمێکی زیندوو بووم خۆ ڕەنگە لە ناو ئەو تەرمانەوە هێشتا هەبووبن زیندوو بن، بەڵام کێ لەو کات و ساتە دژوارانەدا بیر لەمە دەکاتەوە، کاتێک ژیان ئەو سروشتە ناهەموارە دەگرێتە خۆی و غەریزەی مانەوە زیاتر دەبێتە سەرمەشقی زیندووەکان... من بۆ ماوەی دوو سەعات بایی هەزاران هەزار ساڵ گوێم لە ئاوازی خەمناکی مەرگ بوو، هەر چونێ بێ ڕێبوارێکی تەنهام و بەدڵێکی خەمبار و چاوێکی پڕ لە

فرمێسک و دەستێکی لەرزۆکەوە ئەو سەرابە تەی دەکەم.

– ئاخ چ سەرابێکی نەفرەتییە، ئەوەش خوڵقاوی تۆیە. تا ئەو ساتە ئەوە شەوێک و نیو ڕۆژە من بەڕێوەم و ئێستاش لە خەیاڵی ئەوە نیم ڕووم لە کام لایە، جارێ هەر هەوڵی ئەوەمە دوور دوور کەومەوە... خۆ کاتێکیش دوور دەکەومەوە هەر نازانم لە کوێم، من ئێستاکە ونترین مرۆڤی سەر زەویم... تەنهاترین خودان گیانی ناو سینەی سەرابم... ترس و تێنووێتی و برسییەتی وەک سێ گورگی هار، هارتر لە ماشێنی سەراب هەڵم دەلووشن، جار جار خەیاڵ دەیبردمەوە... خۆمم دەبینی بەسەر ئەو سەرابەوە کەوتووم و لەسەر سکەوە دەخشێم هەردوو چاوم پڕبووە لە تۆزی سەراب و هیچ شتێ نابینم... ئەوە نەبێ کەسێ دێ بەلامەوە و جامێ ئاوم بۆ دەهێنێ و منیش وەک کەسێکی هەزاران ساڵ ئاو نەدیو هەڵدەستمەوە و بەردەبمەوە سەر زەوی و ئاوەکە هەڵدەڕژێت و زمان بەزەوییەوە دەنێم و ئاوەکە هەڵدەمژم.

– ئاو، ئەی ئاو تۆ چەند مەزنی، تۆ چەند گەورەی، ئایا شتێ هەیە لە ئاو مەزنتر بێ؟

وام خەیاڵ دەکرد ئەو دنیایە هەموو بۆتە ئاو، دەوروبەرم، ئاسمان، سەراب، کە دەستم بۆ دەبرد قومێکی لێ هەڵقوڕێنم بەئاگا دەهاتمەوە و ناو لەپم پڕ لە خۆڵی سەراب ببوو...

سەراپای گیانم دەکەوتەوە ترسی مەرگ هێندەی دیکە ڕێگەم بەخێرایی دەبڕی، سەیری دوور دوورم دەکرد... زۆر دوور تا چاو هەتەر کات دوور... بەڵام ئاخ جگە لەو سەرابە گۆڵە سەگە هیچ شتێکی دیکە دیار نەبوو... سەرزەمینێکی وا تەنها لە کفنی مەرگ دەچوو، نە درەختێ، نە گاشە بەردێ، نە پنچکێ، نە مەلێ، هیچ شتێک لە ئارادا نەبوو، ڕاستەقانی قیامەت بوو... هێشتا هیچ مرۆڤێک زیندوو نەبووەوە، لە چاوەڕوانی نەفخێکی خوداوەندی دابوو، بەڵام ئەمەش هەڵچڕژانی ناو زەین بوو، خەیاڵێک بوو بەرگی ڕاستی لەبەر دەکرد. گەشتی من بەنێو ئەم سەرابە مردوو لێ نیشتووە گەشتێکی نائومێدی بووە، گەشتی کەسێ بوو کە کەوتبێتە ناو دەریا و مەلە نەزانێ، ئەگەر بشزانێ شەپۆلی دەریا هێندە بەهێزە تووڕی هەڵدەدەنە ناخی دەریاوە، دووبارە دەنگی مێرێم کەوتەوە بەرگوێ:

– ئێمە لە کوێین؟ خودایە ئێمە لە کوێین کزەیێک لە جگەرم هەڵسا، هەڵی قرچاندم.

٤

نێوەندی سەرتەنگ و تروانش جیاوازی نێوان ئاسمان و زەوییە، جیاوازی نێوان مەسیح و محەمەد بوو، بەیەکگەیشتنی مزگەوت و کەلێسا بوو، جیابوونەوەی شمشێر و ئاشتی بوو، لەو نێوەندەدا بوو مێرێ هەڵڕژایە نێو ئەم دنیایە و لە زنجیرە شاخەکانی (قومریە)دا گیرسایەوە:

– تەحا ئەوە من ئێرەم چۆن هەڵبژارد بۆ لەدایکبوون، خودایە دوو دنیای جیاواز، ئەوە منم فەرموو با تۆزێ بیر لە خۆم بکەمەوە، ئایا بەرەڤانی کردن دوای ئەو هەموو خولیا و ئارەزووە ئایدیای من بوو؟

کە ئەم قسانەی دەکرد بەیار خەریکی دروستکردنی لیستی ئێشکگری بوو، ئەو کاتەی مێرێ کەوتە نێو ئەم کۆمەڵەیە باشترین هاودەم و هاوئاخاوتنی بەیار بوو، ئەویش لەمدیو سنووری ڕۆژهەڵاتەوە پەڕیبووەوە نێو ئەم ڕەوەزە شاخانەوە، هەمیشە لە گفتوگۆدا بوون، گفتوگۆی نێوان ئەم دووە لە گفتوگۆی نێوان دوو ئەفسانە دەچوو هەردووکیان خولیای ئایدیایێک بوون کە ئەستەمە بتوانن لەم سەرزەمینە پیادەی بکەن. بەیار و دابان هەوڵیان دەدا بچنە بنج و بناوانی هەموو

شوێنە دوورەکانی دنیا، بەڵام مێریێ هەوڵی دەدا هەموو شوێنە دوورەکانی دنیا بهێنێتە دەوروبەری خۆی، هەمیشە لە گەڕان و سووڕان دابوون، دەچوونەوە ناو باخچەکانی مێژوو لە بارەی کێڵگەکانی گەنم، یا ئاووهەوا، یا ئەندازەی شاخەکان قسەیان دەکرد، ناوی هەموو باخەکانیان دەزانی، گوند گوند و چیا چیا و ڕێ ڕێیان تەی کردبوو، تەنانەت ژمارەی دانیشتوانی هەموو گوندەکانیان لەبەر بوو، لە هەر شوێنێ بار و بارگۆڵەیان لێ دادەخست ئەو ناوە پڕ دەبوو لە درەخت و جۆگەلە هەمیشە چواردەوری خۆیان بە دار مێو شوورەبەند دەکرد، مێریێ تەواو لەگەڵ ئەم کارانەدا گونجا بوو، ئەو هەمیشە خەریکی پاککردنەوە بوو، خوێنی منالانی گەرم دەکرد، ڕۆحی پیاوانی لە گەڵای ڕزیوی ژیان پاک دەکردەوە، لە بەیانییەوە تا ئێوارە پیادەی ئایدیای خۆی دەکرد، هەمیشە خەریکی داشۆرینی دەوروبەر بوو لە ناشیرینی و ڕۆحی خۆی زیندوو دەکردەوە، ئەو ئەسپە شینکەزایەی کە هەموو سپێدەیەک لە خۆرئاوای دێی (شمایلاواوە) بەسەر بەرزاییەکانەوە هەڵدەگەڕا و دەتگوت لە ئاسمان دابەزیوە و تۆزێ هەوری ڕەشی بەڵەکی لە لوولاقەکانی هەڵسوویبوو و هەندێ پەڵە هەوری سپیشی لە توێڵی نەخشاندبوو، وەک ئەوە وابوو کە تۆ لە ناو سرووتێکی ئەفسانەییدا و بەناو شووشە و مینایێکی تەماویدا سەیری

بکەیت، کە سەر هەڵدەگەڕا لە دوایەوە تەواوی ئەو ڕێگاوبانە تونـاوتونانە سەوز هەڵدەگەڕان و لە هەر شوێنێک سمکۆڵی کردبا کانی لەوێ دەتەقینەوە، لە هەر شوێنێ سەیری ئاسمانی کردبا ئەوە ئەم پارچە ئاسمانە دەکەوتە باران، بۆیە بینەر هەموو سپێدەیەک تووشی ڕامان و سەرنجێکی قووڵ دەبوو تیایا غەرقی هەزاران دیمەنی ئەفسانەیی ئاوا دەبوو، ئایا ئەسپەکە باڵی گرت؟ کە لە دەمی بەڕێ کەوتنا ئاوا لەسەرخۆ و پاشانیش وا بەلەز ونبوو؟ سەرتەنگ دوای نەمانی ئەو ئەسپە لە گوندێکی خاڵی دەچوو، تەواوی ڕەوە ئەسپەکانی سپێدان هەرچەند تا بەرەبەری نیوەڕۆ بەسەر گردەکانەوە کۆ دەبوونەوە و سەیری خۆریان دەکرد، بەڵام نە ڕەونەقی جارانیان مابوو، نە ڕاکێشانی جارانیان مرۆڤیان سەرسام دەکرد، ئەوە ئەسپەکەی مێریێ بوو لە نێوەندی دوریێ و شمایلادا دەوەستا و بەر لەوەی پیاسەکەی سپێدانی خۆی بکات ئاوڕێکی لە دێ دەدایەوە، ئیدی لە ناو چڵ و پۆپی دار چناران و قامیشەڵانەکان و دار مێوە چڕەکان و گەڵای بڵندی بی ون دەبوو، خەڵکی لە دوای خۆیەوە دەخستە ناو هەزار و یەک سەرسامیی لێکدانەوە، ئەوە ئەسپەکەی مێریێ بوو لەسەرەخۆ دەیحیلاند و یادەوەرییەکانی سەرتەنگ و تروانشی لە زەینی خۆی هەڵدەوەراند، چاوی لە ئاستی لەززەتی بێ کۆتایی سەر گردویاڵکانی زێدی خۆی

دەنوقاند و بۆ ماوەیەک لە جووڵە دەکەوت، لە بەرانبەر جەستەی ئاگراوی مێرێدا ڕادەما و لە شەققەی باڵی دەدا و ون دەبوو، شینکەزانی مێرێ و جەستەی باڵادار و بەهەیبەتی مێرێ هەموو سپێدەیەک ئەو خرۆشانەی دەخستەوە ناو خەڵکی گوند و دەیخستنەوە سەر ئەسڵی خۆیان، هەموویانی لە ناو خەون و خەیاڵدا نوقم دەکرد، هەموو جارێکیش منداڵە باژەرەکان و بارە کچە جوانەکانی گوند لە بەردەم ماڵە گەورەکەی دێدا کە حوکمی چەند سەدەیەکی دەکرد دەوەستان و بەدەم هاوارێکی ناسک تەنکەوە سەدایان دەخستە ناو گوند و ماڵە گەورەیان بێدار دەکردەوە. پەرتەیان پێ دەکردن، بەڵام دیمەنی ئەسپی مێرێ هەر بەتەنها دیمەنی دوو جەستە نەبوو، بەڵکو هاوارێک بوو لە ڕۆحی ئەواندا شین دەبوو، داوای بێداری و ئازڤادی لێ دەکردن، ئەو دیمەنە بانگێکی دووری ناو خوێنیان بوو، هەموو سپێدان زیندوو دەبۆوە، داوای لێ دەکردن ئەوانیش سواری ئەسپ بن و ئەو دیمەنە جوانە زیندوو بکەنەوە، بەدەم هەناسەی ساردەوە ئەو بارە کچانە هاواریان دەکرد:

– ئەسپەکە ئەسپەکە دێری ڕەبەنان چەند دوورە
ئەسپەکە ئەسپەکە مەریەم لە باوەشت گرێ
ئەسپەکە ئەسپەکە توێڵت ستوونی دێرێ

ئەسپەکە ئەسپەکە حیلەت زەنگی کەلێسایێ
ئەسپەکە ئەسپەکە چاوت مێرگی ئینجیلێ
ئەسپەکە ئەسپەکە قاچت منارەی دێرێ
ئەسپەکە ئەسپەکە کەفەڵ جەستەی سەرتەنگێ
ئەسپەکە ئەسپەکە بژت ڕەزی تروانشێ

مێرێ لە دوورەوە ئەم گۆرانییەی گوێ لێ دەبوو، کە خۆی هەموو ڕۆژانێک لە کاتی خاوێنکردنەوەی ئەسپەکەدا دەیچڕی و هەموو مناڵانیش فێری ببوون، تۆزێ دەوەستا و سەرگۆنای تەڕ دەبوونەوە و سەیری ئەم کچە جوانانەی دەکرد، کە لەگەڵ سەوزایی دەشتە بچووکەکانی قومرییەدا تێکەڵ دەبوون، خۆی وەبیر دەهاتەوە کە لەگەڵ کچە کریستانییەکانی سەرتەنگ، چۆن چۆنی لە کاتی جەژنی ترێدا سەف سەف دەوەستان و زەمیلەی خۆیان پڕ لە ترێ دەکرد و بە گۆرانی بۆ ئەو شوێنەیان دەبرد کە بەتایبەت بۆ ترێ کوشین دروست کرابوو و لەوێ کە دووبارە بۆ پڕکردنەوەی زەمبیلە جوانەکانیان دەگەڕانەوە، ئاخێکی هەڵدەکێشا و سەیری جلە خاکییەکەی بەری دەکرد و دەگەڕایەوە ئەو سەردەمانەی هەموو خەڵکی دێ ئەو جلەیان لەبەر دەکرد و بۆ ناشتنی مردووەکانیان دەچوون. لەبەرخۆ دەیگوت:

– ئایا من بۆ ناشتنی مردووەکان دەچم؟

هەموو گیانی ڕادەچڵەکێ، بەڵام دەنگی بەسۆزی باڕە کچان دەهاتەوە:

– ئەسپەکە ئەسپەکە سەرپشتت گوندی تروانشێ
ئەسپەکە ئەسپەکە گوێچکەت چەتری بارانێ
ئەسپەکە ئەسپەکە دەمت کانی سپی
ئەسپەکە ئەسپەکە حیلەت زەنگی کەلیسایێ

ئیدی مێرێ دەگەڕایەوە ئەسڵی خۆی و توندوتۆڵ دەبۆوە. لە نێو ئەم داڵان و دۆڵانەدا خۆی و حیلەی ئەسپی بە تەنها دەمایەوە، سەیری دوور دووری دەکرد، هەتا چاوی پڕ دەبوون لە جوانی و دڵی پڕ دەبوو لە کەف و کوڵی سروشت و ڕۆحی پڕ دەبوو لە جاویدانی، ئەوسا ورده ورده دەگەڕایەوە، ئەو کاتە خۆرەتاو چەند باڵێ شۆڕ ببۆوە ناو ئاوایی و سروشتی غەرقی زێڕی پاکی خودایی کردبوو، بەڵام هەمیشە و بۆ ئەبەد کاتێ دەگەیشتە ئەو تاقە گۆڕەی کە شنەیێکی فێنکی بەیانیان گیای سەر گۆڕەکەی دەخستە کەروێشکە و لەوێکەوە دەوەستا و بۆ چەند ساتێ یادی ئەرکەوازی دەکردەوە، ئەو حەکایەتەی بیر دەکەوتەوە کە دوو عاشقی گوندەکەی لە بەرەبەیانێکی ڕەنگاوڕەنگی بەهاریدا دەچنە ناو کەلێسا و لەوێ لە خەوێکی

هێجگار قووڵدا دەست لە ملی یەک دەکەن و بۆ ئەبەد تێکەڵی یەک دەبن، کاتێ خەڵکی گوندەکە بۆ نوێژی میعراجی مەسیح ڕوو دەکەنە دێرەکە و ئەو دیمەنە دەبینن ئەوان وەئاگا دێنەوە و هەموو گیانیان دەبێتە ترس، بەڵام تاویان دەدەنێ دەبن بەدوو کۆتری جوان و لە دەلاقەی کەلێسادا شین دەچوونەوە، هەر بۆیە ئێستاش خەڵکی ئەو گوندە لە هەموو نوێژێکی میعراجی مەسیحدا، بەر لەوەی سرووت دابەستن دادەچەمێنەوە و دەست لە سەر سینگ دەوەستن، ئەوسا بەرەو لای میحراب دەچن.

٥

ئەگەر لە بەرزایی هەزار لووتکەی (بەنانەوە) چاوێک بگێڕی بەکێڵگە دوورەکانی، هەست بەوە دەکەیت تۆ لە بەردەم جیهانێکی ئەفسووناوی هەزار ڕەنگدا یاری بە ڕوانینەکانت دەکەیت، چونکە لەو دەوروبەرەدا سنوورێک نییە هەیبەتی مرۆڤ نەشارێتەوە، لەوێ مرۆڤ زیندەوەرێکی هێجگار بچووکە، مێریێ زۆر جاران بیری لەمەودای نێوان تروانش و ئەوێ دەکردەوە، پێی وابوو ئەو چۆتە ئەوبەری ئاوە دوورەکانەوە و زۆر زۆر لە زێد و نیشتمانی خۆی دوور کەوتۆتەوە، هەر لەو ساتانەدا بوو تووشی جۆرێک لە ڕابردووژینی دەبوو، دەگەڕایەوە ناو خەون و خەیاڵەکانی خۆیەوە، ئەو خەون و خەیاڵانەی هەر لە سەرەتای ژیانی هەرزکارییەوە جوانترین ژیانی بۆ لە نێو ڕەز و دارمێوە سەوزەکانی تروانش دروست کردبوو، هەر ئەوەش بوو وای لە خەیاڵەکانی کردبوو ئارەزووی فڕین بچێتە ناو شانەکانی و بەرەو ئەو بنارە دوورانەوە هەڵبکشێ، بیری لە ڕۆژانی یەکشەمووانی دێری قەددیس میناس دەکردەوە کە چۆن چۆنی ئەو هەموو کچە کریستیانانەی تروانش بە ڕەوە دەتگوت لە لای خودا ڕەوانە کراون، ئاوا بە جلی سەوز و سوور و زەرد و پڕ بریقەیان تێکەڵی ئەو سروشتە جوانەی ناو دێری بنار شاخ

دەبوون، لەگەڵ جەمعی کوڕاندا مەملەکەتێکیان لە سروشتێکی بەهەشتی دروست دەکرد، بەیەکەوە سرووتەکانی ناو ئینجیلی مەتییان دەخوێندەوە، خودایە ئێمە هاتووین لەبەرت بپاڕێینەوە و بڵێین: مەریەم ئاهای مەریەم تاقانە کچی ئێمە بۆ خاتری هەردوو مەمکی پڕ و شیر نەدیوت، بۆ خاتری قژی بەعەترڕێژکراوی بازرگانەکانی هیند و سند، بۆ خاتری هەردوو دەستی پڕ بەرەکەتت، بۆ خاتری مەچەکی زێڕ نەدیوت، بۆ خاتری ئەو گوڵە مێخەکەی لە لا لێوی بسکەکانت دەدا نەوەکانی خۆت لەم هەموو کوڕ و کچە جوانانەی خۆت بپارێزە، مەریەم مەریەم ئێمە لە تۆ زیاتر کەسمان نییە، ئێمە بێ کەسترین کەسانی گوندی تروانشین کە خودا بەخودایەتی خۆیەوە، هەر هەند بزانێ ئێمە چۆن لە نێو ئەم دۆڵەدا جوانترین مێرگمان دروست کردووە و پاکترین هەوامان خوڵقاندووە و ڕازاوەترین سرووتی خوداییمان گێڕاوە. مێریێ کە لەم خەیاڵانە دەبۆوە وردە وردە فرمێسکە گەرمەکانی هەڵدەڕژاندە سەر کوڵم و شۆڕ دەبوونەوە سەر گەردن و هاڵاویان بە هەردوو مەمکەکانی دەبەخشی و بە ئاگا دەهاتەوە، کە بە ئاگاش دەهاتەوە خۆی دەبینی لە ژێر دەستێ جلی خاکی تەوقدار بە ڕشتێ خەریتەی گوللەدار و خەنجەرێ لە نارجیلی قەفتەبەند، ئیدی کۆشکی خەیاڵی دادەڕما و دەکەوتە ناو هەرا

و زەنای دەوروبەر، هەر ئەوەندەی دەبیست کە یەکێ دەڵێ:

– لە کویی مێرێ لە کوێی؟

بەڵام ئاخ ئەوە دەنگی کەسێ بوو لەمێژ بوو تێکەڵی خاک و خۆڵ بووبوو.

٦

– مانگی ئاب، ئاخ مانگی ئاب مانگێکی دۆزەخی و ئاگرئامێزە. سەرابی ئاگراوی لەم مانگەدا تا پای چوار تەبەقە بەرەو خوار ڕۆحێکی زیندووی تێدا ناگەڕێ.. بۆیە مەحاڵە تۆ بتوانی لەم سەرابە دەربچیت، قەدەرێکە لە ئاهی مردووان و سەفەرێکە لە خەونی لێقەوماوان... ئەوا بۆ چەند ڕۆژێ دەچێ منی سەرگەردان بەرێ کەوتووم، بەڵام نازانم لە پای چی، بۆچی؟ تا دەهات چەورایی سەردەست و ڕووخسارم دەبوو بە تۆپەڵ و پێستی پێ فڕێ دەدام، کە دەستم بەنێوچاوانم دادەهێنا یەک پارچە هەڵدەستا... لەوێدا زانیم ڕزگاربوونی من مەحاڵە، کە ئێستا بیری لێ دەکەمەوە، ئەگەر لە مەیدانی سەرابدا بمزانیایە هەرگیز ئەو سەرکێشییەم نەدەکرد، بەڵام غەریزەی ڕزگاربوون لە مردن قەتاوقەت لە مرۆڤدا نابڕێتەوە. بەرەبەری عەسرێکی درەنگ بوو، من خۆم وام تەخمین دەکرد ئەگینا لە ناو سەرابدا هەتا نازانی بەیانی و ئێوارەش لێک کەیتەوە، بەڵام ئەو کاتانەی ڕۆژ بوو دیاربوو کە مێشک لە ناو مێشکداندا دەکوڵا و هورووژمی گەرمایی گیانی دەخواردی... من هەر خەریکی ڕۆیشتن بووم بەبێ ئامانج، بەبێ ئەوەی هیوایەکی بچووکیش لە ئاسۆدا هەبێ پێی بژیم، لەگەڵ ئەوەش... هەر دەڕۆیشتم و

دەڕۆیشتم و دەڕۆیشتم، جار جارە گریانێک دای دەگرتم هی خۆم نەبوو، گریانێک بوو لە خوێنمدا بێ ئاگا سەری لە من دا سەر دەدا. بەڵام کاتێکیش کە لێی دەبوومەوە، حەسانەوەییێک مێشکمی دادەگرت، مرۆڤ کاتێ ڕووبەڕووی مەرگ دەبێتەوە، هەموو ڕابردووەکانی وەک فیلمی سینەمایی بەبەرچاودا ڕادەبوورێ، ئەوەی چەندین ساڵە لە مێشکدا سڕاوەتەوە لە بەرچاوت زیندوو دەبێتەوە.. ناخۆشترین باری دەروونیش لەم جۆرە شوێنانەدا ئەم حاڵەتەیە کە هەموو دەرگاییێکت لێ داخرابێ.. لە دوور دوورەوە ترووسکەیەک سەرنجی ڕادەکێشام، تروسکێک بوو، هەندێ هیوای پێ دەبەخشیم و وەک خوێنێکی گەرم لە ناخمدا هەڵدەڕژا و ئاهێکی پێ دەبەخشیمەوە، بەڵام تروسکێکی دوور دوور بوو.. ئاخر هەتا بەرەوپێش دەچووم تروسکەکەم لێ بەدوور دەکەوتەوە، سروشتی سەراب وایە، چونکە بەرەو بێ کۆتایی دەڕوات تۆ ناگەی بە هیچ و هەموو شتەکان بەپێچەوانەی یەکتری دەبێ، زۆر مامەوە تا دەهات تاریک دادەهات، ئەوندەی لە بیابان‌دا تاریک دابێ ئەوەندە دڵ پڕ لە تاریکی دەبێ... دووبارە برسییەتی و تێنوێتی هورووژمیان دەهێنا و ژانی گەدەم دەیکوشتم و زمانی وشک هەڵگەڕاوم هەرچەندە هێزی جووڵانی نەمابوو لە نێو دەمم وەک کاغەز وابوو، گوێم لە دەنگی خشە خشی دەبوو

... لە یەک ساتدا هات بە خەیاڵم کە ئیدی تەواو، تازە نەجاتبوونم لەو سەرابە گۆڵە سەگەدا مەحاڵە... ئاگام لە خۆم نەما و کەوتم ئیدی خۆم ون کرد... ئەوە نەبێ جار جار چاوم دەکردەوە بەڵام، هیچم نەدەدی... بۆ ماوەییێکی زۆر کەوتم و هەڵسامەوە هەندێ جار وام دەزانی وام لە ناو پاوانێک و ئەوە منم جۆگە جۆگە ئاو بەسەرما دادەڕژێ و شەلاڵی فێنکی ئاو دەبم، حەزم دەکرد تا دوا ساتەکانی ژیانم هەر لە ناو ئەو پاوانەدا بم... دەچوومە سەر دەرختەکان و سەیری جوانی ئەو دنیایەم دەکرد... ئاسمانێکی شین و سەر زەمینێکی سەوزی پڕ لە درەخت و گەڵا و گوڵ و مەلەکان لە هەموو لایەکەوە دەیانزریکاند، ئەمجارەیان لەسەر دەرختەکەوە خۆم هەڵدایە ناو ئاو و بەئاگا هاتمەوە... غەرقی تۆزی سەراب ببووم و هێزی هەستانەوەم لەبەر بڕاوە... هەوڵێکی زۆرم دەدا بکەومەوە سەرپێ بەڵام داخەکەم لەمێژ بوو ئەو هێزەم لەبەر بڕابوو، لەناکاو دەنگێکم بیست... سیمرغێک هەڵیکوتایە سەر جەستەم و هەڵیگرتم... لەگەڵ سیمرغێک فڕیم... فڕیم بەنێو ئەو ئاسمانە تەماوییەدا دەسووڕامەوە... نەمدەزانی بۆ کوێم دەبات... هەڵی گرتم و دوور دوور، چووینەوە سەر ئەو شوێنانەی کاتی خۆی بە منداڵی بۆ ڕاوەمەل و چۆلەکە تەپاڵەمان دادەنایەوە... تازە دەغڵ و دان دەدوورایەوە خەڵکی پەرش و بڵاوی ناو ئەو دەشتاییانە

ببوون... لە دڵی خۆما دەمگوت:

– ئۆخەی ئەمجارەش کەوتمەوە نێو زێدی خۆم و دەبێ خاک و خۆڵ ماچ بکەم...

کاتێکیش خۆم لار دەکردەوە ئەم خاک و خۆڵ و تاوێرە بەردانە ماچ بکەم وەئاگا دەهاتم و دەمی خۆم دەبینی لە خۆڵی سەراب چەقیوە... دووبارە دەکەوتمەوە ناو گێژاوی نەهامەتی و وێرانی... بۆ یەک سات دڵم زۆر بەخورپە لێی دا، دیاربوو دڵم لە زەینم خێراتر شتی وەردەگرت، دووبارە سەیری دوورم کرد، چاوەکانم لێڵایی سەراب و زوورانەوەی گەرمی و تژی خۆڵیان هەڵگرتبوو، ئەوەندەیان هەتەر نەدەکرد، دووبارە بەوردی و بەدیقەتێکی زۆرەوە سەیری دوورم کرد.. هەستم بەوە کرد کە مەل بە ئاسمانەوەیە.. دڵم ئاهێکی پێ داهات خۆشییەک کەوتە گیانمەوە، لە دڵی خۆمدا گوتم هەبوونی ئەو مەلانە بێ هۆ نییە.. هەوڵم دا هێز و گوڕێک بەخۆم بدەم و بەرێ کەوم، کە هەڵسامەوە دووبارە لە سووڕی سەرمدا گێژم خوارد و کەوتمە خوارەوە، ئەوەی هێز بوو لە جەستەما نەمابوو، لە ناخەوە ئاهێکی سارد هەڵی لووشیم.

– ئەمە کۆتایی ژیانمە بێ ئەوەی تاقە مەلێک بەسەر سەرمەوە بخوێنێ دەمرم و کەسیش نە بە مردنم دەزانێ و نە

دەشزانێ لە کوێی ئەم سەرابەدا مردووم.

خۆم بەتەنهاترین مرۆڤی سەر ئەم زەوییە دەزانی، ئایا لەو ساتانە ناخۆشتر هەیە کە مرۆڤ لە تەنهاییدا بمرێ و نەتوانێ قسە بۆ کەسێ بکات.. هاوئازارەکانم بیر کەوتەوە کە ئاخۆ لە کوێن و لە ناو کام گێژاوی بیاباندا کەوتوون و کام گێژەنی خۆڵ قووتی داون، تۆزێ هەستم لە جەستەی خۆم ڕاگرتەوە و بیرم لە بێ هێزی خۆم کردەوە، من ئەوە دوو سێ ڕۆژە بەناو ئەو سەرابەوە دێ و دەچم و ڕێ دەگرم و دەکەوم هیچ تەڕاتیێ لە گیانمدا نەماوە، ئاخر چۆن دەتوانم ئیدی بەڕێدا بڕۆم لەگەڵ ئەوەش بینینی ئەم مەلانە لە دوور دوورەوە ناچاری کردم بەڕێ کەوم.. بەرەبەری نیوەڕۆیان لە ناو سەرابدا شتێ مرۆڤ شێت دەکات.. ئەویش بوونی نمایشی وێنەکانە، نمایشی ئەم سەرابە شێتەش لەوەوە دێت کە خاک ئەوەندە تێنووی ئاوە لە دوورەوە هەموو شتێکت لێ دەبێتە خەیاڵ، لە چەشنی ئاو خۆی دەنوێنێ. ڕۆیشتم، خەیاڵ منی بردەوە کوێستانە دوورەکان و سەر ئەو ڕووبارانەی کە نەورەسەکان لە نزمایی ئاسمانەوە بەرەو ئاوی ڕووباردا دادەبەزن و هەندێ جار بەسەر ئاوەکانەوە دەوەستن، ڕۆخانەی ئەو ڕووبارانە پڕ دەبوون لەو مەلە خەمگینانە کە خۆیان و باڵی کورتیان هەمیشە لە هەڵبەز و دابەزدان، دەچوومە سەر ئەو ڕووبارانەوە سەیری دنیام دەکرد،

لووتکەی بەرز و شاخی هەزار بەهەزار و دۆڵی تونوتوون، لە ژێر درەختەکانەوە دەوەستام و سەیری دنیام دەکرد، شەپۆلی ڕووبارەکان جار جارە کۆمەڵی نەورەسی دەبردە دووری ڕۆخانەوە و ئاوی ئەو ڕووبارانە لەبەر توندی شەپۆلەکان دەگەیشتە سەر پێم و گیانی تەڕ دەکردمەوە، دەستم بۆ ئاو دەبرد و پڕ بەدەست ئاوم بەڕوخسارما دەکرد، لەو کاتەی بەدەستەکانم خەریکی شڵپە شڵپی ئاو بووم، بەئاگا هاتمەوە هەمیشە خۆمم دەبینی لە ناو خاک و خۆڵی ئەو سەرابە نەفرەتییە کەوتووم و بەئاستەم هەناسە دەدەم و لە دڵی خۆما هاوار دەکەم ئەی دایە.... ئەی دایە لە کوێی؟

– ها کوڕە خەمبارەکەم ئەوە چیتە چی؟ نەکا وڕێنە بکەی؟

– نە دایە گیان نا ویستم شتێ بڵێم، شتێ.

– دە بیڵێ کوڕە شیرینەکەم بۆ لە دایکتی دەشارییەوە؟

نەفرەتم لەو ڕۆژە دەکرد کە تیایا لە دایک بووم، هەندێ جار نائومێدی مرۆڤ پارچە پارچە دەکات.. ئەوەندەم مابوو بۆ یەکجاری خوێن لە دەمارەکانمدا وشک بکات. ڕۆیشتم زۆر ڕۆیشتم... لەو وەهمستانەدا مرۆڤ لە سروشتی مرۆڤایەتیدا دەچێتە دەرەوە و دەبێتە زیندەوەرێکی قێزەوەن... هێزێ نەمابوو لە جەستەما تا بەسەر پێیەکانەوە ڕامگرێ، بەڵام کە

چاوم کردەوە... چەند مرۆڤێکم بینی، زانیم ئەوانیش سەراب هەمووی کردوون بەتەختەی دار و وێڵ و سەرگەردانی کردوون. هاوارم کرد و هاوارم کرد و هاوارم کرد، بەڵام ئەوان لە بەرچاوم وەک شەبەنگ وابوون و ون دەبوون و بە دیار دەکەوتنەوە، جگە لە هاوبەندەکانی خۆم نەبێ هیچ مرۆڤێ ڕێی بێرە نەکەوتووە و بانگم دەکرد بەیار بەیار، مێرێ مێرێ، بەڵام هەیهو دەنگم لە ناو تەنهایی ناو ئەم سەرابە شێتە بەکێ دەگات دەهلیزێکی ئاوەها هەر مردنی تێدا حەسانەوەیە. لە دوور دوورەوە دەستم بۆ هەڵشەکاندن، بەڵام ئاخ کەی ئەوان هەست بە من دەکەن و بە پەلە کەوتمە دوایانەوە، ئەگەرچی من تەواو ببووم، هاوئازارەکانم دەبینی هەموویان لە بەرچاوم بوون. شەوانە وەک ڕەوە ئەسپێکی خورت دادەکەوتن و لە ژێر تریفەی مانگەشەودا ئەڵقەیان دەبەستا و بۆ ماوەیێکی زۆر دووردرێژ سەیری ئاوێنەی مانگیان دەکرد و دەگەڕانەوە ناو ڕابردووی هێجگار دوور، ئەو ڕابردووەی کە پڕیەتی لە ڕاکردن و شکست و هەڵسانەوەی ئەوان، ئەوەی لە نزیکەوە دیقەتی ئەوانەی بدابا هەستی بەوە دەکرد بەڕاستی ئەوانە داوە تیشکی تریفەی مانگ دەگرن و بەرەو ئەو مانگە سەرهەڵدەگەڕێن، چونکە هەموو سەیریان دەکرد کە چۆن چۆنی بەرز دەبنەوە و تا ناو چاوی مەرگ دەڕۆن، تا دەهات ئەو ئەڵقە ئەڵقەیەی بەستبوویان

کەمتر دەبۆوە، هەندێکیشیان دیاربوو تریفەیان لە قۆڵ و باسکی خۆیان دەئالآند و دەبوون بەیەک پارچە لە ڕووناکی، هەر ئەوەندەت دەزانی لە بەرچاوت ون دەبوون، شەو ڕادەشکا و ئەوان هەر سەیری مانگیان دەکرد تا ئەو ڕادەیەی ئەوان لە ناو جەستەی مانگدا دەتوانەوە، ئیدی هێزی خۆڕاگرتنی خۆیان نەدەما و بەسەر تیلەقەی پشتی خۆیان ڕادەکشان و وردە وردە تریفەی مانگ دایدەپۆشین و دەکەوتنە ناو کپییێکی قووڵەوە، بەڵام هەر سەیری مانگیان دەکرد، بەچاوێ دەخەوتن و بەچاوێکیش سەیری دڵی مانگیان دەکرد، بەڵام ئەگەر بە دیقەت زۆر بە دیقەت سەیرت کردبان بۆت بەدیار دەکەوت کە ئەوانە بەتەواوی بوونەتە تریفە و لە سروشتی خۆیاندا نەماون، منیش هەر هاوارم دەکرد:

– ئاهای بەیار بەیاری بازوداغ، زەهاو زەهاو، دنیا ڕەش داگەڕا.

٧

بەمجۆرە لە نێوەندی بێ سنووری ئەم سەرابەدا ئێمە تەنهاترین ئاوازی بەشەری بووین و کڵۆڵترین ڕۆحی سووتاو بووین بەسەفەری سنوورە زۆر زۆر دوورەکانی خەیاڵ، ئەو سنوورە دوورانەی بەتەنها لە ناو وەهمە ڕەنگاوڕەنگەکانی زەیندا هەن و هەرگیز پێی مرۆڤیان ناگاتێ، بەڵام ئێمە بەڕاستی چووینەوە سەریان و قەدەرمان وەک کچێکی قەیرە دواند، بێ ئاگا لە هەموو هۆبەندەکانی بەختەوەری و پڕ مەیل لە هەموو ئەو هێڵە نادیارانەی کە ئێمەیان بەشەونمی پرسیارەوە بەند کردبوو، هەندێ جار هەموومان لە ناو ئەم هێڵە نادیارانەدا ون دەبووین و دەبووین بەبەشێک لەوان، وەک ئەوەمان لێ دەهات هەرگیز بەسەر زەویدا گوزەرێکمان نەکردبێ، ئێمە دوای ئەوەی کێڵگەی پڕ بەرەکەتی گەنمی خوداوەندمان داگیر کرد و بەشیمانەوە، لە نێو ئەم زەوییەی خودادا تووڕ هەڵدراینە نێو سەرابەوە هەموومان یەکتریمان دەخوێندەوە و لە دڵ و دەروونی یەکتری دەگەیشتین، هەریەکە و بڕیارێکمان بۆ خۆمان دەدا، بەڵام بەیار هەڵگری سیحرێکی زۆر بوو هەمیشە جیابوو لەگەڵ ئێمە، ئەو کە ئێمەی جێ هێشت بولێڵ بوو، کزە بایێکی گوێزانی وای دەهات ئێمە هەموومان دڵنیا بووین کە لە دۆزەخەوە دەهات،

چونکە ئێمە دەمانزانی هەرگیز بەهەشتێک لەسەر زەویدا نەماوە و مانەوەمان بێ هەوڵ و تەقەلاکان لە پێناوی وەگیرهێنانی مەحاڵ مەرگێکە دەبێ بەدەستی خۆمان پیتەکانی بنەخشێنین، تازەش بەسەر تەلدڕەکانەوە وەک کۆمەڵە تارماییێک پەڕیبووینەوە بەرەو ئەو زەوییانەی کە ڕووپەڕێک بوون لە وەهم و تارمایێ و حەقیقەت و هەمیشە ڕامان دەکرد و ڕامان دەکرد و ڕامان دەکرد، بانگێک لە ناخماندا بەرز دەبۆوە، هەمان ئەو بانگە لە ژێر چەکمەی دیرۆکێکەوە هەڵدەستا، خۆشمان نەماندەزانی ئەوە چ بانگێکە هانمان دەدا و وەک پووشی بەردەم ڕەشەبا لوولمان دەدا، هەمیشە لە تەلانەکانەوە بەرەو مەنفاکانی ڕۆح و سەر زەمینە نادیارەکان گلۆرمان دەکاتەوە... نەشماندەزانی ئەو هەڵەتانە تەژی ئەو وەهمە مینانەن کە لە سەدە زۆر دوورەکانی شەڕی نێوان ئارەزووە شەیتانییەکانی ئینسانەوە بۆ ئێمە مابوونەتەوە، ئەو شەڕە توندوتیژانەی کە ڕۆحی تۆڵەسەندنەوە نەوە بەنەوە لە یەکیان وەردەگرتەوە و تا ئەو کاتەیان هێنابوو، ئێستاش ئاسەوارەکانیان لە ناو ئەو سەرزەمینە پان و بەرینەی خودادا وەهمی چەند سەدەیێکی دیکەش دەکەن، هاوئازارەکانم کە دڵیان ورد و خاش دەبوو بەیەکەوە وەکو ڕەوەیەکی تووڕەی تاووسان بەرەو ئەشکەوتە خەیاڵییەکان دەبوونەوە، دەبوونە کۆمەڵە ڕەنگێکی پڕ لە باق و

بریق و ناو ڕێگا و دۆڵەکانیان پڕ دەکردەوە و شوێنێ نەدەما نەکەوێتە ژێر کاریگەرێتی جەستەی ئەفسووناوی ئەوانەوە، هەمیشە ڕایان دەکرد، ڕایان دەکرد و ڕایان دەکرد، کە لە بەرچاو ون دەبوون هەر ئەوەندەت دەزانی لە تەکتەوەن شەبەقی سەرسامی دایدەگرتی، کە لە بەرچاوانیش بەدیاردەکەوتن بەوە دەکەوتی کە ئەوان ون بووینەوە ئیدی تەزووی پرسیار وێرانی دەکردی، کەس نەیدەزانی لە نێو ئەو ئەشکەوتە خەیاڵیانە چی دەکەن، ئەوە نەبێ کۆمەڵە دەنگێکی زۆر کە لە هی مرۆڤ نەدەچوون دەوروبەریان دەخستە باخی سەرسامی و هەموو بەیەکەوە مەست دەبوون. خۆشییەک گیانی دادەگرتی لە هیچ شتێ نەدەچوو، خەڵکی هەموو پێکەوە ئاگریان دەگرت و ئەوانیش ڕایان دەکرد و ڕایان دەکرد و ڕایاندەکرد، بەڵام هیچ کەس نەیدەزانی مەرەدی ئەو ڕاکردنە چی بوو، دیاربوو لە دەمی ئەشکەوتەکاندا شەوقی هەناسە و جەستەیان دەهاتە دەرەوە و من خۆم وامدەزانی ئیدی ئەوە ئەوانن تازە بۆ ئەبەد بوونەتە شەوق و هەڵدەچن، ئەشکەوتە سەرابییەکانن بوونەتە کوانووی شەوقی دەنگ و ڕەنگ و لەرزین و جووڵە و ڕاکردنی ئەوان، بەڵام هێشتاکەش کەس پەی بەوە نەدەبرد کە ئەوانە لەو ئەشکەوتانەدا چی دەکەن، ئەوە نەبێ بۆ بەیانی دەرگای ئەشکەوتەکان بەدرەختی سەختی وەهم دەگیران و وەک ئەوەی

سەد ساڵ بێ ئەو درەختانە هەبووبن.

گوتم ئەو کاتەی بەیار ئێمەی بەجێ هێشت ئەوە حاڵی ئێمە بوو لە ناو ئەو سەرابستانە، ئیدی ئەو شنگ و تاقەتەی ئەو وەک ئایدیاییێکی نهێنێ و موقەدەس بە ئێمەی دەبەخشی بە تەواوی نەما و هەموو شتەکانمان لە بەرچاودا گۆڕا، لە کەف و کوڵی مەرزە دوورەکان کەوتین، بووین بە هەڵگری گەورەترین قەدەری وەڕسی، هەموو بەیەکەوە وەک ڕەوە پۆڕێکی بریندار هاوارمان دەکرد:

– بەیار، بەیار، بەیاری بازوداغ بگەڕێوە و جێمان مەهێڵە لەو سەرزەمینە کە ڕۆحی ئێمەی لە غوربەت و سام داگرتووە و ئێمەی لە تەنهایی و بێ ئومێدیدا غەرقی ئەزەل کردووە، هەموو بەیەک دەنگ هاوارمان دەکرد:

– بەیار، بەیار ئاخر جارێکی دی یەکتر نابینینەوە، ڕەنگە لەو سەرزەوییانەدا وێڵ و سەرگەردانی ناو مێژوو بین و ئیدی کەسمان چاومان بەکەس ناکەوێتەوە.

بێ ئەوەی هەستی پێ بکەین، ئێمە هەریەک لەسەر تەختی شکاوی سنوورێکەوە بووین، یەکێکمان لە دوا دوای هێڵە نادیارەکاندا خەریکی گەمەکردن بوو لەگەڵ ئەو نەورەسانەی لە پاش نەمانی ئاودا... تێنووێتی باڵی سووتاندبوون نەویدی

مەرگەساتیان بەم کەونە دەدا، هاوارەکانی ئەو یەکەم نسکۆ و گریان بوو بۆ ئینسان، ئەو تەنها بوونەوەرەی هەرگیز لە کەینوونەی خۆی ناگات و هەمیشە بەرەو مەرگی خۆی ڕادەکات بێ ئەوەی پەی پێ ببات، یەکێکمان لە باکور ئەوی تر لە باشوور ئیدی پەرش و بڵاوی دنیا ببووین هەمیشە هاوارمان دەکرد، ئەو کاتەی ئێمە لە دوا هاوارەکانی خۆمان بووین، (بەیار) لەودیوی تێلدڕەکانەوە ون ببوو، تەنها تۆزی لە خەیاڵ نیشتووی هەنگاوەکانی بوو کە بەرچاوی ئێمەی لێڵ دەکرد، یادەوەرییەکانی دەخستە ناو کتێبی لە بیر چوونەوە، بە ڕۆیشتنی بەیار و ماڵئاواییکردنی لە ئێمە چەند کەسانێکی خودان خولیا و ئارەزوویێکی وەهمەنداز بووین، تەواو دەروونمان تاساو و دڵ توند بووین، هەموو شتەکانمان لە بەرچاو گۆڕا و تووشی جۆرێک لە نائومێدی و بێ ئۆقرەیی بووین کە مرۆڤی دەخوارد، هیچ شتێ ئەوەندەی نائومێدی تیزابکار نییە، هەموو گیانمان لە خاک و خۆڵی نمناکی ئەو سەرزەوییە سیحراوییەدا شەلاڵی مەرگێکی کپ ببوو، مەرگێ بەسەر پەنجەکانمانەوە سەمای بۆ دەکردین و ئێمەشی لەگەڵ خۆیدا دەخستە سەمای مەرگەوە، ئەو سەرزەوییانە شوێنێک بوون ئەفسانەیی بەر لە خەلیقە، جگە لە ئێمە کە چەند کەسانێکی بەر لە هاتنمان تەژی خولیا و ئارەزووی

دەستگیرکردنی ڕەهایی بووین و هەریەکەمان بەتەمای وەدیهێنانی ئاواتێ بووین، هیچ کەسێکی دیکە پێی بەم شوێنە نەکەوتبوو، هەندێ جار وامان بۆ بەدیار دەکەوت ئەم زەوییانە لە شوێنێکی بەرزی نێوان خاک و ئاسمان دان، نە ژێرەوەیان دیاربوو نە سەرەوەیان، تەواو لەمیانی زەوی و ئاسماندا وەک چەند کۆتەڵێکی خەمگین هەڵواسرابووین، هەمیشە هاوارمان دەکرد و ڕامان دەکرد، پێمان وابوو ئەمە چۆڵترین و بێ نازترین زەوی خودایە و لە سنوور و قەڵەمڕەوی خوڵقان و بووندا نییە، کەس پەی پێ نەبردوون، وەک ئەوە وابوو لە ناو لیتاوی بادا ئاسێ بووبین و هەر چەند تەکانمان بەخۆ دەدا جووڵەیەکمان پێ نەدەکرا، منیش هەر هاوارم دەکرد:

– هاوئازارەکانم ئای هاوئازارەکانم دەزانم لە چ عەزابێکدا وەهمەکانی خۆتان دەچننەوە، کە لەو سنوورە دوورانەوە پەڕیبوونەوە دەیانزانی چییان لە دوای خۆیان جێ هێشتووە، جگە لە خۆیان هیچ کەسێکی دیکە نەبوو لە نهێنی ئەوان بگات و هەموو سپێدەیەک بە پەلەپڕووزێوە دەگەڕانەوە لێواری ئەو سنوورانەی کە ئەوان تخوبیان بەزاندبوو، کە بە ڕێگادا دەڕۆیشتن دەتگوت بان با ورشەیان دەهات و ون دەبوون، هەندێ جاریش دەتگوت ئەوانە کۆمەڵە ئاسکێکی زەردن و بەدوای کەڵدا ڕادەکەن، هەمیشە دووریان دەڕوانی دوور دوور

ئەو سنوورەی ئەوان بەدوایدا ڕایان دەکرد سنووری ئەندێشە و خەیاڵ بوو، بە هەزاران ڕووداویان لە پشتەوەی خۆیاندا وەک نهێنی هەڵگرتبوو، کەس دەرکی بەوانە نەدەکرد بۆچی سپێدان هێندە خێرا بەرەو ئەو سنوورانە دەچوون، هەزاران هەزار ساڵ لەوان بەدوور بوو، بەڵام بەدیقەتێکی خێرا بۆت بەدیار دەکەوت کە ئەوان بەهێزی شاراوەی خۆیان سنوورەکانیان نزیک دەکردەوە، کە دەگەیشتن وەک ئەوە وابوو ئێمەشیان لەگەڵ خۆیاندا ڕاپێچ دەکرد، کە دەگەیشتنە ئەو سنوورانەوە هەستت بەوە دەکرد هەرگیز پێی مرۆڤیان نەگەیشتووتێ، ون دەبوون و تۆیان لە ناو تەنهاییەکی ئەفسانەییدا جێ دەهێشت، دووبارە دیقەتت کردباوە دەتبینی ئەوە ئەوانن لەو سەر سنوورانەدا وەستاون و دەستیان درێژ کردووە و قسە دەکەن، بەڵام کەسێ لە قسەکانیان نەدەگەیشت و کە قسەکانیان لە دەم بەردەبۆوە وەک بەرد هەڵدەڕژانە خوارەوە، ئەوە نەبێ لەو دیو سنوورەوە کە چۆڵترین شوێنی خودا بوو لەسەر زەوی لافاو هەڵی دەکرد و ئاسمان دادەڕژایە خوارەوە.

مێرێ هەمیشە وەک سێبەری بەیار وابوو و بەدرێژایی زیندەگی خۆی ساتێک لە بەیار دوور نەکەوتبۆوە و ئەو ڕۆژەش کە بەیار پایدۆزی لێ کردین بۆ ماوەی یەک هەفتە متەقی لە دەم نەهاتە دەرەوە، وەک بارانی بەهار فرمێسکی بۆ هەڵدەڕشت،

گریانەکەی مێرێ کۆمەڵە ئاوازێکی هێجگار خەمگین بوون، سەربەوردی هەموو سەرەتاکانی دەگێڕایەوە، دیمەنی ڕێگا دوورەکان و زریانە بەهێزەکانی مێژووی نیشان دەدا، گوڵاڵەی هەڵوەریوی ئینسانی پەڕ پەڕ کۆ دەکردەوە و لە یەخەی ئەو قەدەرە نادیارەی دەدا، بۆیە کە ئەو دەگریا هەموو دەنگەکانی سەر زەوی و ژێر زەوی و ناو ئاو و ڕووبارەکان دەکوژانەوە و گریانی مێرێ دەبوو بە پاشای سەر عەرشی زەمین. کەسیش نەیدەزانی بۆچی ئەو ڕۆژە بەگەڵیا نەکەوت و هەمیشەش دەیگوت:

– ئەم سەر زەمینە وەک وەهمێک وایە لە سنووری خەیاڵدا، ئێمەش لە ناویا حەقیقەتێکی بزرین، ئێمە ئێستاکێ لە تاریکاییێکی وادا گومڕا بووین، مەحاڵە جارێکی دی بکەوینەوە سەر زەمینی خۆمان، جا ئایا ئێمە لە کوێوە هاتووین؟ ئێمە کۆمەڵێک دەرکراوین لە قەڵەمڕەوی خودادا و ناومان لە لەوحی ئەودا بەئاگر سڕاوەتەوە، ئەوەیش کە بەئاگر ناوی دەسڕێتەوە بەدرێژایی ژیانی ئاگر نابینێتەوە و لە ناو زەمهەریری تەنهاییدا تەمەنی خۆی دەخواتەوە، ئەمە زۆر سەختە (زەهاو) زۆر زۆر سەختە مەگەر مەرگ لەم سەختەندازە ڕزگارمان بکات، تازە تاکە ڕزگارکەری ئێمە مەرگە مەرگ.

مێرێ ناوە ناوە وەک شێت بڵێم چی لە شێت زۆر خراتر ڕای دەکرد و هاواری دەکرد:

– بەیار بەیار ئەو ئاوە بۆ هەڵدەڕێژی؟ ئەوە ئاوی ژیانە.. ئاوی بەردەوامبەخشی نەسلەکانە، ئێمە هەموومان تێنوومانە تۆ ئەو ئاوە بۆ هەڵدەڕێژیتە سەر ئەو هەمووە وەهمەوە؟ تۆ پیاوێکی چەند دڵڕەقی بەیار، بەیار بەیاری بازوداغ... ئەوە ئاوی حیکمەتە گەورەکانە ئاخر لە پای چییە ئەو حیکمەتانە کە دڵۆپ دڵۆپ لە هەموو کونج و کەلەبەرەکانی سەر ئەو زەمینە کۆت کردوونەتەوە ئاوا بێ ڕەحمانە هەڵدەڕێژیتە سەر ئەم زەمینە کافورەوە؟

مێرێ زۆر جار باسی بەیاری دەکرد و بەشێوەیێکی هێندە سیحرئامێز باسی ئەو بەیارەی دەکرد، وەک ئەوە وابوو یەکێک نەبێ لە ناو ئێمە، بەڵکو وەک تەڵەزمە برووسکێ بووبێت لە جەستەی ئێمەماناندا، جارێکیان هەر لە باسی بەیاردا گێڕایەوە، لە کاروانێکی گەورەی پەڕینەوە و بەزاندنی سنوورەکاندا لافاو و وەیشوومەیێکی هێجگار ترسناک وەک ئەوەی قەدەر هەموو تووڕەیی خۆی کۆکردبێتە سەریانەوە بایەکان هێندە دژواربوون مرۆڤیان وەلا دەنا و لە لیتاوی مێژووی خەیاڵیان هەڵدەکێشان و تێکەڵی ڕەگ و ڕیشە

دوورەکانی سروشتی دەکردن، ساتەوەختێکی چەند دژوار بوو، خوداوەندەکان دوای شکستی ڕۆحی خۆیان لە بەرابەر ئەو تەونە جوانانەی ئێمە دەمانچنی خۆیان هاتبوونە شەڕی ئێمەوە، ئێمەیێکی ساویلکە کە پێمان وابوو ئاگری هەموو شەڕەکان دەکوژێنینەوە، ئەو کاتە باری دەروونی ئەو کاروانچییانە کە پڕبوون لە قاچاغچی و شاعیر و کوتاڵفرۆش و ڕەزەوان و ماسیگر و وەرزشوان و مامۆستا و داشقەچی و کتێبفرۆش، ئاوەها شپرزە ببوو لەم شەوەزەنگەدا چاو چاوی نەدەدی، هەریەک بەلایەکدا دەچوو هەورە تریشقە ڕۆحی ئینسانی هەڵدەپاچی، ئەو کاتە بەیار جلی داکەند و لە بەرابەر هەورە تریشقە و برووسکەدا وەک کەسێ کە لە ناو بوومەلەرزەکانی مێژوودا هاتبێتەوە وەستا و بازووی بەپیرۆزە نەخشێنراوی خۆی کردەوە، هەرچی برووسکە بوو لەسەر مۆری بازوویدا وەک زێڕ شەوقی دەدایەوە و هەر هاواری دەکرد و هاواری دەکرد، هاوارەکانی بەیار هاوارێکی سادە نەبوو، بەڵکو هاوارێک بوو لە درزە دوور دوورەکانی کەونەوە هەڵدەستا و دۆڵی و دۆڵ و چیا بەچیا دەهات، سرووتی سروشتی لەگەڵ خۆیدا دەگۆڕی و سەرسامیی خەڵق دەکرد، وەک ئەوە وابوو ئەو مۆرە کوتراوەی سەربازووی کە بەلای ئەوەوە ڕەمزی ڕەهایی بوو، ئیسفەنجێ بێ و باران و هەورە تریشقە و وەیشوومە و

برووسکە هەڵمژێ و بەهەمان ئەو بازووە حوکمی قەدەر بکات، وردە وردە لە بەرابەر ئەو تراژیدیایە ئاسمانییە لە جوولە دەکەوت و لە هاواریش بەردەوام دەبوو، هاوارێک وەک شووشە وابوو هەموو سترانەکانی گریانی تێدا دەبریقایەوە، دەتگوت هاوارێکە لە ناو قووڵایی دیرۆکەوە هەڵدەستێ، بازووی خۆی کە وەک قەدی درەختێکی کۆنە ساڵ وابوو ڕاگرتبوو تا ئەو کاتەی وا دیاری دا کە هەرچی هەبوو هەڵیمژیوەتە ناو مۆری کوتراوی سەر بازووی خۆیەوە، دنیا لە یەک ساتدا هێور بۆوە و تەژی پەڕەسێلکە بوو، خودایە ئەو هەموو پەڕەسێلکەیە لە کوێوە هاتن؟ بۆ ماوەی شەو و ڕۆژێ بەیار چاوی نەکردەوە، مێرێ کە ئەو قسانەی دەگێڕایەوە خۆشی وەک بەیار کەوتبووە جۆش و خرۆشەوە، دەیگوت:

– ئەو سەرزەمینە ئێستا ئێمەیش واین بەسەرییەوە، هەمان ئەو وەیشوومە و هەورە تریشقەیە ساتێکە و ئێمە بەیەکجاری لەناویا ون دەبین، زەهاو کە گوێی لە قسەکانی مێرێ دەگرت دەتگوت بۆتە تاشەبەردێ لە لێواری زێیە گەورەکانی دنیادا، ئەو زێیانەی دوای نەفیبوونمان هەمیشە خەونمان پێیانەوە دەدی و هەمیشە لە پشتیانەوە چاومان لەسەر زەمینی منداڵی خۆمان دەگێڕا، هەمیشە بەسەر درەختە بەرزەکانەوە گۆرانیمان بۆ دەگوت و فرمێسکمان تێکەڵ با دەکرد.

– کە مێرێ لە قسەکانی خۆی دەبۆوە زەهاو قسەی دەکرد و قسەکانیشی وەک ئەوە وابوو بەرد لە دەمیا بکەوێتە سەر زەوییەوە، کە بەر زەویش دەکەوتن ورد و خاش دەبوون و برووسکیان لێ هەڵدەستا، ئێمە هەندێ جار وامان بیر دەکردەوە زەهاو کوڕی بەردە و لە تەباری بەردستانە، وەک بەرد هەڵدەخزی و گلۆر دەبۆوە نێو دۆڵ و زەنگەکان، وەک بەرد تەڕ دەبوو و نوقمی دەریاکان دەبوو، وەک بەردی بنی گۆمیش لووس دەبوو، ئاکارێکی ئاوەها بەردینی هەبوو لە بەرابەریا هەستت بەبەردبوون دەکرد، هەزاران هەزار جار دەمانبیست کە مێرێ دەیوت:

بە شەرەفم بە شەرەفم ئەم کوڕە بەردە، کوڕە بەسەری بەیار زەهاو بەردە، ئەگەریش باوەڕ ناکەن فەرموون با بیشکێنین.

بەڕاستیش زەهاو هەر وابوو، دڵی شکابا وەک بەرد دەشکا و هەرگیز بەیەک نەدەنووسایەوە، لەگەڵ ئەوەش مرۆڤێکی ژین بەردین بوو، بەڵام لە ناو شوورەی بەردینی جەستەی خۆیدا خوێنێکی پڕ لە حەنین و ئەشقی هەڵگرتبوو، زۆر جار دەیگوت:

– مرۆڤ لەم تونێلە تاریکەدا نازانم چ ڕووناکییێکی دیوە هێندە عەودالّی بینینەوەی وجوودی هەیە، ئاخر مەگەر ئێمە وجوودێکی شکاوی بەرد نین؟ مەگەر ئێمە بۆ ئەوە دروست

نەبووین کە هەمیشە بەرد دروستکەین و بەرد ببینین و چیا لە بەرد دروست بکەین و جەستە بەردینییەکان لە سەریەک دابنێین و ناومان لەسەر بەردەکان بنووسین؟ مەگەر ئێمە حەقیقەتی ئەم بەردستانە نین؟

ئەوەشتان پێ بڵێم کاتێ بەیار ئێمەی جێ هێشت تاکە کەسێ ئاوڕی لێ دایەوە و بۆ ماوەیێک سەیری چاوەکانی کرد زەهاو بوو، ئەوان هەمیشە بەچاو لەگەڵ یەکتری قسەیان دەکرد و بەچاو نەخشەیان دادەڕشت و بەچاویش جێبەجێیان دەکرد، ئەو دیالۆگەی ئەوان بەچاو ئەنجامیان دەدا تا ئێستا هیچ زمانێ دەری نەبڕیوە، هیچ کەسی لە قسەی ئەوان نەدەگەیشت و هەر بەچاویش بەدوای یەکتر دەکەوتن، شوفرەی ئەوان شوفرەی دەرەوەی زمان بوو، مێرێ سوێندی دەخوارد ئەو بەچاوی خۆی پڕوشەی ئاگری بەیەککەوتنی تەماشای ئەوانی دیوە، سوێندی دەخوارد جارێکیان کەوتبوونە کەمینەوە بە پڕووشەی ئاگرینی تەماشای خۆیانەوە ئەڵقەی کەمینیان شکاندووە و بۆ دوور دوور پەڕیونەتەوە، من خۆم زۆر چاک دەزانم بەیار لە پای چی و لە سۆنگەی چ مرازێکەوە سەری هەڵگرت، ڕۆیشت و ئێمەی لەم بەردستانە خەمبار و دڵتەزێنەدا جێ هێشت؟ من دەزانم بەیار چاوەکانی ئەوەندەی ئاگر هەڵپڕژێنی برستی لەبەر بڕابوو، پێتان بڵێم ئەوەیان تاکە

نهێنییەکە هەرگیز بە کەسم نەگوتووە، بە درێژایی چل ساڵە پاراستوومە و بۆ کەسم نەدرکاندووە، تەنانەت زەهاویش نازانێ بەو تیشکانەوە چۆن چۆنی خۆی لەگەڵ بەیاردا گرێدابوو، ئەوە بوو بەیار چاوی بە کچێ کەوتبوو ئیدی دڵی لە سینەدا نەمابوو، هەرچەند سەفەری دووری دەکرد بۆ خاتری ئەو کچە بوو دەگەڕایەوە ئەو شوێنە، سوێندتان بۆ دەخۆم من عاشقی وام لە دنیادا نەبینیوە، زۆر جاران ئاگام لێ بوو بەڵێ بەڵێ من ئاگام لێ بوو بەتایبەت لە سەفەرە دوورەکان، لەبەر خۆ دەگریا، فرمێسکی خۆی دەشاردەوە.. دەگریا و دەگریا و دەگریا وەک منداڵێ شیری لێ بڕابێ، دەگریا و دەگریا گریانی ئەو لە تەبەقە زۆر دوورەکانی ژێر زەوییەوە دەهات بۆنی تەنهایی و غوربەتی لێ دەهات، بەڵام هیچ کەس جگە لە من نەیدەزانی بۆ دەگریێ؟ کاتێ بەیار دەگریا ڕێگەوبانەکان پڕ دەبوون لە پەڕەسێلکە، بەچاوی خۆم بینیومە لە کاتی گریانی بەیاردا ڕووبار وەستاوە و سەبەت سەبەت ئەستێرە ڕژاون، ئای لەو گریانە، من هەرگیز گریانی وام نەدیوە هێندە بەسۆز و کەف و کوڵ، کە لە دوا سەفەرماندا دەگەڕاینەوە بەیار گوتی:

– زەهاو ئەی پیرە هاوڕێم ئەمجارە گەر بچینەوە ئیدی بۆ سەفەرێ دەچین، بۆ شوێنە هەرە دوورەکانی دنیا، شوێنە نەبینراوەکانی کەون، ئەو شوێنانەی مرۆڤ غەرقی ئەمان

دەکات و لە ناو سەرسامیدا دەیهاڕێ، هەرگیز ناگەڕێینەوە، هەرگیز یەکتری نابینینەوە و هەمووشمان وەکو کوێر پەرش و بڵاوی سەرزەمینێ دەبین کە لە دەرەوەی قەڵەمڕەوی خودا دایە.

ئێستێش کە بەیار ئێمەی لە نێو ئەم دۆزەخە جێ هێشت، من دەزانم چووە چاوەکانی بدا بەم کچە بەقسەی خۆی ئەو کچەی کە ئەو عاشقییەتی، لە تەباری پەرییەکانەوە پەڕیوەتە ناو خێڵی ئینسان، بەر لەوەی بەکوێری وێڵی ئەم سەرزەمینانە بێت، دەیەوێت بچێ پێی بڵێ:

– گوڵەکەم تازە کوانێ من دەتوانم بەتیشکی چاوەکانم کەمینان بشکێنم و سنووران بڕەتێنم؟ ئاخر تازە من چۆن دەتوانم ڕووبارەکان ڕاگرم و بانگی پەڕەسێلکەکان بکەم، تۆ هەموویت لە من سەندەوە، منت وەک زریان داگیر کردووە و یۆتۆپیاکانی زەینی منت وێران کرد.

مێرێ هەر لە دوای ئەوەی بەیار ئێمەی جێ هێشتبوو ئیدی هەمیشە لە نێو داخ و خەفەتێکی ئاگراویدا چیرۆک لە دوای چیرۆکی دەگێڕایەوە، ژیلەمۆکانی ناخی پەرشی ناو خەرمانەی ڕۆحمان دەکرد، تەنانەت بەیار هێندە ئامادەیی لە ناو جەستە و خوێنی مێرێدا هەبوو، زۆر جاران لەبەرە خۆ لەگەڵ بەیاردا قسەی دەکرد، زۆرانبازی لەگەڵدا دەکرد وەک ئەوەی لە تەکیا

بێت، جارێکیان وەک ئەوەی بەیار لە بەرابەریا بێ هاواری کرد:

– نەخێر نەخێر نەخێر تۆ خۆت دەزانی چ تەمتومانێکت ناوەتەوە، بۆیە خۆت لێ دەبێ بە چەندانێ، دەوروپشتت هەمووی لێ دەبێ بە تارمایی، تا ئەو شەمشێرەی سەر گەردنم هەڵنەگریت و نەیخەیتەوە بەر کەمەرت و تا ئەو توورەیی و ڕق و قینەت هەڵنەکێشییەوە ناو هەناوت، تا ئەو دڵۆپە خوێنە سوورانەی ڕژاونەتە سەر ئەو چیمەنە سەوزە نەلێسیتەوە، تا ئەو هاوارەی کە کردت کۆ نەکەیتەوە، تا ئەو ئەسپەت لە حیلە و کوڕژن نەخەیت و خۆت هەڵنەدەیتە سەر زینەوە تا چەند هەنگاوێ لە من دوور نەکەویتەوە و بەدەنگێکی گریانئامێز لێم نەپاڕێیتەوە، تا بەدەیان جار مەمنوونی ئەوە نەبیت کە من داوای ئەو کارانەت لێ دەکەم و سەدان جار نەتگوت ئای چیم بەخۆم کرد بۆ ساتێک تەنها ساتێکی کورت و لەناکاو ئەو مرۆڤەم خستە بەر شالاوی خوێنبەری چاو گرتنی خۆمەوە، ئەوە هەرگیز ناگەیتە ئەو نهێنییەی کە بێهوودە دەتەوێ بەمنی بدرکێنی، من بێباکم هەر چیت لە دەست دێ بیکە، بەڵام بڕوا ناکەم هێندە نێر بیت بێ ئەو نهێنییە بتوانیت بۆ ساتێک بژیت، ئاخر ئەو نهێنییەی کە هەرگیز بە تۆی ناڵێم بەندە بەڕۆژ، بەڕۆژ و سات بەساتی خوێن جمانی تۆوە، لە هێندێکیان دەبێ بە میراتگری هەموو زێڕ و خشڵی ئەم تایەفە، لە هێندێکیشیان

دەبێ بە گەدایێکی هیچ نەدیو و، هەندێ جاریش ئەفسووس تاجی ئەقڵت پێ دەبەخشن، ئیدی هەر حەرفێکی ئەم نهێنییە سیحرێکی بۆ تۆ هەڵگرتووە، هەر سیحرێکی ئەو پیتانە هەزاران ئەفسووس دەیان زەردەخەنە و گریانی لە خۆ گرتووە، ئاخر تۆ بەوەی کە جێت هێشتین کارێکی وات نەکردووە تازە بتوانی وەک مرۆڤ بژیت، یاخود بتوانیت هەڵگری ئەو نهێنییە چەک بکەیت، هەر بۆیەش چاکتر وایە دەست هەڵبگریت، چونکە تۆ ئەگەر لە ژیانیشدا بمێنیت دەبێ حسێبی ئەوە بکەیت کە مردوویت، بەڵام مردنی مرۆڤێکی وەک تۆ لە دەستچوونێکی کوشندەیە نەک لەبەرئەوەی تۆ مرۆڤێکی هێندە بە مەفای، نا نا براله تۆ ئەوە نیت، چونکە لە دوا ساتەکانی تاریکیدا جێت هێشتین، مرۆڤایەتی دەخوازێ تۆ تا ئەبەد بەم دەردەوە بناڵی.

– باشە من هەرگیز ئەو نهێنییەت بۆ نادرکێنم، خۆ ئەگەر ئەو نهێنییەت بۆ بدرکێنم، ئەوە من بەتاڵ دەبم و هیچ پەیوەندییێکم بە ژیانەوە نامێنێ، تۆش بۆ تا هەتا کاڵەک بە ئەژنۆ دەشکێنی و دەڵێی بریا بە بریاداران ئەو نهێنییەم نەزانیبا، بۆ تۆ لە هەردوو ڕوودا گرفتاری و ماڵوێرانییە بۆ جارێکی دیکەش پێت دەڵێم تا ئەو شەمشێرەی سەر گەردنم هەڵنەگریت و نەیخەیتەوە بەر کەمەرت، تا ئەو توورەیی و ڕق و قینەت هەڵنەکێشیتەوە ناو هەناوت و تا ئەو خوێنە سوورانەی

دڵۆپ دڵۆپ ڕژاونەتە سەر ئەو چیمەنە سەوزە نەلێسیتەوە، تا ئەو هاوارەی کە سەرتدا کۆ نەکەیتەوە، تا ئەو ئەسپەت لە حیلە و کورژن نەخەیت و خۆت هەڵنەدەیتە سەر زینەوە، تا چەند هەنگاوێ لە من دوور نەکەویتەوە و بەدەنگێکی بەزر و گریانئامێزەوە لێم نەپاڕییتەوە تا بە دەیان جار مەمنوونی ئەوە نەبیت کە من داوای ئەم کارانەت لێ دەکەم و سەدان جار نەتگوت ئای من چیم بەخۆم کرد، ئەوە هەرگیز ئەو نهێنییەت بۆ نادرکێنم، چونکە ئێستا من و تۆ وەک یەک واین. ئەوەشت پێ بڵێم هەتا ئەگەر هەمان ئەو کارانەی من پێت دەڵێم ئەنجامیش بدەی ئەوە من نهێنییەکەت بۆ نادرکێنم، تۆ پێویستت بە منە و منیش پێویستم بە تۆیە، تۆ پێویستت بەوەیە نهێنییەکەت بۆ بدرکێنم، منیش پێویستم بەوەیە بۆتی نەدرکێنم.

– ئاخر هەر دەبێ بیدرکێنی.

+ ئاخر نایدرکێنم.

– نا دەبێ بیدرکێنی.

+ نەخێر نایدرکێنم.

– چۆن نایدرکێنی.

+ نایدرکێنم و تەواو.

– ئاخر نەیدرکێنی من دەتکوژم.

+ ئاخر بیدرکێنم تۆ دەکوژرێی.

– دەزانی من بەوەی کە بۆتی نادرکێنم زۆر شتم بۆ درکاندووی، بەڵام تۆ کەودەنی و دوای ئەوەی ڕۆیشتی بیچمت لە بیچمی بەراز دەچێ تێناگەی، تێنەگەیشتنی تۆ بەشێکی گەورەی مانەوەی ئەو ژیانەتە، بڕوا بکە ئەگەر ئاوا کەودەنی نەبوای ئێستا لەمێژ بوو نەمابووی، هەرچەندە مانەوەشت بەم حاڵەوە زۆر خراترە لە مردنت، بۆیە هەرچی زووە ڕێگەی خۆت بگرە، ئەگینا هەر ئێستا درکاندنم دەکەم بە کوشندەترین چەکی کپ بۆ کوشتنت......

– نا توخوا مەیدرکێنە.

+ سا بەخوا دەیدرکێنم.

– توخودا مەیدرکێنە.

+ ناتوانم نەیدرکێنم.

– ئاخر بیدرکێنی من دەتکوژم.

+ ئاخر نەیدرکێنم تۆ کوژراوی.

ئا ئێستێکە بۆم بەدیار کەوت کە ئەو نهێنییە چییە، ئێستێکە هەموو شتێ ئاشکرا بوو.

چی ئاشکرا بوو؟

+ نهێنییەکە ئا نهێنییەکە.

+ نهێنی چی؟

– ئەو نهێنییەی دەتەوێ بیدرکێنم.

+ کام نهێنی؟

– ئەوەی دەڵێی بیدرکێنم.

+ باشە بیدرکێنە.

+ نەخێر نایدرکێنم.

– دەزانی ئەگەر بیدرکێنم دەست بە گریان و پاڕانەوە دەکەیت بتکوژم و هەر زوو لەسەر زەویت بسڕمەوە، ئێستا هەڵبژێرە بیدرکێنم یا نەیدرکێنم؟ زووکە وەڵامم بدەرەوە ئەگینا... ئەوەش بزانە بەڕاستی لە قازانجت دایە، جا دەتوانی لە میانی کوشتن و درکاندندا سەرپشک بیت.

– بم بم... بمکودرکێنە" بیدرکوژێنە" دەی دەی.

+ چی دەی دەی؟ کامیان یەکەم جار؟ بیدرکێنم هەوەڵ جار، یان بتکوژم؟

– هەوەڵ جار بیدرهەوەلکوژێنە" نا نا بمکوژ هەوەڵ درێنە".

+ چی دەی دەی.

– ئێ هەوەڵ درمکوژە" کوژەدرەم" درم هەوەڵ، کوژم هەوەڵ.

ئیدی شمشێرەکەی بەسەر گەردنی هەڵدەگرێ و بەملا و بەملادا دێ و ڕادەکا و خۆی لە خۆڵ و لم وەردەدات، هاوار دەکات و لە مێرێ بەدوور دەکەوێتەوە، ئەوەی یەکەم هاوار دەکات ڕاکە ڕاکە دەوەڵڵا من خۆم بووم خۆم... ئەویش هەر بەدەم ڕاکردنەوە هاوار دەکات نەخێر من بووم نا نا من بووم...

دووبارە لەیەک نزیک دەکەونەوە، یەکانگیر دەبنەوە بۆ ماوەیێکی دووروودرێژ سەیری یەکتر دەکەن.

تۆ بووی کەواتە ها؟

+ کەواتە تۆ بووی؟

شمشێرەکەی دەردەهێنێ و بەهەموو هێزێکییەوە ڕایدەوەشێنێ، بەڵام لە بۆشاییدا دەزرنگێتەوە و لە قووڵایی لێکدانەوەکانی خۆی دەترازێ و لە فۆبیای خۆی دەکەوێ و جگە لە خۆی هیچ کەسێکی دیکەی نەبینی... شمشێرەکەی بە کەمەرییەوە هەڵواسی و لە بەرزاییێکەوە ڕووەو ئاسۆ ئاوا بوو هاواری دەکرد.. بەیار بەیار. بەیاری بازوداغ کە ئێمەت بەجێ هێشت ئێمە تازە بەتازە باسمان لە سەفەرە دووروودرێژەکان دەکردەوە و ئەو سەفەرانەی لە وەتەی هەین لە سنوورێکەوە بۆ سنوورێک و لە گۆڕستانێکەوە بۆ گۆڕستانێک و لە کەمینێکەوە بۆ کەمینێک نەخشەی بۆ دەکێشین. دوای چەند شەو و ڕۆژێکی

خـەمگین.. خـەمگینتـرین شـەو و ڕۆژی دنیـا... ئەو شـەو و ڕۆژانەی نە لە ناو بازنەی فـەلەکـدا بـوون و نە لـە ناو بـازنەی خودا.

زەهاو وەک بەردێکی بریندار بەسەر لێواری گەورەترین زێی دنیـا کەوتە قسـە و قسـەکانیشی وەک ئەوە وابوو مـەرجـانی بەردی لە دەم بێتە دەر، گوتی:

– بەیار ئای بەیاری بازوداغ ئەوە دوا سەفەر بوو دوا سەفەر، کە خۆت پێت گوتین دەچینە سەفەرێکەوە ئیدی هەمـوومان وەک چەند کـوێرێ پەرش و بڵاوی سـەرزەمـینەکـانی دنیـا دەبین، کارەساتێکی هێجگار سەختە پیاو کوێر بێ و دنیاش ببینێ... ئەو کوێرانە چەند بەختەوەرن کە دنیا نابینن، هەرگیز دۆزەخ نابینن، بەڵام بەدبەختـتـرین مـرۆڤ ئەوەیە کوێر بێ و دنیـاش ببینێ، ئەوە ئێمـەین ئێمـە، کاتێک ئەو قسـانەی دەکرد بەسـەر بەردێکەوە دانیشتبوو خـەریکی داتاشینی کەڤرێ بوو، ناوە ناوە گوێی هەڵدەخستە سەر بەردێکەوە و دەیگوت:

– مـرۆڤ تەنهـا لـە ڕێگەی بەردەوە دەتوانێ لە دنیـا بگات و دەزانێ چی ڕوو دەدات؟ لەم سـەر زەمـینەدا بەرد تاقـانەترین خەڵقەندەی خـودایە، نهێنییـەکانی دنیا لە ناو دڵی بەردەکان دایە، دەبێ بزانن هەر بـەردە و ڕازێکی پێیـە، بەرد بە نرخـترین

گـەوهـەری سـەر زەوییـە، باوەڕ بکەن بەرد ئەو زێڕەیە تەواوی دنیـا بـەدوایدا دەگـەڕێ و هـەرگیـز کـەس نایناسێ، باوکم کـە مـابوو هەمیشـە دەیگوت ئەگەر بۆ هەر شـوێنێ بچن بەردی تیا بێ ئەوە ئەو شـوێنە گـەورەترین گـۆڕسـتـان بووە، هەمـیشـەش دەبێتـەوە گۆڕسـتـان، دەیگوت بەقـووڵی بۆنـی بەرد بکەن، بەرد، بەرد، بەرد، ئای لـە خـۆم بـەردێ، چونکە بۆنی گـۆڕسـتـانە گەورەکانی مێژووشی لێ دێ... ئاخر بەیار تۆ جێت هێشتین و ئێستاکە لەگەڵ کێدا باسی ڕووبار و گۆڕستانە گەورەکان و دارسـتـانە چڕەکـان بکەین.. لەگـەڵ کـێـدا باسی تاشـەبەردە گـەورەکـانی بنی دەریا و ئەو سنوورانە بکەین کە هێند دوورن هێند دوورن هەرگیـز مـرۆڤ نـایانگاتێ... ئێـمـە بەتەمـا بووین بچـینە دوورترین سنـوورەکانی دنیـا دوورترین ئەو سنوورانەی تەنهـا لە ناو یۆتـۆبیـادا هەن... بچـینە نـاو قـووڵایی قـووڵـترین دەریا، – ئای بەیار، ئەوە چ خـەون و خـولیـایەک بوو ئێـمـەی هاوبەندی بـەیەکەوە گـرێ دابوو؟... تۆ ڕۆیشـتی و بێ ڕەحمـانە ئێمەت لە تـەمتومـاندا جێ هێشت، دەشێ ئێسـتاکە تۆ کوێرێ بیت و لـە سنووره دوورەکـانی دنیـادا بە دوای خـوادا بگەڕێی.. دەزانم بەیار، بەیـاری بازوداغ تۆ زۆر جـار دەتگوت مـرۆڤ هەتا سنووره دوور دوورەکان و دەریایە گەورە گەورەکان و دارسـتانە چڕ و فراوانەکانی دنیا تەی نەکات ناگاتە گەوهـەری خـودا، تۆ

دڵێکت هەبوو هەمووی خەڵوەت بوو بۆ لێکدانەوە، تۆ هەمیشە لەگەڵ ئەستێرەکاندا قسەت دەکرد و لاشانێکت پڕ بوو لە پەرەسێلکە، تۆ لایەکی جەستەت پەرەسێلکە بوو ئەوەی تر گەڕان و سووڕان و کەمین شکاندن و لافاو گرتن و عەشقە، بەیار بەیاری بازوداغ دڵەکەم تۆ ئێستا بەکوێری لە کام سەرزەمینی دنیا دەسووڕێیتەوە؟

کە ئەو قسانەشی دەکرد هێشتاکە گوێی خۆی لەسەر تاشەبەردەکانەوە هەڵنەگرتبوو، وەک ئەوە وابوو لەگەڵ بەیاردا قسە بکات، ئەودەم وەک کەسێ وا بوو کە لە ناو غەیبستانەوە قسە لەگەڵ با بکات و کائینە غەریبەکانی ئەستێرەکانی دیکە بدوێنێ.

٨

بۆ ئەوەی زیاتر لە نهێنی ئەوانە غەرق بین پێویستیمان بەوە هەیە هێندەی دیکە لێیان نزیک بینەوە کاتێکیش کە لێیان نزیک دەبینەوە ئەوان هێندەی دیکە دوورکەوتوونەتەوە، ئەوان لە هەموو شوێنێکدا هەن، لە ناو باخەکان و لە بنارەکان لەسەر لووتکەکان، لە باکور لە باشوور لە تەکمان و لە ڕێگاوبانەکان، هەمیشە هەر خەریک بوون، یا ئەوەتا لە ڕاکردندا بوون، یا ئەوەتا دیوار و کۆشکیان دروست دەکرد، دەچوونەوە سەر گردەکان و ڕوویان لە خۆر دەکرد، یاخود لە کۆڕی گریان و پێکەنین و نووسین دابوون، یا لە دەوری ئەشکەوتە وەهمییەکاندا دەسووڕانەوە، لە یەک کاتدا هەر هەموویان بەدەوری کتێبێکدا کۆ دەبوونەوە ڕووەو ئاسمان بەرزیان دەکردەوە بەناو یەکتریدا، دەسووڕانەوە لەو کاتەدا وەک ئەوە وابوو دارەبازەی تەرمێکیان بەرز کردبێتەوە و لە نزا و درووددا بن، لە دوورەوە تەرم بوو و لە نزیکەوە کتێب، تۆ وا هەستت دەکرد لە بەرانبەر سیحرێکی و گیانت پڕ دەبوو لە وەهم، لە نێوان تەرم و کتێبدا مرۆڤ تووشی واهیمەیێکی سەیر دەبوو، بەرزیان دەکردەوە و بەرزیان دەکردەوە و بەرزیان دەکردەوە تا ڕادەی ئەوەی کە لە بەرچاوت دەستیان درێژ دەبێتەوە و بالایان

بۆ ئاسمان هەڵدەچێ، ئەگەر بەهزرێکی کراوە و ئاگاهییێکی زۆرەوە دیقەتی خۆتت لەواندا گرێ دابا بۆت بەدیار دەکەوت ئەوانە لە سروشتی مرۆڤدا نەماون و وا هەستت دەکرد کەوا لە ناو جەستەی تۆشدا کتێب بەرز دەکەنەوە و تۆش لەگەڵ ئەواندا بۆ ئاسمان هەڵدەکشێی، بەڵام ئاخۆ لە ئەنگیزەی چییە ئاوا بەشەیدایی ئەم کتێبە بەرز دەکەنەوە و هەندێ جاران دەیکەنەوە و هەموو سەریان دەخەنە ناوییەوە، ئەو دەمەی کتێب دەکرایەوە ئاسمان پڕ دەبوو لە سێبەری پیت و ڕستە و دەنگ، دواجار کە دایاندەخستەوە ئاسمان تاریک هەڵدەگەڕا و هەستت بەوە دەکرد تۆ تەنهاترین مرۆڤی لەو سەرابستانەدا. لە نێو ئەو ئەندێشەسازییەدا بوو کە مێرێ کەوتەوە خەیاڵی بەیار و دابان ئەو شتانەی وەبیر دەهاتنەوە کە بە یەکەوە ئەنجامیان دابوو، بۆ مێرێ هێجگار سەخت بوو ئەو کاتەی زانی ئەوە دوا ساتەکانی زیندەگانێتی دابانە لە ناو ڕەحمی ئەم وەهمەستانەدا، ئەو هەرگیز لە مردن نەدەترسا، چونکە پێی وابوو مردن بۆ ئەو لە دوای ئەوەی بەیار چووە ناو دەفتەری یادەوەری، ئەوا ئەوێک کە ڕۆژێ لە ڕۆژان پڕ بەدڵی خۆی بەختەوەری سەر ئەم زەوییەی هەڵنەکێشاوە بە تایبەت لە نێو ئەم سەرابستانی قەدەردا ڕەهابوونێکی گەورەیە، ئەو هەر لەو ڕۆژەوەی بووە هاودەمی بەیار و مێرێ تۆزێ لەو گومانەی دڵی

خۆی لە بیر کردبوو، بەڵام جار جارە کە وەبیری دەهاتەوە گیانی هەڵدەقرچا و لەملاوەش یەک تاکە ئومێد بۆ ئەو لە هەموو شتێ گرینگتر بوو، ئەویش ئەوە بوو لە سەرەمەرگا لە نێو دڵی ئەم قەدەرە سەختەی وێڵبوونی بە نێو ئەم ئاگرستانەدا هەرچی شتێک لە ناخیا پەنگی خواردبۆوە و نەدرکێندرابوون وەک تۆپەڵە ئەمانەتێکی گران بیداتەوە دەست ئەو سروشتەی کە هەرگیز سۆزی دایکایەتی خۆی لەگەڵ پارچەیەک لە ڕۆح و خوێنی خۆی نەکردە ئامێز بۆ ئەو، مێرێ هەموو ئاواتەکانی خۆی نایە ژێر گڵ و هیچیان نەهاتە دی، ئەو هەتا ئەو ساتانەش لەگەڵ بەیاردا سەرزەوی تەی دەکرد و بەساڵان ون دەبوون، گەنجێکی کەم نەزیر بوو زۆری لە بڵندان دەڕوانی سەرەنجام لە نەویان کەوتبۆوە، ئەو لە بناری پڕ میوە و جۆگەلەی هەزار بەهەزاری کێواندا قەول و قەراری هەبوو، بەیاریش بەم ڕاستییەی دەزانی، بەڵام سەرەنجام دابان وەک ئەوەی لە برووسک هاتبێتە خوارەوە بۆ ئەو زەوی شەقی برد و توانی بۆ چەند ساتێک خۆی لە بەیار بدزێتەوە و مەریەم گوڵی حەلاڵی خۆی کرد، داستانی مەریەم گوڵی و دابان بوو بەڕاستی و تۆزی سەختی و گرانی ڕۆژگاریش وردە وردە هەموو شتێکی لە ژینی دووقۆڵی ئەواندا دەسڕییەوە، سەرەتا و کۆتایی هێدی هێدی لە یەکدیدا نزیک دەکەوتنەوە.

هەر بەدەم ئەم خەیاڵانەوە بوو جەستە پلیشاوەکەی خۆی لە نێو ئەم سەرابستانە دەبینی، هەموو شتێکی لە بەرچاو ڕەش دەبۆوە و خۆی لەسەر هەمان سەکۆی وەهمدا دەبینی کە بەیار ئەوی لێ جێ هێشتبوو، نە خەیاڵ نە ئیشق نە ئەو دنیا پاکە نە ئەو بارە کچانە، بۆ کوێ چوون، چییان لێ هات دنیا لە بەرچاوی ئەودا خاڵێکی ڕەش بوو، لە هەمان ئەو پەڕە کاغەزە بچووکانەوە کە کەوتبوونە بەردەستی من دیاربوو مێرێ دوو مرۆڤ بوو، مرۆڤێ بە زیندوویێتی پڕ لە هەستی بریندارەوە مردوویێکی لە باوەش گرتبوو هەمیشە لەگەڵیا بوو ئەویش هەستی هەڵپڕووکاوی بوو، لە هەناسەدان و سەیرکردندا لە گیاندا لە بۆنکردن و ڕونیشتندا ژیانێکی سەخت بوو، ژەهری هەلا بوو، بەڵام ئەو کاتەی دەکەوتەوە سەرپشت لە نێو مێرخوزاری ئەو مەزرایە ئاڵتوونییەی ئەڤینی دێرینی خۆی ئیدی مێرێ لەو دنیایەدا نەدەما دەچووە دنیاییێکی دیکە، مێرێ تیایا ئەو ڕاوچییە خێرایە بوو بەسەر پشتی ئەسپێکی کەرەندی پێشبڕکێی لەگەڵ با دەکرد، پرچی مێرێ لەسەر ئەو ئەسپەدا هەموو دەموچاوی دادەپۆشت، بەدەیان گەوە شاخی لە دوای ئاسکێ هەڵدەپاچی، مێرێ باڵدارێکی ئەفسانەیی بوو لەسەر پشتی نێچیرەکانی خۆیا هەڵدەنیشت و لەگەڵ خۆی هەڵی دەگرتن، لەو سەرەوەش دەگەڕایەوە سەف سەف کچان و پیاوان

و ژنان لە چاوەڕوانی ئەودا وەستاون مێرێیان دەبینی کە دەگەڕایەوە چۆن ئەملا و ئەولای ئەسپەکەی تا کەفەڵ هەڵدەفا بوو، مێرێ ئاگای لە خۆ نەدەما و کە خەریک دەبوو پرچی خۆی لەسەر چاو لابدا هەر ئەوەندەی دەزانی لە ناو زوقمی سەرابستانەکەیە و لەسەر خۆڵی ئەو سەرابستانەدا تێنوویێتی هەنجن بەهەنجنی کردبوو، پەرش و بڵاوبوونەوەی هاوبەندەکانی بڕستی لێ بڕیبوو، بیری کەوتەوە لە ئێوارەیێکی ڕووندا کە وردە وردە تاریکی لووتکەکانیدا چیایان دەپۆشی و ئەستێرەکان بە دەست دەگیران، ورشەی با و خوڕەی ئاو و چەقە چەقی ڕێبواران و تەقە تەقی سمی ئەسپەکان و گریانی ناوەختی ئەو منالانەی لەگەڵ کارواندا بوون وەک ئەفسانە دەهاتنە بەرچاو، هەرا و زەنا وردە وردە بەدەوری ئاگری چیایان کپ دەبۆوە. دنیا ساف دەبوو، مێرێ هەستی سەرکێشی سەری پێ هەڵبڕێ، لە نێو ئەم سرووتە ئەفساناوییەدا دەتگوت ڕۆحێکی زێدەی پێ بەخشراوە، هەر بۆیەش زۆرجاران وەک بەراز بەڕووی بەیارا هەڵدەشاخا، خەیاڵ مێرێی پەلکێش کرد و لە نێو حەشاماتەکەدا هاتە دەرەوە و ڕووەو ئەو جۆگەلانە چوو کە لە هەموو لایەکەوە وەک هێڵی هەزار بەهەزاری سەر نەخشەکانی دنیا تێکەڵ بەیەک دەبوونەوە، ئەو ناوە لە دوورەوە وەک چۆڵترین زەوی خودا

وابوو، تەنها مەل و زیندەوەرە بچووکەکان و جۆگەلەی تیژپەڕ و سولی خێرای تیا دەبینرا، مێرێ هەر ڕۆیی و هەر ڕۆیی سەردەمانێک زۆر دوور کەوتبۆوە، لە نێو ئەم ڕەوەز و گەوە شاخ و لووتکە و دۆڵانەدا مێرێ بەتەنها وەک ماینێکی تازە سم کردوو دەلەرییەوە، ئەودەم هەرچی سەرکێشی و ئازادی و ڕەهایی هەبوو لە نێو گیانیدا تەقیبوونەوە، خۆی خزاندە نێو ئەو سێبەرانەی درەختی پتەوی کرۆسک هەڵی خستبوون لە نێوان ئەو و کارواندا مەودایێکی ئەفسانەیی هەبوو، بەسەر کەڤرێکەوە ڕونیشت چاوی بڕییە ئەو ئەستێرانەی هەڵدەڕژان و لە نێو تاریکی دۆڵەکان ون دەبوون، لەپڕێکا تارماییەک کە لە تارمایی مرۆڤ دەچوو بەسەر سەرییەوە وەستا و هەموو گیانی هێنایە لەرزە، بەڵام زوو دانی بەخۆیدا گرت، سەری بەرز کردەوە و تارمایی وەک کشانەوەی ئاو کە دەریا لە شەپۆل هاویشتندا کەنار پڕ دەکاتەوە و بەرەو دواوە بۆوە، مێرێش وەک ئەوەی ڕای بکێشن بەدوای تارماییدا چوو، هەندێ جار لە شێوەی مرۆڤ و هەندێ جاریش لە شێوەی کەڵەکێوی، مێرێ لەو ناوە سەری سوڕما بوو هەموو گیانی دادەخورپا و تارمایی هەر بۆ دواوە دەچوو و ئەویش هەر بەدوایەوەی بوو، سەرەنجام مێرێ هێندە دوور کەوتبۆوە لەوەدا نەمابوو بتوانێ بەم نزیکانە بگاتەوە کاروان، بەڵام هێشتاکە تارمایی لە بەردەمیا هەر

ڕادەکا و ڕادەکا و ئەویش بەدوایەوە، چارەنووس مێرێی بردەوە نێو دۆڵێکی هێجگار تەنگ و پڕ لە نووری مانگ، دۆڵێک هەتا بزاوتی تلوە بەردێک ڕمانی شاخێکی نیشان دەدا، تارمایی و تریفە تێکەڵ بوون، ئیدی نێو ئەم دۆڵە یەکپارچە تریفە بوو لە دوا جاردا هێندە ماندوو ببوو تارماییەکە چەقی و وەستا، ئەویش کەوتە سەرپشت وەک ئەوەی ئەم تارماییە چاودێری مێرێ بکات نە لێی نزیک دەبۆوە و نە لێی دوور دەکەوتەوە، سەردەمانێک مێرێ چووە خەوێکی قووڵەوە و تارمایی لە مێرێ نزیک کەوتەوە و خۆی هەڵخستە سەر سینەی مێرێ، تارمایی شێوەی تولازێکی گرتبووە خۆیەوە سەراپای مێرێ کەوتبووە جووڵە و لە ژێر تیشکی مانگەشەوی زێڕیندا مێرێ تێکەڵ بەو تارماییە بوو، لەپڕێکا ڕاپەڕی و خۆی بینی وەک مێرووولەیێ لە ناو خۆڵی سەرابستاندا غەرق بووە و زمانی وەک قاقەز خشە خشیەتی.

٩

مێرێ لەو سەرەوە وەک پاڵەوانێکی بەزیو و وەک سەرلەشکرێکی شکست خواردوو چاوی خۆی داگرتبوو، بیری لەو ڕۆژانە دەکردەوە کە بەسەر باڵی پەپوولەی خەیاڵەوە مەرزە دوورەکانی دەبڕی، جارێکیان لە دوورترین لێوارەکانی دنیادا دەکەوێتە ناو تەڵەیێکی گەورەی تارماییەکان و ئەو تارماییانەی ئەو لە منداڵێتی خۆیدا زۆر جاران خەونی پێوە دەبینی، کە بەیانیان لە خەو هەڵدەستا دەوروبەری پڕ دەبوون لە ئاسەواریان و هەمیشە دایکی ڕستێک پیرۆزەی دوعا لێ خوێنراوی بەشانییەوە شەتەک دەدان و هەمیشەش مناڵەکان ئەو ڕستە پیرۆزەیان هەڵدەپچڕاند و هەر دەنکەی بەلایەکدا پەرش و بڵاو دەبۆوە و ئەم دنیایە پڕ دەبوو لە شینی سامال، ئەودەم ئەو مۆرووانەی هێندە بە جوانی و پڕ لە ڕووناکایی دەهاتنەوە بەرچاو کە هەرگیز پێی وا بوو جوانی ئاوا لە ناو کەوندا نییە...... وردە وردە فرمێسکەکانی هەڵدەڕشت، ئەو دەیزانی مێرێ باس لە چ دەکات و چ حەکایەتێکی ئاگراوی دەگێڕێتەوە، ئەو شەوەی کە نەهامەتی و ئابڵووقە دەورەی داین و وەک گەڵای دار هەڵدەوەرین بەیاری بازوداغ بەو هەموو سیحر و کەرامەت و ئازایەتی خۆیەوە هاواری دەکرد و دەیناڵاند،

ناڵینی بەیار شوفرەی ئاخاوتن بوو دەگەڵ قەدەر، هاواری ناوەوەی ئینسان بوو، بەبەرچاوییەوە ئازیزەکانی لە خۆڵ دەگەوزان و کەسێ نەبوو قومێ ئاو بە سەر دەمیانا بکات و هەر بە خۆیان و چاوە گەشەکانیان دەیانڕوانییە بەیار و بەیاریش وەک هەڵۆیێکی بریندار بەسەر تاشە و تاوێر و تەل و تەلبەندەکانا وەک ئەو ئاسکە ڕای دەکرد و بەدوای کەڵی سەر کردەوە بەسەر کەڤرێکی گەورەوە لە دنیا ڕادەما. مێرێ دەیگوت:

– وەرە زەهاو وەرە ئێمە لەبا ئاسێ بووینە و دەرکراوین لە سنووری خەمگینی ئینساندا، وەبیرت دێ ئەوان دەمان شەو ڕاشکابوو، ئیدی هەر ئەو ڕاوچییانە بوون، بەرامەی نەرمووکی ڕان و تەنکەی گەردن غەرقی مەرگێکی تووشی کردن، ئەویش هەمیشە چاوی ڕەشی وەک بازنەیەکی ئەبەنووسی و گلێنەیەکی گەش وەک مانگ کە بالانومای چەندین هەزار ڕووداوی ناو دیرۆکن. بریبووە ئەو تەمانەی لووتکەکانی تێکەڵی هەور کردبوون، ئەودەمانەی وەک کەڵێکی بالابەرزی خورت و پڕ لە شکۆ هاودەمی ترۆپک و یاڵەکان بوو، ڕۆژانە بەسەر لووتکەیەکی بەرزەوە دەوەستا و سەیری تاوێر تاوێر و چیا چیا و کەنار کەناری دەکرد و من و تۆش ئاخ زەهاو هاوبەندە ئازیزەکەم سەدان هەزار جار لە دوورەوە سەیرمان دەکرد، چ

حەددێکیان هەبوو، ئەو خۆی لەگەڵ باز و هەڵۆیانیش بەراورد نەدەکرد، ڕۆژانێک بوو خوێنی دەمار و شالوولەکانی وەک تاڤگەیەکی یاقووتی بازرەقەیان دەدا و چاوی ڕاوچییانی دەشکاند و شەرمەزاری دەکردن، گەلە گەلە کەڵەکێوییەکان سەریان لە دوای دەنا و بۆ هەر لایەک کوتەکی بەفری شکاندبا ئەوان بۆ ئەملا دەخرۆشان، ئەو ڕێبەری تژی هێما و هیمەتی ڕەوە بوو، چەندین نەوەی ڕەوە ڕەوە و گەلە گەلە بەڕێ کردبوو و بەریهەڵدابوونە کێوانەوە و فێری قودرەت و عەشقی ئەبەدی کردبوون، تەنانەت نووسکە و بڕژمییەکەشیانی دەناسییەوە. لەمسەری کێوەوە بۆ ئەوسەری کێو هەر جارەی نووسکەیەک یا کورژن و پڕمەیەکی کەڵەکێویانی بیستبا، مووە زەرد و جوانەکانی وەک ئارمووش زیک دەبوونەوە و بڕستیان دەدا بەر و تاوی دەدا و بەهانایانەوە دەچوو، لە دایک بەڕەحمتر بوو، زۆر جاران لە نێوەندی دامێنەکانەوە، بەئەنقەست دەوەستا و دیقەتی دەدایێ، کە ئاخۆ کام لەو کەڵەکێوییانە زاتی ئەوە دەکەن، بۆ خۆیان وەسەر کێو بکەون و چنگەڕنێ لەگەڵ کەڤر و زناری چیایان بکەن، یا پێشی ئەو بگەنە ترۆپک، بەڵام هەمیشە و هەمیشە لەگەڵ وچانی ئەودا تەواوی ڕەوەی کەڵەکێویان دەوەستان و هەر هەموویان بەچاوی ڕەشی ئەبەنووسییانەوە سەیری جەستەی پڕ لە هێز و بڕستی ئەویان دەکرد، ئەوێکیش

بەیارئاسا بە درێژایی ژیانی هەر کێوگەڕ بووە و هەزاران هەزار شاخ و هەڵەمووتی بڕیبوو، لە هەر شاخێکا سەربهوردی هەزاران ڕاونان و ڕەدوونانی ڕاوچییانی لە یادی پڕ شکۆی خۆی نەخش کردبوو، ئەوێک کە بەدەیان و سەدان جار لە ترکزەی مەرگ گەڕاوەتەوە و زۆر جاران لوولاقە زراڤ و قەمیشییەکانی لە بەفری کۆساران تەزیوە و زریانی ناوەخت هەناسەی بڕیوە و کەوڵەپێستی لەبەر دڕیوە، بێ باکانە سینەی پڕ لە عەشقی خۆی لە تاوێرە بەرد و تەڕایی و نمناکی کەناران هەڵخستووە. ئەو شاخە جوان و ڕەگ ڕەگانەی تەوقی سەری ئاسەواری سەدان هەزار هەڵزنان و قۆچانێ و درز و شکستی پێوە دیاربوو، کەس بەقەد ئەو هورووژمی ترسی نەدیوە و کەچی لە جێوەش نەجمیوە، کەسیش بەقەد چاوە خڕ و جوانەکانی ئەو سێرەی ساو نەداوە و بەقەد قاچی ئەو تەلان و هەورازی لە بن پێی نەڕماوە، بەڵام هێشتاکەش هەر سەردار و ڕابەری بێ نەزیری ڕەوەی خۆی بوو. پیرەکەڵ گەلێ جاران لەبەر نمە نمەی بارانی پایزاندا بەسەر عەرشی لووتکەوە دەوەستا و چاوی دەدایە ئەو چیا هەزار بەهەزار و گەلییەشاخی قووڵ و ئەو خەرەندانەوە کە زۆر جاران ڕاوچییان بێ ڕەحمانە ناچاریان کردووە قووڵاییيان ببڕێت و بەو قاچە زەرد و جوانانەیەوە کە لە قامیشەڵانی ئاوایییەکانی بەهەشت

دەچوون تەواوی ئەو جەستە خەنەیی و ئەرخەوانییەی بپەڕێنێتەوە ئەوبەر، بەڵام ئەو لە ناخی خۆیدا هەرگیز لە ڕاوچییانی نەدەگرت، حوکمی سروشتە و گێرمە و کێشە دەبێ لە ئارادا بێ، پیرەکەڵ زۆر ڕاوچی وەک منی پێکابوو، گەلێ جاران درەختی لە سووتاندا بینیبوو، بەڵام ڕێی سەختی لە ئەشکی چاوی دەبڕی و دەچۆوە سەرەخۆشی کەڵەعاشقەکان.

نیوەشەوێکی ڕەش ڕەش بوو، لە چاوی ئەو پیرەکەڵە ڕەشتر بوو کە بەقەد بەرد و تاوێرەکان تارمایی مەترسی و حەسرەتی لە هەناوی خۆی نابوو، باران بەلەنگاز دەهاتە خوارەوە، شریخەی برووسکە و گرمەی هەور نەویدی کارەسات و ترسناکی بوون، ڕەوەی کەڵەکێوییان، لە قوولاییی خەرەندەوە ڕووەو لووتکە هەزار بەهەزارەکان سەردەکەوتن، جار جارە جەستە زەرد و بۆر و جوانەکانی کەڵەکێوییان، لە ژێر ڕووناهی برووسکە پڕ لە تاو و تینەکانیاندا وەک یاقووت دەدرەوشانەوە، درەوشانەوەیەک گیانی ترسی دەسمی و ئاوەدانی دەخستە ڕۆحی پڕ لە جونب و جۆشیانەوە و دنیایان نقومی تیشکی زێڕکفت دەکرد، پیرەکەڵی ڕابەر و پێشەنگی هەڵۆیان هەمدیس گرەوبەرەوەی کاروان بوو، بێ باکانە چنگەڕنێی دەگەڵ دژوارترین تەلان و سەختەندازان دەکرد، ڕەوەی کەڵەکێوییان وەکو با لەبەر شەستە بارانی ئاسمان دەپەنگانەوە، بەڵام هەرگیز هەناسەی وچانیان

نەدەدایە بەر خۆ و هەمیشە هەوڵیان دەدا بگەنەوە سەرقافڵەی مورادی خۆیان و بێ ئەمەکی نەنوێنن، نەبادا لەبەر دڵ و دیدی پیرەکەڵدا وەک نەوەیەکی بێ دەسەڵات بێنە بەرچاو.

لەناکاو نووسکە و کورژنەکەڵێکی هێند بەسفت و سۆ، ئەو ناوەی هەژاند و قەدەمی ناسک و جوانی تەواوی ڕەوەی خستە لەرزە و لە بن سای یەک برووسکەدا درەوشانەوەی پێستی زەرد و جوانیان ئەو ناوەی غەرقی شەوقێکی ئەبەدی کرد، خودایە ئەوە چ ڕابوونێک بوو، چ سیحرێک بوو لەم کەونە بەرینەدا جێگۆڕکێی بەزنارەکان کرد، پیرەکەڵ هێندەی یاد و یادەوەری لە دەروونیدا ئەمبار کردبوو، لە هەر ساتێکی بەڕێکەوتنا تووشی تایەکی ئەفسووناوی دەبوو، هەر کاتەی دای دەگرت ئیدی ڕێگەی تووش و تەلان و کەڤر و گاشە بەردی زل و دارستانی چڕ و پڕ لە سام یاخود بەردەڵان و پێچی تووناوتوون و دامێنی ڕک بۆ ئەو وجوودی نەدەبوو، هەرگیز نەدەهاتنە بەرچاوییەوە. هەمیشە لە بیری ئەو یادەوەرییانە دەبوو، تەنانەت کە بەسەر تەلانێکەوە دەچوو، بە یادی دەیان هەزار جار هەڵزنانییەوە، بەرز دەبۆوە و بێ ئەوەی خۆی لە ئاگای ئەوە دابێ کەوا ڕێگەی تووناوتوون پەی دەکات. ئەو زریکە و کورژنەی هەر بەخاتری ترووسکە یادێک بوو و تا دەمرێ وەک نەخشێکی ئاورین بەسەر زەین و هۆشیدا دەمینێ و هەرگیز لە

بیر ناچنەوە.. زەهاو زەهاو ئای لەو قەدەرە.

سالانێکی دوور بوو لە ژێرەوەی یادەوەرییەکان دەیتریواند، بەفر چەندین بەژن ئەو کێو و لووتکانەی تەژی کرد بوو لە ئەدگاری خۆی، کەڵەکێوییان تا کونە ئەشکەوتێکیان دەدۆزییەوە دەبوایە چەندین شەو لەبەر تریفەی مانگەشەودا سیحر و جوانی خۆیان بدەن بە سروشت و سروشت بکەن بە تریفەستان، ئەو ڕۆژانە بۆ ئەوان هەم ئاهەنگی یا خۆشی مەست بەشنەی چیا بوو، هەم سەرکێشی بوو لە ناو هەوەسێکی شێتانەدا، لە ساتێکدا وەک کۆمەڵە کیژێکی جوان بە جەستەی سرک و تەونی جوانی پێستیان لەبەر تریفەی مانگەشەودا کە زەمین و ئاسمان لەبەر بەفر سپی دەچوونەوە، خۆیان ڕووت و قووت کردبۆوە و هەریەکە بە یادێک پڕ لە تولانەوە و کۆنە برینی دێرینەوە ڕووی لە لووتکەیەک کردبوو. ڕاوچییان هاتن، لە هێرشی گورگ دەچوون، شریخەی چەک و زرمەی تیرەکانیان لە شەبەیخوونێکی وادا بۆ ئەوان مایەی سەرسامی و کرێشمە بوو.. ئەگەرچی پیرەکەڵ بەدرێژایی ئەو هەموو سالانە ئولفەتی بەوان گرتبوو، هەر بۆیە لە بەردەم هەمووانەوە وەک دار کاژێکی بەهێزی بەر ڕەشەبا وەستا بوو، تیرەکانیش وەک بارانی بەهار لە دەوروبەریدا دەنیشتنەوە، بەڵام ئەو هەر لەبەر تای گەرمی یادەوەرییەکاندا بەهەردوو

چاوە ڕەش و جوانەکانییەوە سەیری سیمای ڕاوچییانی دەکرد و بە سیحری ئەو چاوانەوە دەست و چۆکی پێ شل دەکردن، بۆ ئەو ئەمە یەکەمین جار نەبوو، بەڵکو هەزار جاری دیکەش شەبەیخوونی ئاوای دیبوو، بیری لەوە دەکردەوە چی بکات تا ڕەوەکەی خۆی لە مەرگی حەتمی ئەو مەرگفرۆشانە نەجات بدات، هەر بۆیە وەک برووسکە تاوی دا و پەڕییە ناویانەوە و لە چاوتروکانێکدا تەواوی ڕاوچییانی پەرش و بڵاو کردەوە و هەموویانی خستە ناو جادووی پڕ لە ئەزموونی خۆیەوە، ئەوانیش لەبەر سەرسامی و ترس و هێدمی خۆیان، هەموویان سەریان لە دووی پیرەکەڵ نا، لە ژێر تریفەی مانگەشەودا و بەسەر فەرشی بەفرچنی ئەو کێوانەدا لە چاو ون بوون، پیرەکەڵ شارەزا و پڕ ئەزموون بوو، دەیزانی بۆ کوێ دەچێ و کام ڕێ سەخت و دژوارە و کام ڕێگە دەشتایی و لێڕەوارە، کام ڕێگەش بێ ناشارەزایی چۆن چۆنی دەبێتە تەڵەمەرگ، بۆیە چاوی تیژی بڕیبووە ئەو ڕێیەی بە خەرەندێکەوە بن بەست بوو و بەفریش مەرزی داپۆشیبوو، یەک هەنگاوی هەڵە شۆڕی دەکاتەوە بناری خەرەند و هەپڕوون بەهەپڕوونی دەکات، هەر بۆیەش ڕاوچییەکانی لە دوای خۆیدا چاو بەهەڵەدا و هەر ڕای دەکرد، تا گەیشتە سنووری ئەو مەرگستانە و ڕاوچییانیش بێ باکانە بەدوایدا ڕایان دەکرد و نقومی ئومێدی هەڵقرچانی ئەو

گۆشتە جوانەی ڕانی پیرەکەڵ ببوون و ئاگایان لە هیچ نەمابوو.. لەناکاوێکی هێندە خێرادا، پیرەکەڵ بەپێچەوانەی ڕاکردنی خێرای ئەوانەوە و لەسەر سنووری خەرەندی مەرگدا هەڵبەزییەوە و بەرزبۆوە، ئیدی هەر ڕاوچی بوون و لەبەر خێرایی و پەلەی چێژیان لەو گۆشتە زیندووەدا خۆیان پێ ڕانەگیرایەوە و هەڵدێران و بەفری خەرەند قووتی دان.

لەملاوەش وردە وردە پیرەکەڵ، بە چاوانی تەژی لە فرمێسکی یاقووتی و سینەیەکی لێوانلێو لە خەفەت و دڵێکی سەرشار لە حەسرەت و خۆی و باخێک لە ئولفەتی ڕاوچییان بەرەو لای ڕەوە دەگەڕایەوە، کاتێ گەیشتەوە ڕەوە هێشتاکەش لە ناو سەرسامی خۆیاندا مەلەیان دەکرد و لمووزیان کردبووە تریفەی مانگ، هەموو کەوتنە جووڵە و هەڵسانەوە، دووبارە بەدوای پێشەنگدا ڕووەو لووتکە سەر لە هەورەکان کەوتنەوە ڕێ، بەیان تازە ئەنگوتبوو.. پیرەکەڵ لە ترۆپکی لووتکەدا وەستابوو، هەمدیس غەرقی یادەوەرییەکانی ساڵانی پێشووی خۆی ببوو، بەڵام ئەم وەستانەی پیرەکەڵ هەمان وەستانی جارانی نەبوو، چونکە بەر لەوەی ڕەوەی کەڵەکێوییان بگەنەوە پێشەنگی خۆیان، پیرەکەڵ بۆ تا ئەبەد چاوی لێک نابوو.

١٠

مێرێ هەر ڕای دەکرد و ڕای دەکرد و هاواری دەکرد: زەهاو زەهاو لە کوێیت؟ زەهاویش ئەو کات برینێکی قووڵ کەوتبووە پشتییەوە و بەدەم ناڵینەوە لەسەرخۆ هاواری دەکرد:

– بەردەکان بەردەکان، بەردەکان بۆنکە ئێستا کاتی ئەوەیە هانا بۆ ئەو بەردانە ببەین ئەو بەردانە پڕن لە گڕ و بورکان، بیهاوێژە ئەوسا دەزانی لە هاویشتندا ڕووناکایی بەدەست دەگریت، ئەو بەردزارە قوتارمان دەکات تۆ هەمیشە بەردەکان بۆن کە، با گۆڕستانەکانمان وەبیر بێتەوە، کە یەکێکیان لە باکورە و ئەوی تر لە باشوور، یەکێکیان لە ڕۆژهەڵاتە و ئەوی تر لە خۆرئاوا. بەیار... بەیاری بازوداغ ئەو بەردانە سەنگەرن سەنگەر، زرێن و داڵدەت دەدەن، مێژووی دەم بەقفڵ داخراوی هەزار ساڵەی ئێمەن تەنها هاویشتن کلیلیانە، بەردەکان بۆن بکە و گوێیان بۆ ڕادێرە، هەموو شتێکت بۆ دەگێڕنەوە تۆمارێکن لە ڕابردووی سڕاوەی ئێمە و نەخشەیەکن بۆ ئایندە..

زەهاویش هەر ئەوەندە بوو سەری شۆڕ دەکردەوە سەر بەردەکان و ئیدی دەکەوتە قسە لەگەڵ بەردەکان و هێندە لەگەڵ ئەو بەردانە خەریک بوو، ئەو کاتەی سەری هەڵبری لەمێژ بوو

ئابڵووقەکە ڕەتێنرا بوو، زەهاو هێندەی خوێن لێ چۆڕا بوو تەواوی کەڤر و بەردەکانی ڕەنگاوڕەنگ کردبوو. کاتێ تیشکی خۆرەتاو دەکەوتە سەر ئەو پەڵە خوێنانەوە دنیا دەبوو بە شەبەنگ و دەبوو بە جوگرافیای سرووت و ڕووناکایی، ڕووناکایی ئەو قەد و قامەتانەی بەپێوە دەچوونە ناو شانازییەکان و هەر بەپێوەش دەچوونە ناو قووڵایی مەرگ. مێرێ ئەوەی دەزانی و دەیزانی لە پای چییە هێندە باوەڕی بەبەرد هەیە، ئەو هەمیشە وەک بەرد کپ و بێدەنگ بوو، وەک بەرد لەبەر گەرمای ئەو سەرزەمینە نادیار و بێ سنوورەدا داغ دەبوو، وەکو بەردیش لە ژێر تاڤگەی بەخوڕی کارەساتەکان تەمۆخی خۆی فڕێ دەدا و دەبوو بە پۆلێ بەرد. ئەو کاتەی مێرێ گوێی لە هاواری نسکۆئامێزی زەهاو گرتبوو بڕستی لێ داگیر کردبوو. ئەوەی وەبیر هاتەوە کە چۆن بەیاری بازوداغ شەوێکیان لە ژێر تیشکی مانگەشەودا وەک کەڵێکی بریندارى کۆس کەوتە کە کەوتبێتە بنارێکی هێجگار قووڵەوە گۆرانی بۆ ئەو کچە دەگوت، سەراپای ژیانی ئەوی داگرتبوو.

– تۆ بۆ من ڕووناکی ... بەڵام ئاخ قەدەری منە لە ڕووناکاییدا بمرم....

پاشان چۆن سەرهەڵگەڕایە سەر تاشەبەردێکی گەورە و

خۆی هاوێشتە ناو ئەو کانییەی لە نێو ترسناکترین بەردەڵانی زل زل و درەختی گەورە و ژێر گەوەڕی شاخێ بوو کە تەنهاترین شوێنی ئەفسانەیی دنیا بوو، ئەو کات تیشکی مانگەشەو لەو کانییەی دەدا و دنیا دەبوو بەئاوێنە – بەیاری بازوداغ ئەوەندە بەم شەوە درەنگە لە ناو ئاودا مایەوە و بەردەوامیش گۆرانی دەگوت بە شێوەیێ دەنگی گۆرانییەکانی هێندە لە سیحر دەچوون پێت وابوو ئەو ناوە پڕ بووە لە پەڕەسێلکە.. مانگەشەویش لە ناو چاوە بچووکەکانیان شەوقی دەدایەوە و بەهەزاران تیشک بەجووڵەوە تێکەڵ یەکتر دەبوون و دنیا پڕ ببوو لەو کچەی ئەو خۆشی دەویست... تا دەهات شێوەی ئەو کچانە زۆر دەبوون ئەو سەرزەمینە پڕ ببوو لە شێوەی پەریگرتەی ئەو کچانەی سەر درەخت و بان هەورەکان و نێوان ئەستێرەکان و سەر ڕووی مانگ، تا دەهات دنیا غەرقی ئەو کچانە دەبوو... بەرزاییی چیاکان و دۆڵەکان، دامێن و کانییەکان هەر هەموو لە شەبەیخوونی ئەو کچانەدا کەوتبوونە سەما. هەمووی ببوونە ئەو کچە، سوێندتان بۆ دەخۆم ئەوەی کە دەیڵێم من بە هەردوو چاوی خۆم بینیم کە چۆن دنیا بەو کچانە داپۆشرا، کەون بوو بەیەکپارچە جوانێ، هەتا ڕووناکایی مانگیشیان داپۆشی و ئەستێرە و هەور و ئاسمانیشیان داپۆشی، بە شێوەیێک دنیا غەرقی سێبەر بوو،

سێبەرێک تەنها لە بەرزەخدا دەبینرا، ئەو کاتە هێندە درەنگی شەو بوو، بەوە ڕانەگەیشتم بزانم بەیاری بازوداغ لە ناو کانییەکەدا چۆن شەلاڵی خەیالاتی ئەم کچە بووە و خەوم لێ کەوت، خەوێک لە هەزار ساڵ دەچوو، لەوێ گەڕامەوە ئەو ئەشکەوتە پاکانەی کە بۆ یەکەم جار مرۆڤ بەپاکی لە دەرگاکانیانەوە هاتبوونە دەرەوە و هێشتا هیچ دڵا زوڵمەتی تێنەکەوتبوو، بەیانی بەڕاکردن بەرەو لای کانییەکە بوومەوە تازە بەیار لە ئاوەکە هاتبووە دەرەوە و هێشتا هەموو گیانی تەڕ بوو، بەڵام دنیا هەمووی ببوو بەبەرد. خودایە ئەو هەموو بەردە جوانانە لە کوێوە هاتوون؟ هەموو بەیەکەوە بریقەیان دەدایەوە و هەریەکە لە ناو کەرنەڤاڵی ڕەنگێکدا منیان دەدواند، ئەوسا زانیم ئەو بەردانە هەموویان تەرمی کچەکانی دۆڵی ئەفسووناوی شەون، ئەو شەوە خوێنئامێزەی هەرگیز لە بیرم ناچێتەوە، تاقانەترین شەوی ناو فەلەکی ئەم کەونە، تەواوی جەستەی بەیاریش ببوو بەزیپکەی عەشق و تای خۆشەویستی، ئەو کات هەستم بەوە دەکرد کە بەیار مەسیحێکە و لە دوا ساتەکانی لە چوار مێخەدانی تووشی ئەو عەشقە ڕاستەقینەیە هاتووە و دڵی پڕبووە لە وەسوەسە.

مێرێ غەرقی ئەو خەیالاتانە ببوو، هەر دەنگێ لە دوورەوە دەهات، ئەو دەنگە زۆر بەگوێی مێرێدا ئاشنا بوو، دەنگێ کە

هێندێ جار مێرێی دەبردەوە ناو گەڕەکەکانی مناڵی و هەندێ جار لوولی دەدایە ناو شەوەزەنگەکانی عومری، هەندێ جاریش دەیبردەوە نێو ڕەحمی دایک کە ڕەمزی گەڕانەوە بوو بۆ ناو ڕەحمی خاک، ئەو خاکەی ئەوێ دەمێ بەیار لە بۆن و بەرامەیدا مەست ببوو... هەندێ جار لەتەکیەوە بوو دەیتوانی وەک باقە بێنێ بیگرێتە باوەش و هەندێ جار ئەوەندە دووربوو دەتگوت لە دوورترین قووڵاییی تەبەقەکانی زەوییەوە دێت... ئەو دەنگە بەردەوام بوو.. ئیدی لە نێو ئەو سەر زەمینەی کە بەیاری بازوداغ ئەوانی بەجێ هێشتبوو جگە لەو دەنگە هیچی دیکە نەدەبیسترا، زەهاو لە نێو کاسەی ئەم دەنگەدا مەست ببوو، لە بەردێکەوە بۆ بەردێ ڕای دەکرد و لە تاشەییێکەوە بۆ تاشەیێ دەچوو و گوێی خۆی بەسەریا هەڵدەخست، بەڵام ئەفسووس هەر جارەی کە بۆ تاشەبەردێ دەچوو دەنگەکە لە تاشەیێکی دیکەوە بەرز دەبۆوە، تا وای لێ هات زەهاو ئەوەندە لەو ناوە دوور کەوتبووەوە کە ئەویش وەک تاشەبەردێ دیاری دەدا و هەموویان سوێندیان دەخوارد ئەو زەهاوە ئیدی بۆتە بەرد. ئەو هەمیشە دوور دەکەوتەوە و لە بەردێکەوە بۆ بەردێ، لە تاشەیێکەوە بۆ تاشەیێ، ئەو ڕۆژە زەمەن لەو ناوەدا نەما بوو، من وا تێدەگەیشتم ئێمە لە دەرەوەی زەمەن و لە دەرەوەی کەون گەمانەکانی خۆمان دەکرد، تەنهاترین کۆمەڵە ئینسانێ بووین

قەدەری گەڕان بەدوای خولیا و ئارەزووەکانمان ئێمەی هەڵدابووە نێو ئەو سەرزەمینە، ئەویش قەدەری بەبەردبوونی مرۆڤ بوو، هەبوون لە نەزەری ئێمەدا ئەوە بوو کە دەبێ بەرەو بەرد بچێ و لەوێ یاساکانی خۆی پەرش و بڵاوی سەرزەمین بکات و بیسەلمێنێ بەرد بەر لە زەمەن هەبووە و گەورەترین پرسیار بووە بۆ خوداوەندەکان و ئاڵۆزترین پێکهاتەی شیمیایی بووە، بۆیە بەرد نە چاوی دراوەتێ و نە دڵ و نە ڕۆحی دراوەتێ، بەڵام گەورەترین قورسایی لەسەر زەمین بەو بڕاوە. ئەگەر ئەو بەردە زلانە نەبووان ئاو دنیای لە خنکان غەرق دەکرد و ئاگر هەمیشە بەردەوام دەبوو، خۆڵیش هەموو فەزاکانی دادەپۆشی و ئەم سەدیمە لە خوداوەندەکان ون دەبوو. ئەو ڕۆژە زەهاو هێندە بەدوای ئەو دەنگەدا ڕای کردبوو بەر لەوەی تۆپی سووری ئاسۆ بکەوێتە لێواری زەوی گەڕایەوە، چاوەکانی نووریان لێ هەڵدەچوو، دەستەکانی نووریان لێ هەڵدەچوو، هێندە هیلاک ببوو دەتگوت لە شەڕێکەوە دەگەڕێتەوە کە بێهوودەترین شەڕی ئینسان بێ، بەسەر کەڤرێکەوە ڕوو لە ئاسۆ دانیشت و دایە پڕمەی گریان، گریانێ لە گرینی مرۆڤ نەدەچوو، تەنها لە گریانی بەیاری بازوداغ دەچوو، کاتێ بەچاوەکانی خۆی دولبەرەکەی خۆی سووتاند. شەو داهات و زەهاو هەر لە گریان نەکەوت بەیانی هات هەر لە گریان نەکەوت، هەر بەخاتری

ئەویش هەموو لە پڕمەی گریانیان دەدا، تا لە دوا جار دەنگی گریانی ئەم کۆمەڵە دەرکراوەی سەر ئەو زەمینە وێران و نادیارە کە ئێستاش دەیلێمەوە لە دەرەوەی زەمین و لە دەرەوەی کەوندا بوو، بارانێکی توند هەڵی کرد و هەرگیز بارانی وامان نەدیبوو، ئێمەی هەموو خستە سەما، سەمایێک کە هەرگیز سەمای وا بەلەزەتمان نەکردبوو هەرگیزیش نەماندیبوو، سەمامان کرد، هێندە لەبەر ئەو بارانە سەمامان کرد، تا لە پەل و پۆ کەوتین تەنها ئەو کاتە بێدار بووینەوە کە زانیمان بارانەکە وەهم و سەرابێکە و زەهاو بەسەر تاشەبەردەکەوە بەهەزاران هەزار بەردی گەورە و بچووکی بەدەوری خۆی کۆ کردبۆوە و هەر بەناو ئەو بەردانەوە ڕاکشا بوو و چاوی بڕیبووە جێی ئاسۆ... بەڵام نە ئاسۆ دیار بوو نە جارێکی تریش زەهاوم بەزیندوویی بینییەوە. ئای چ ساتێکی بەسام بوو؟

مێرێ لەپڕێکا یەکە یەکەی هاوبەندەکانی وەبیر دەهاتەوە، وەک برووسکە بە ناو گیانیا ڕادەبووری و لەبەرخۆ دەکەوتە ورتە ورتەوە.

– ئەوساکە هێشتا هاوڕێ ئاسنگەرەکانم و قەزانچی و حەمامچی و بازرگان و ڕەزەوانەکانم هەر مابوون و هێندێ لە کوچە و کۆڵان هێندێ لە ئەشکەوتە دوورەکان هێندێ لە

سنووره ئاسێکان و هێندێ لە شەڕە سەختەکان کوژران و شەربەتی شەهادەتیان نۆشێ، ئای کە بەنائومێدی سەریان نایەوە و ئێمەیان لە نێو ئەم مەحاڵستانە جێ هێشت، ڕەسوی ئاسنگەر وای لەم بەورە دەتگوت خودا بۆ سەر دڵی دوژمنانی ناردووە، بەڵام ئاخ لە شەبەیخوونێکی دژواردا سەری نایەوە، ئەو هەمیشە باسی سەفەرەکانی دەگێڕایەوە، ئەو سەفەرانەی بەبێ نەخشە و ئامانج هاوبەندەکە ڕێکی دەخست و پەرش و بڵاوی دنیا دەبوون. ئەوان هەمیشە ڕایان دەکرد و ڕایان دەکرد، ئەوە ڕاکردن بوو لە دەروونی پڕی خۆیان، یا لەو قەدەرەی تێی کەوتبوون، هەر لەو ڕۆژەوە ئیدی کەس نەیدۆزییەوە، تەنها لە ڕێی ئەو قەترە خوێنانەوە نەبێ کە لە دوا ڕۆژەکانی پایزی بەر لە سەدەیەک ببوون بە گوڵگون و جەستەکەشی ببوو بە نەخشەی ڕۆژهەڵات، مێرێ تۆزێ دەوەستا و هەناسەیێکی ساردی هەڵدەکێشا و دەیگوت:

– ئای ڕەسو ڕەسو، ئەو ڕەندە پیاوەی لە ئاسێترین ئەشکەوتی ژیاندا هەر ئاسنی دەکوتایەوە، پرووشکەی شەبەقی ئومێد بوو جەرەقەی ئاگریشی نێو ڕەوەزە شاخەکانی دەکردە ترس و زەندەق چوون بۆ بەدکاران، تا لە دوا ڕۆژەکانی پایزی سەدەیەک کەوتە بەر ماشەی ئاگرینی فێڵبازەکانەوە و ئا ئا زەهاو هەموویانم لە بیرە کە چۆن ئەوانیش بوون بەبەرد، نا نا

ئەو هەرگیز ئاسنگەر نەبوو ئەو ئاگرسازی دڵان بوو، ئەهای ئاسنگەرەکان وەرن با ئاسنمان بگۆڕین، ئاخ ئەوەتا منیش وام لە بەردەم زەمەنێکی گوڵەسەگ، زەمەنێک کە مەنفاییێکی گەورەیە بۆ ڕۆحی مرۆڤ، زەمەنێک وەک فارگۆنێکی دۆزەخی تەنها ئازاری بۆ دڵ و شمشێری بۆ سینە و پەتی بۆ گەردن و خەنجەری بۆ گەردن هەڵگرتووە.

– زەهاو زەهاو ئای لەو ژینە پڕ لە برینە ڕۆژگاری تاڵ و ڕۆژانە مەرگ و ڕاونان، ئێستاکەش سەراب و سەراب و سەراب، ئەمە چ خەمێکی قووڵە تێی کەوتووین زەهاو؟ دەنگ و هاوارمان وەک گەڵای پایز هەڵدەڕژێ و ناگاتە سەر زەوی.

– ئەی ئاسمان تۆ ئەو ساماڵە زیوینە بووی بارانی پاکیت دەباراند و گوڵاڵەکانی ڕۆژگارت گەش دەکردەوە و خەونەکانی مناڵیت زیندوو دەکردەوە و پەلکەزێڕینەی ئومێدت دروست دەکرد. ئەی ئەوە نییە ئێستاکەش هاوبەندەکان بەدیار برینەکانی خۆیان هاوارت بۆ دەنێرن، دەبا بارانت دڵە خەمگینەکانمان بشواتەوە کە لە نێو ئەم وەهمستانەدا خەریکە وێران دەبن، ئەوەتا لە پەنا ئەو تاشەبەردانەی خەیاڵدا خەریکە دەبین بەبەرد. مێرێ کەوتبووە سەر گازەڵەی پشت و خەیاڵ وێرانی دەکرد سەرنجی نەدابووە ئەو شەونمە گەشانەی کە

لەبەر پێییدا وەک شووشەی بەر خۆرەتاوی سپێدان دەدرەوشانەوە، هێندە لە ناو هالاوی خەم و خەفەتەکانی خۆیدا ڕۆچوو بوو، تەنانەت نەشیدەزانی چۆن چۆنی ئەم هەموو ڕێیە دووروودرێژانەی بڕیوە و گەیشتۆتە نێو ئەم سەرابستانەوە کە تەرمی یەکە یەکەی هاوبەندەکانی قیامەتێکیان دروست کردووە، کاتێکیش کە وەئاگا هاتبۆوە کەوتە گریانێکی قووڵەوە، گریانێک کە هیچ مرۆڤێ خۆی لە بەرانبەریا ڕانەدەگرت. گریانێکی ئاگرین مەگەر هەر بەیاری بازوداغ گریانی وای کردبێ، تەنانەت مەل و باڵدارەکانیش لە بەرانبەریا دەوەستان و ئاوڕیان لەو دەدایەوە. گریانی مێرێ لەبەرئەوە نەبوو لە نێو ئەم سەرابستانەوە کەوکەس و هەموو خەیاڵە جوانەکانی و زەهاو و حیکمەتەکانی و مێرێ و جورئەتەکانی لە ژێر تەپ و تۆزی ڕۆژگاری وەهم و سەرابدا کەوتوون و وەک چەند کەسانێکی تەنها کە تەنهاترین تەنهای دنیان لە بەرانبەر تیشکی سووتێنەری خۆردا هەڵدەخوسێن و چاویان پڕ بووە لە مێرووله، بەڵکو گریانی مێرێ بۆ ئەوە بوو کە هەرچییەک ئەو و هاوبەندەکەی بەتەمای ببوون لە ئایدیا و گۆڕینی ڕەوتی ئەم ژیانەی خۆیان و دەوروبەریان لە بێن دەچێ و ئیدی بۆ ئەبەد ئەو ڕاستییەی تەنها ئەوان دەیزانن دەچێتە ژێر گڵ و چارەنووسی ئەویش هەر بەم ڕاستییانەوە بەند بوو، هەر

بۆیەش بەسەر ئەو تاشەبەردە خەیاڵییەوە کەوتبوو و توانای هەڵسانەوەی نەمابوو. وا خۆی دەهاتە بەرچاو کە هەزاران هەزار ساڵە بەردیان لەو بار کردووە، بەدەم ئەو خەیالانەوە بوو کاتێک سەیری ئاسمانی کرد خۆرەتاو وردە وردە بەرەو قووڵاییی بنارە دوورە وەهمییەکانەوە دەچێ و ئەویش وردە وردە لە تاریکی پشتی سەرابە سەنگینەکانەوە نوقم دەبێت، هەر لەو داوە تیشکانەی کە مابوو خۆی دەدی ئەویش وردە وردە دەتوێتەوە و ئاوا دەبێ، ئەو وای دەدیت تازە بەهار دەگەیشت و گیا سەری خۆیان لە ژێر تاشە و تاوێرەکاندا دەردەهێنا، کزە بایێکی سارد سارد دەهات گیانی مێرێی دەخستەوە ناو یادەوەرییەکانی هێندەی دیکە غەرقی ناڵە و زێماری دەکرد، مێرێ لەو دەشتاییی سەرابییەدا وەک ئەوەی کەوتبێتە نێو بەهەشتەکەی خۆی شەهدی بەختەوەری لە ڕوخساریا دەتکا، بەسەر گوڵی پەمەیی زەرد و سوورەوە دوور لەو بەسەر گردێکەوە کێڵی گۆڕستانێ و ئەو گوڵە گەنمانەی بە دەوروبەرییەوە شین ببوون و کەروێشکەیان دەکرد، مێرێیان لە ڕووباری چەند یادێکی دووردا دەشووشتەوە، بەڵام کە دەستی بۆ ڕوخساری برد هەستی بە وشکبوونەوەی خۆی کرد و غەرقی خۆڵی سووتاو ببوو.

١١

ئەو ڕۆژەی زەهاویش لە نێو ئەو دیمەنەدا بوو بەتاشەبەردێک لەو تاشەبەردانە، خەمگینێکی هێجگار تۆخ ڕۆحی ئێمەی داگرت بە شێوەیەک کە ئێمە دڵتەنگترین خەڵقەندەی سەر زەوی بووین، بێ ئومێدترین جووڵەی کەون بووین و بەنێو یەکدا وەک مەڕی گورگ دیتە دەسووڕاینەوە و کەسمان بەری پێی خۆمان نەدەدیت. مەرگی زەهاو زۆر زۆر قورستر بوو لە ماڵاواییکردنی بەیاری بازوداغ، چونکە ئەو بوو دەیتوانی ورەیێکی بەردین بە ڕۆحی ئێمەدا بکات، ئەو بوو لە ناخۆشترین ساتە ژەهراوییەکاندا بە کاسەیێ بەرد مەستی دەکردین و بە تاشەبەردی شکاو دڵی شکاوی ئێمەی ساڕێژ دەکرد. ئێمە دڵشکاوترین بەشەر بووین، هەر لەگەڵ مردنی زەهاو، مێرێ ئەو بڕست و هێزەی جارانی، ئەو هەموو حیکاتە گەورانەی بۆی دەگێڕاینەوە، ئەو هەموو پەڕینەوە بەسەر ئەو تێلدڕ و تەلبەندانەی نەمان و ئەویش وەکو زەهاو هەمیشە سەیری دوور دووری دەکرد. بەچاو لەگەڵ کائینە دوورەکان قسەی دەکرد، بەردی دەدواند، سەیری ئەو کۆمەڵە ئینسانەی دەکرد کە قەدەر ئەوانی لە خۆیدا بەند کردووە و نە ڕایان دەگرێ و بەرهەڵایان دەکات، وای بەجێ هێشتوون لە ناو نائومێدی خۆیاندا وەک

درەختی بێ ئاو وشک هەڵگەڕێن و هەر بە پێوە ڕۆحیان دەربچێ، کە بەسەر بەردەکانەوە دەمبینی هەمان ئەو ڕۆژانەم دێتەوە یاد کە بەسەر گۆڕستانەوەم بینیبوو، ئەو ڕۆژەی لەوسەری ئاواییەوە دەشتاییەک لە بەردەجاڕ و بەرزاییەک لە کەڤر وەک دیمەنێک لە ڕم و شمشێر و تەپ و تۆزی جەنگەکان، هەڵدەکشایە خوارەوە و بەر دیدی مرۆڤی لێوانلێو دەکرد لە ئەفسانە و سیحر و ماتەمینی و کەرنەڤاڵێ لە ترس، ئاوایی تژی کپی و سامناکی دەکرد، ئا لەوێوە بایێک هەڵی دەکرد کە وەک گوێزان ئەسکوردی مرۆی دەسمی و یەک تاقە مەل و گەڵای لەسەر درەخت و لە نێو ئاسماندا نەدەهێشت، هەر هەمووی ڕادەماڵین و بەتەواوی ئەو دەشتاییە دەبووە شووشەزار و وەهمێک لە شەڕ و کوشتار و لێکدانەوەی لە باوبژدا ئاسێ دەکرد، بە تایبەت کاتێک ئەو بایە تێکەڵ بەو نیمچە زێیە دەبوو کە زستانان کەف و کوڵی باران هەڵی دەدڕی زەوی پڕ لە شەقار شەقار دەکرد، لە بەرابەریشیا گۆڕستانێکی دێرین بە کێڵی بەردەکانی ئەو ناوەی وەک مەیدانێک لە بەژن و باڵای خۆی ڕاخستبوو، هەمیشە لە میانی دەشت و گۆڕستاندا لە ئێوارانێکی وادا لەگەڵ هەر ماینە ماینێکی زەهاودا وردە وردە تارمایی ئەو تەرمانە مرۆی دەخستە واهیمەیێکی پیسکە و یەکە یەکەی بن ئەو کێلانەی کە لە تیرە بەردێکی سورخن

بوون، وەک چەند پەیکەرێ لە ئێسقان هەڵدەستانەوە و دەستیان لە ملی یەکدی دەکرد و دەنگی بەیەککەوتنی ئێسقانە سپییەکانی دەست و سینەیان ئەو ناوەی سەرشار دەکرد لە مۆسیقایەک کە لە مۆسیقای بەرێکردنی تەرم دەچوو بەسەر ڕەزمی کلێساکانەوە دومب دومب دومب، لە لایەکی دیکەوە ئەو کۆمەڵە تەرمە بێ ڕۆحە کە گۆڕەکانی خۆیان بەسەر پشتی مایینی دارینەوە لە دارەبازەییێکی ئاڵتوونی دەچوو جێ هێشتبوو، دەکەوتنە ناو یەکتری و پێ دەچوو بەر لە مردنیان شتێ هەبووبێ کەوا ئێستێکە خەریکی پاکژکردنەوەی ئەو کۆنە حسێبە بن و یەکتریان ورد و خاش دەکرد، زەهاویش لەو ناوەدا هەر هاواری بوو:

– ماین ماین لەو گۆڕستانە چەند لە شیر دەچێ ئاوا بوو ون بوو نازانم بۆ کوێ چوو؟

ئاواییش هەمیشە وەک کۆمەڵە ماڵێکی خەوتوو لە ژێر بارێکی قورسدا دنیایان لە بیر کردبوو، هەندێکیان لە کلاوڕۆژنە و دەلاقەکانەوە تەماشای ئەو تەرمانەیان دەکرد و مت ببوون، جار جارە دووکەڵێکی سپی هەڵی دەکرد و کە دەرەوییەوە هەموو شتێ لە بەرچاوی زەهاودا ون دەبوو، ئەویش دوا ئاوڕی دەدایەوە.

ئەوسا زەهاو تازە لە دەمی خەمێکی حەزیادا ڕزگاری ببوو،

خودانی ڕوومەتێکی تا بڵێی سورفڵ و گەش بوو، هەمیشەش لە تەنهاییێکی کوشندەدا دەژیا، کە دایکی وازی لە حیکمەت خان هێنا زەهاویشی ڕەنجەڕۆ کردبوو. زەهاو جگە لە زەمین کە بەسەریدا ڕەت دەبوو ئەو ئاسمانەش کە هەمیشە لە ژێریدا بەدوای واهیمەی ماییندا ڕای دەکرد شتێکی دیکەی نەبوو، سەرەڕای ئەوەش زەهاو هەمیشە پێدەکەنێ، پێکەنینی زەهاو لە بنی هەورانەوە دەهات لە قووڵایی لافاوە سەختەکانەوە سەری هەڵدەدا، لە ناو سرووتی ئاگراوی دیرۆکەوە دەهات، ئەوەی زۆر وریا نەبا دەیگوت زەهاو زایەندەییێکی ئاسایی نییە. هەمیشە ڕادەکا و بە دوای مایینان دەکەوێ، منیش هەر جارەی سەرنجی تەبەشی زەهاوم دەدا لە ناخەوە هەڵدەچووم و خوێنم دەکفکفا و پێشبینی شتی سەیر سەیرم دەکرد، نیوەڕۆیەک لە نێو هەمان ئەو دەشتە بەردەجاڕەدا بەتەک کەڤرێکی سپی سپیدا کە لە شیر دەچوو و وەستا و وەک هەورە تریشقە دایە پێکەنین و نوێژی نیوەڕۆی لە تاریکی هەڵپێچاو دنیا پڕ بوو لە برووسک و تریشقەی هەور، ئەودەم زەهاو هەردوو چاوی خۆی داگرتبوو، هەر هاواری دەکرد:

– ماین ماین، چەند لە شیر دەچێ، باڵی گرت، فڕی، ون بوو، بۆ کوێ چوو؟ ئەو گۆڕستانە هی ماییننانە ئای لەم گۆڕستانە پڕ لە ماینە.

ئێوارەییەکی خۆش بوو هەتاو تیلماس تیلماس ئاوا دەبوو لایەکی گۆڕستان سایە و لایەکەی دیکە هێشتا ترووسکەی هەتاوی هەر مابوو، لە گۆڕستان نزیک کەوتمەوە زەهاوم بینی وەک کۆترێکی بەرباران هەڵکوڕما بوو چاوی بڕیبووە سەر گۆڕێ لەگەڵیا دەدوا تووشی هەڵوەسەیەک بووم، ماوەیەک زەینم دایێ ئاوڕێکی لێ دامەوە، فڕێی دام و ئیدی زەهاوم نەدیتەوە، ئیدی جارێکی دی گوێمان لە هاواری پڕ مانا و مەفای زەهاو نەبۆوە و جارێکی دی هیچی بۆ نەگێڕاینەوە، جا لەبەرئەوەی ئێمە جگە لە ڕابردوو هیچ شتێکمان نە لە ئێستا و نە لە داهاتوودا هەبوو، هەموو ڕابردووەکانمان لە ناو زەینی خۆماندا زیندوو دەکردەوە، بۆیە ئێمە ئیدی دوای ئەمە بەحیکایەتەکانی مێرێ دەژیاین.... تاکە چەکێ بوو بەهۆیەوە شەڕمان لەگەڵ قەدەر دەکرد. تاکە کتێبێ بوو بەدرێژاییی مێژوو لە ئێمەیان شاردبۆوە و دەمانخوێندەوە، کتێبێ بوو لە ئاگر، بەڵام ئەفسووس خامۆشیان کردبوو تا بەدرێژایی بوونمان لە ئایندەدا هەمیشە بێ ئەو کتێبە بین، تاکە ئاوازێ بوو ئێمەی لە ناو بەهاری خۆیدا سڕ دەکرد و بەو شەرابە کونینەیەوە بوو کە ئێمە هەمیشە مەست بووین و بەمەستی دەمردین و بەمەستی بەردەوام دەبووین و بەمەستی ئاگاییمان لە خۆمان لوولدا بوو، تاقانەترین پۆلییەی ناو ئاگردانی ئێمە بوو لە ناو شەوە

ساردەکانی ژیاندا، هیچ یەک لە ئێمە لەو سەفەرەی کە بەیاری بازوداغ گوتبووی ئەوە دوا سەفەرە و ئیدی هەریەکەمان قەدەرێ هەڵماندەلووشێ و پەرش و بڵاوی دنیا دەبین، وەکو ئاژەڵە گەورە و زەبەلاحەکانی دنیا تۆمان دەبڕێتەوە، بەڵێ هیچمان وەک خۆمان نەمابووین، تووشی بەدگۆڕانێکی سەیر ببووین، من وام خەیاڵ دەکردەوە کە ئەوەش حەقیقەت بوو هەریەک لە ئێمە تووشی گەورەترین کارەسات ببوو لە سۆنگەی ئەوەی هەندێ لە نهێنییەکانی کەون بە ئێمە بڕابوو، زۆر جاران ڕابردوومان دەبینی و دەگەڕاینەوە ناو گەڕەکەکانی و لە ناو ماڵەکانی ڕابردووماندا سەرلەنوێ گەورە دەبووین لە ناو ڕابردوودا خەیاڵمان لە دژی سنوور و تەلبەندەکان گەورە دەکرد و لە ناو ڕابردوودا تووشی بۆسە و کەمین دەبووینەوە... ئەم نهێنییە زۆر خەتەرناک بوو بەڕاستیش خەتەرناکە مرۆڤ بتوانێ بچێتەوە ناو ڕابردوو وەک جاران دەست بەژیان بکاتەوە، ئێمە ببووینە خاوەنی کۆمەڵێک نهێنی تەنانەت کەسانێ لە ناو ئێمە دەیتوانی قووڵاییی زەوی و تەبەقەکانی ژێرەوەی زەوی ببینێ، کەسانێ هەبوون هەموو دەنگێکیان دەبیست، کەسانێ هەبوون چەندین سەعات و سەعات دەچوونە ناو ئایندە و لەوێ خۆیان و کۆمەڵێ شتی تازە و غەریب دەهاتنەوە.... بەڵام هەمیشە کە دەگەڕانەوە کۆمەڵە بەردێکی

ڕەنگاوڕەنگیان پێ بوو و ببووە ئایدیای موقەددەسی ئەوان.

لە هەمووییان سەیرتر ئەوە بوو مێرێ هەنگاو بەهەنگاو بەیاری بازوداغی دەبینی و دەیزانی ئێستێکە لە کام سنوورە و چۆن ڕێ دەکا؟ ئیدی ئەو نهێنییانەی ئێمە دەستمان لێ گیر ببوو، هێندەی دیکە مایەی کارەسات بوو، بەڵام ئەو ڕۆژەی کە زەهاو نەما مێرێ هەتا هێز و بڕستی ئەوەشی نەما بوو سەیری غەیبانیەتی بەیاری بازوداغیش بکات تا ئەو ڕۆژەی لە کاتێکدا بەتەک پاشماوە بەردی جەستەی زەهاودا دەڕۆیشت ئاورێکی دابۆوە و بەردەجەستەی زەهاو بانگی کردبوو:

– ئای مێرێ کە بەیار گەڕایەوە ئەو بەردانەی من لە بیر نەکەن و لەگەڵ خۆتانا لە سنوورەکانم بگێڕن مێرێ ... مێرێ پاشان جگە لە فەزای بەردڕێژکراو هیچی تر نابینێ، ئەو ڕۆژە هێندە بەکوڵ گریابوو، فرمێسکەکانی وەک چەند ڕشتە وردیلە بەردێ دەهاتە خوارەوە، هەرچەند هەنگاوێ لەو دوورتر هەناسە ئاخێکی هەڵکێشا کە دنیای غەرقی خەمناکی کرد، ئەویش خزایە ناو بەردەڵانەکان و تێکەڵ بەبەردەکان بوو، وەک تاشەبەردێکی زل پارچە پارچە ببوو، تا دەهات کەم دەبووینەوە لە کەمبوونەوەشماندا سنووری ژمارەکان بوونی نەبوو، هەتا ئەو ڕۆژەی کە هێندە بەناو ئەو سەرزەمینە پڕ لە نهێنییە

سووڕابووینەوە ئیدی لە شێوەی مرۆڤ چووبووینە دەرەوە و ببووین بەکۆمەڵێ ڕابردووی بەردین، سوێندتان بۆ دەخۆم کە سەیری دەستەکانی خۆم کرد، جگە لە دوو تاشەبەردی درێژ هیچی دیم نەدی، ئەو کاتە زانیم من دوا مرۆڤی ئەم سەرزەمینەم پاش چەند کەمێکی دی دەبم بەبەردێک لەو بەردانە و هیچی تر، بەڵام لە دوا جارا مێرێ بوو بەدڵۆپە خوێنێ ڕژایە سەر ڕۆحی برینداری هەموومانەوە.